

Onderzoeksrapport:

‘(Arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis van de locatie Ad van Emmenesstraat’

DE BUITENWERELD GESPECIALISEERDE BEGELEIDING

Auteurs:

Merel Neeleman en Jessica Hemmes

Onderwijsinstelling:

De Haagse Hoge School

Opleiding:

Sociaal Pedagogische Hulpverlening

Opdrachtgever:

Buitenschoolse opvang, De Buitenwereld

Den Haag, mei 2013

Inhoudsopgave

Voorwoord	6
Samenvatting.....	7
Hoofdstuk 1: Inleiding	10
1.1 Aanleiding.....	10
1.2 Onderwerp	11
1.3 Probleemstelling.....	12
1.4 De opdrachtgever	13
1.5. Relevantie van het onderzoek.....	15
1.5.1. Theoretische en praktische relevantie	15
1.5.2. Maatschappelijke relevantie en actualiteit	15
1.6 Leeswijzer	16
Hoofdstuk 2: Methode	18
2.1. Onderzoek type	18
2.2. Gegevensverzameling.....	18
2.4. Stappenplan.....	20
Hoofdstuk 3: Theoretisch kader	22
3.1 (Arbeidsmatige) Dagbesteding	22
3.1.1. Inleiding	22
3.1.2. Niet-arbeidsmatige dagbesteding	22
3.1.3. Meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding	22
Conclusie	22
3.2. Voorwaarden voor zinvolle en nuttige (arbeidsmatige) dagbesteding.....	23
3.2.2. Voorwaarden vanuit De Buitenwereld	23
Conclusie	24
3.3. Wet- en regelgeving:	25
3.3.1. Inleiding	25
3.3.2. Indicatiebeleid:	25
3.3.3. Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet).....	26
Conclusie	29
3.4. Psychiatrische stoornissen pubers	30
3.4.1. Inleiding	30
3.4.2. Diagnoses ASS en ADHD	31
Conclusie	33

3.5.	Pedagogisch en therapeutisch kader	33
3.5.1.	inleiding	33
3.5.2.	Pedagogisch beleidsplan	33
3.5.4.	Competenties van de begeleider:	36
	Conclusie	37
3.6.	Onderzoek methodieken.....	38
3.6.1.	Inleiding	38
3.6.2.	Motiverende gespreksvoering.....	38
3.6.3.	Op Eigen Benen	39
3.6.4.	Tekortkomingen	39
3.6.5.	Triple C.....	40
	Samenvatting van het theoretisch kader:	42
Hoofdstuk 4:	Praktijkonderzoek.....	44
4.1.	Inleiding	44
4.2.	Resultaten n.a.v. interview Johan de Witt College.....	45
4.2.1.	Inleiding	45
4.3.	Resultaten n.a.v. interviews ouders.....	47
4.3.1.	Inleiding	47
4.3.2.	Conclusie van de gestelde vragen	47
4.4.	Resultaten n.a.v. interviews kinderen.....	49
4.4.1.	Inleiding	49
4.4.2.	Conclusie van de gespreksonderwerpen.....	49
4.5.	De organisaties	51
4.5.1.	Inleiding	51
4.5.2.	geselecteerde commerciële organisaties	51
4.5.3.	geselecteerde Non-profit instellingen.....	52
4.5.4.	resultaten n.a.v. de benaderde organisaties.....	52
4.6.	Resultaten n.a.v. interviews organisaties.....	53
4.6.1.	Inleiding	53
4.6.2.	Resultaten n.a.v. het interview: 'Klein Westland'	53
4.6.3.	Resultaten n.a.v. het interview: ' Pluk! Den Haag' (De heemtuin).....	54
4.6.4.	Resultaten n.a.v. het interview: Kinderboerderij 'Bijldorp'	55
4.6.5.	Resultaten n.a.v. het interview: Dierenpension Parnassia.....	56
4.6.6.	resultaten n.a.v. het interview: HEMA Loosduinen	57
4.6.7.	resultaten n.a.v. het interview: Gamma Dekkershoek.....	57
4.6.8.	resultaten n.a.v. het interview: HDS (hockeyvereniging).....	58

4.6.9	resultaten n.a.v. het interview: Albert Heijn Loosduinen	59
4.6.10.	interview n.a.v. het interview: Vogelasiel 'de Wulp'	60
4.6.11.	resultaten n.a.v. het interview : McDonald's (Escamplaan).....	61
4.6.12.	resultaten n.a.v. het interview : GDA (Voetbalvereniging)	62
Hoofdstuk 5:	Conclusie.....	64
5.1.	Beantwoording deelvraag 1	64
5.2.	Beantwoording deelvraag 2	65
5.3.	Beantwoording deelvraag 3	66
5.4	Beantwoording Hoofdvraag	67
Hoofdstuk 6:	Product	68
6.1.	Verantwoording product:.....	68
Hoofdstuk 7:	Discussie	70
7.1.	Inleiding	70
7.1.1.	kritische reflectie onderzoeksmethoden	70
7.1.2.	Maatschappelijke ontwikkelingen.....	71
7.1.3.	Discussiepunten voor vervolgonderzoek	73
Hoofdstuk 8:	Aanbevelingen n.a.v. praktijkonderzoek	74
8.1.	Inleiding.....	74
8.2.	Aanbevelingen op micro niveau	74
8.3.	Aanbevelingen op meso niveau	75
8.4.	Aanbevelingen op macro niveau	76
Hoofdstuk 9:	Begripsafbakening en literatuurlijst	77
9.1.	Begripsafbakening:	77
9.2.	Literatuurlijst	79
Bijlagen:		84
Bijlage 1:	Duo verantwoording	84

Voorwoord

In het derde jaar van de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening hebben wij beide stage gelopen bij de buitenschoolse opvang De Buitenwereld. De Buitenwereld biedt opvang voor kinderen van vier tot en met zestien jaar met een psychiatrische stoornis. In dit stagejaar hebben wij ondervonden dat wij in staat zijn om goed samen te werken. De beslissing om ons onderzoek samen te verrichten bij De Buitenwereld was al snel genomen.

Tijdens onze stageperiode is De Buitenwereld gestart met het opzetten van een pubergroep. Wij hadden beide interesse in deze 'nieuwe' doelgroep en wilden graag een bijdrage leveren aan de invulling van de pubergroep. De Buitenwereld had als idee de pubers (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen om op die manier de pubers kennis te laten maken met het werkveld en ervaring op te doen met betrekking tot zelfredzaamheid, samenwerken en verantwoordelijkheid.

Het leek ons interessant om uit te vinden welke voorwaarden er nodig zijn om pubers met een psychiatrische stoornis (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen bij organisaties. Als social worker moet je in staat zijn mensen met elkaar in contact te brengen en samenwerkingsverbanden te creëren. Dit onderzoek gaf ons de mogelijkheid om onze professionaliteit te vergroten, met verschillende disciplines in contact te komen en een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de pubergroep.

Wij hebben met veel plezier gewerkt aan dit onderzoek. Toen er samenwerkingsverbanden ontstonden tussen organisaties en De Buitenwereld gaf dit ons een bevredigend gevoel omdat er nu al resultaten zijn geboekt.

Ondanks het verlies van Merel haar vader in het derde studiejaar en Jessica haar vader in het afstudeerjaar zijn wij trots dat wij op tijd een mooi en goed onderzoek hebben verricht. Daarnaast hebben wij ondanks deze verliezen elkaar goed kunnen steunen en helpen, dit geeft ook weer aan dat wij nauw hebben samengewerkt om tot een goed eindresultaat te komen.

Wij willen onze afstudeerbegeleider Robert Duiveman bedanken, voor de begeleiding en de kritische feedback ten aanzien van het onderzoek. Daarnaast willen wij de organisaties bedanken die ons de kans hebben gegeven om de mogelijkheden te bespreken met betrekking tot (arbeidsmatige) dagbesteding voor de pubers van de pubergroep. Tevens zijn wij Fieke Verlaan dankbaar voor haar begeleiding vanuit De Buitenwereld.

Jessica Hemmes en Merel Neeleman,

Mei 2013

Samenvatting

De Buitenwereld is buitenschoolse opvang voor kinderen van vier tot en met zestien jaar met een psychiatrische stoornis. De Buitenwereld is sinds september 2012 gestart met een pubergroep op de locatie Ad van Emmenesstraat in Den Haag. De pubergroep is ontstaan vanuit de vraag van het zorgkantoor en ouders. Het zorgkantoor gaf aan dat er weinig tot geen opvang is voor kinderen van veertien t/m zestien jaar, ouders erkende dit probleem. De Buitenwereld heeft een aparte groep gestart voor pubers omdat zij een ander activiteiten aanbod vragen dan kinderen onder de twaalf jaar.

Het activiteiten aanbod moet meer aansluiten bij de interesses en behoeften van de pubers. Dit houdt in dat zij hun zelfredzaamheid moeten vergroten, sociale vaardigheden aan moeten leren en leren om te gaan met verantwoordelijkheid. Dit kan ontwikkeld worden door de pubers ervaring op te laten doen met 'werken'. De Buitenwereld heeft geen financiële middelen en tijd om zulke activiteiten op de locatie te laten plaatsvinden. Hierdoor is het idee ontstaan om de pubers (arbeidsmatige) dagbesteding te laten plaatsvinden bij organisaties in de buurt van de locatie.

Er is gekozen voor het woord (arbeidsmatige) dagbesteding, om de rede dat werken niet het uitgangspunt is maar dat de pubers een zinvolle en nuttige dagbesteding hebben. Het woord arbeidsmatig, kan omschreven worden als ervaring opdoen met werken.

Tijdens het onderzoek is er gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. Er is gebruik gemaakt van literatuuronderzoek, oriënterende gesprekken en interviews. Het literatuuronderzoek heeft zich gericht op de relevantie van (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis, de wettelijke kaders rondom (arbeidsmatige) dagbesteding en het therapeutische en pedagogische kader met betrekking tot de begeleiding en invulling van de (arbeidsmatige) dagbesteding.

Om pubers met een psychiatrische stoornis vanuit De Buitenwereld (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen, moet aan een aantal voorwaarden voldaan worden. Deze voorwaarden kunnen worden onderverdeeld in objectieve en subjectieve voorwaarden. De objectieve voorwaarden zijn de Arbo-wet, het indicatiebeleid en het pedagogisch beleid. Deze voorwaarden kunnen voorafgaand aan de (arbeidsmatige) dagbesteding getoetst worden of deze aanwezig zijn. De subjectieve voorwaarden kunnen pas naderhand getoetst worden omdat dit per individu verschilt. De subjectieve voorwaarden hebben betrekking op de ontwikkeling van de puber door middel van de (arbeidsmatige) dagbesteding.

De objectieve en subjectieve voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding zijn samengevoegd tot een handleiding voor het vinden en opzetten van (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis. Deze handleiding is Buitenwereld breed te gebruiken.

De handleiding bestaat uit:

- Een stappenplan, waar uitgelegd wordt welke stappen in welke volgorde er genomen moeten worden.
- Een checklist, waarmee getoetst kan worden of organisaties aan de objectieve voorwaarden voldoen.

- Een format van een interview die als leidraad kan worden gebruikt voor een oriënterend gesprek met organisaties.
- Een startformulier waarmee de verwachtingen van de pubers getoetst kan worden.
- Evaluatieformulieren waarmee de (arbeidsmatige) dagbesteding geëvalueerd kan worden. Door deze evaluatie kan er gekeken worden of de (arbeidsmatige) dagbesteding voldoet aan de subjectieve voorwaarden.
- Bijlage 1: Toestemmingsformulier om de pubers te mogen interviewen.
- Bijlage 2: Verkennend gesprek pubers om de behoeften en interesses te inventariseren.
- Bijlage 3: Interview ouders om de behoeften en wensen van de ouders te inventariseren.
- Bijlage 4: praktische tips die kunnen helpen bij het vinden en opzetten van (arbeidsmatige) dagbesteding.'

Er is een inventarisatie gedaan naar de behoeften en wensen van de ouders van de pubers door middel van een interview. Tevens is er gekeken naar de interesses en behoeften van de pubers door middel van een verkennend gesprek. Deze inventarisatie is gebruikt voor het selecteren van organisaties in de buurt van de locatie Ad van Emmenestraat. De geselecteerde organisaties zijn telefonisch benaderd met de vraag of zij openstaan voor een oriënterend gesprek om te bekijken welke mogelijkheden er zijn voor (arbeidsmatige) dagbesteding bij deze organisatie. Door middel van werkbezoeken is er een interview afgenomen bij de organisaties die hiervoor openstonden. Met het interview is er getoetst of deze organisaties voldeden aan de objectieve voorwaarden die in de checklist zijn opgenomen.

De resultaten van de interviews waren positief. De organisaties die bezocht zijn willen alle meewerken. Het verschilt per organisatie, welke leeftijdscategorieën er (arbeidsmatige) dagbesteding kunnen volgen. Commerciële organisaties hebben meer te maken met de Arbo-wet dan non-profit organisaties, waardoor bij commerciële organisaties de leeftijdsgrens hoger ligt dan bij non-profit organisaties.

De organisaties die voldoen aan de voorwaarden van de checklist en hebben aangegeven mee te willen werken, zijn opgenomen in een sociale kaart voor de locatie Ad van Emmenesstraat. In deze sociale kaart is te lezen welke (arbeidsmatige) dagbestedingen er in de buurt zijn en op welke dagen en welke tijden deze (arbeidsmatige) dagbesteding beschikbaar is.

Vanuit de conclusies en resultaten van het onderzoek zijn verschillende aanbevelingen opgesteld richting De Buitenwereld. Met deze aanbevelingen kan De Buitenwereld in de toekomst de pubergroep met duidelijke richtlijnen en activiteiten draaien.

Het resultaat dat De Buitenwereld voor ogen had, is bereikt. De Buitenwereld is nu in staat de pubers een alternatief activiteitenaanbod aan te bieden door middel van (arbeidsmatige) dagbesteding. De Buitenwereld kan hiermee de ontwikkeling van de pubers stimuleren en hen ervaring op laten doen met betrekking tot werken.

Je mag zijn wie je bent
en zoals je bent
met fouten en gebreken,
om te kunnen worden
die je in je aanleg bent,
maar zoals je je nog niet kunt vertonen
en je mag het worden op jouw wijze
en in jouw uur.

- A.A. Terruwe

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Aanleiding

Onze onderzoeksvraag is gerelateerd aan een vraagstuk van De Buitenwereld. Deze instelling biedt buitenschoolse opvang aan kinderen van vier tot en met zestien jaar met een psychiatrische stoornis. Wij hebben een inventariserend onderzoek gedaan naar gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding voor de pubers van de pubergroep van de locatie Ad van Emmenesstraat van De Buitenwereld. De pubergroep is een nieuw initiatief binnen de Buitenwereld en is ontstaan door vraag vanuit het zorgkantoor. Het zorgkantoor signaleerde een sterke vraag bij ouders van kinderen tussen de twaalf en veertien jaar voor wie geen aanbod is. De Buitenwereld herkende dit probleem. Veel kinderen tussen de twaalf en veertien jaar waren toe aan een ander activiteitenaanbod dat meer aansluit op hun ontwikkelingsgebied. De Buitenwereld had besloten om te gaan werken met leeftijdsgroepen. De pubergroep is gestart volgens het concept plan van aanpak dat in maart 2012 is geschreven. Bij de start van de pubergroep was er geen concreet activiteitenaanbod dat aansloot bij de behoeften van de puber(s).

De Buitenwereld wil onderzocht hebben in hoeverre het mogelijk is om pubers met een psychiatrische stoornis (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen buiten de muren van de locatie. Dit vraagstuk is ontstaan doordat het huidige activiteiten aanbod niet voldoende aansluit bij de interesses van de pubers en hen niet voldoende stimuleert in hun ontwikkeling en zelfstandigheid. Pubers vragen andere activiteiten dan bijvoorbeeld tafelactiviteiten zoals kleuren/plakken etc. De activiteiten moeten meer gericht zijn op ervaring op doen in de maatschappij, maatschappelijke betrokkenheid ervaren, omgaan met afspraken wanneer je stage loopt en leren omgaan met verantwoordelijkheden.

De Buitenwereld beschikt niet over voldoende financiële middelen en tijd om de activiteiten op de locatie van De Buitenwereld te laten plaatsvinden. Daarnaast vindt De Buitenwereld het van belang dat de pubers participeren in de maatschappij. Op basis van de onderzochte voorwaarden zal De Buitenwereld besluiten of het wel of niet haalbaar is om pubers met een psychiatrische stoornis (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen buiten de muren van De Buitenwereld.

Wegens gebrek aan tijd is er niet eerder uitgebreid onderzoek gedaan naar de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis. De Buitenwereld heeft werkbezoeken afgelegd bij verschillende andere organisaties die al werken met pubergroepen. De projectgroep van de pubergroep heeft in elke regio van de locaties organisaties benaderd en gevraagd naar eventuele mogelijkheden. Veel organisaties gaven aan vol te zitten met betrekking tot stagiaires. Op dit moment is er wel contact met de creatief therapeut van Parnassia en de Kas waar de pubers nu eenmaal per week een uur creatieve activiteiten volgen.

1.2 Onderwerp

Sinds september 2012 is de Buitenwereld gestart met een pubergroep voor kinderen tussen de elf/twaalf en zestien jaar met een psychiatrische stoornis. Tot nu toe bestaat de pubergroep uit vijf jongens tussen de elf en veertien jaar. Deze pubers waren al bekend binnen de Buitenwereld en zaten tot augustus 2012 op de groep in Den Haag. De Buitenwereld heeft ervoor gekozen om de pubergroep op te starten met kinderen die al bekend waren binnen De Buitenwereld om zo de veiligheid van de kinderen te bewaken. Deze kinderen waren al bekend met de regels, gedragsnormen en de begeleidingsstijl.

De pubergroep bezoekt nu het creatief atelier en de kas op het Parnassia terrein. De pubers gaan één uur per week naar één van deze dagbestedingen. De pubers komen na schooltijd naar de groep, waar zij vrij spelen of huiswerk maken voordat zij naar één van deze dagbestedingen gaan onder begeleiding van De Buitenwereld. Wegens gebrek aan samenwerkingsverbanden met andere organisaties is er nu nog weinig variatie in (arbeidsmatige) dagbestedingen. Tevens vinden nu de (arbeidsmatige) dagbestedingen plaats in dagbesteding projecten voor mensen met een psychiatrische stoornis. De Buitenwereld wil onderzoekt hebben of het tevens mogelijk is om de pubers bij reguliere organisaties (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen.

De Buitenwereld wil door middel van (arbeidsmatige) dagbesteding de pubers kennis laten maken met verschillende werkvelden binnen de maatschappij. Door deze (arbeidsmatige) dagbesteding kunnen de pubers zich op verschillende gebieden ontwikkelen en zich voorbereiden op hun toekomst. De projectgroep heeft verschillende onderwerpen bedacht die zouden kunnen aansluiten bij de ontwikkeling van de pubers:

- Dieren (denk aan kinderboerderijen, manege etc.)
- Natuur (Staatsbosbeheer, natuurprojecten, plantsoenendienst etc.)
- Kunst en cultuur
- Sport en beweging
- Beroepen

De (arbeidsmatige) dagbesteding die de pubers gaan volgen moet dan ook bijdragen aan de voorbereiding op een zo zelfstandig mogelijk volwassen leven voor de pubers. De Buitenwereld wil tevens het werkveld kennis laten maken met pubers met een psychiatrische stoornis. Dit sluit aan bij de nieuwe wet namelijk de Wet Maatschappelijke ondersteuning (WMO). De WMO gaat over participeren of te wel meedoen in de maatschappij. De gemeente Den Haag kreeg door de invoering van de WMO in 2007 een aantal nieuwe taken en moest zij een aantal oude taken opnieuw invullen. Denk bijvoorbeeld aan ouderenzorg, welzijnswerk en vrijwilligerswerk. Door de economische crisis zijn de financiële mogelijkheden beperkt en moeten er duidelijke keuzes worden gemaakt, ook met betrekking tot de WMO. De gemeente Den Haag wil door middel van vrijwilligerswerk de kosten beperken (Gemeente Den Haag, 2011). De Buitenwereld kan door vrijwillige (arbeidsmatige) dagbesteding, aan deze vraag van de gemeente voldoen. Daarnaast wil De Buitenwereld door middel van (arbeidsmatige) dagbesteding de pubers ondersteunen in hun eigen krachten. Wat tevens een belangrijk thema is binnen de WMO van de gemeente Den Haag. (Gemeente Den Haag, 2011). Per 2015 komt de hele AWBZ over naar de gemeente. De gemeente krijgt dan allerlei jongeren met een psychiatrische stoornis aan het loket die ondersteuning nodig hebben.

De Buitenwereld wil hierop inspelen door ontwikkelingsgerichte dagopvang en (arbeidsmatige) dagbesteding.

1.3 Probleemstelling

Zoals in de aanleiding is aangegeven sluit het activiteiten aanbod van De Buitenwereld niet aan bij de behoeften van de pubers. De activiteiten moeten meer gericht worden op; ervaring op doen in de maatschappij, maatschappelijke betrokkenheid ervaren, afspraken nakomen, leren omgaan met verantwoordelijkheden en talenten ontdekken. De (arbeidsmatige) dagbesteding moet tevens de puber stimuleren in zijn eigen kracht. De Buitenwereld is wegens gebrek aan financiële middelen niet in staat deze activiteiten op de locatie van De Buitenwereld te realiseren. Om deze reden wil De Buitenwereld de pubers (arbeidsmatige) dagbesteding laten volgen bij organisaties in de buurt van de locatie. Om goede en gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding te kunnen vinden moet er worden uitgezocht aan welke voorwaarden de (arbeidsmatige) dagbesteding moet voldoen, gezien vanuit verschillende kaders. Deze kaders worden nader uitgelegd in het theoretische kader.

De hoofdvraag luidt;

Wat is er voor De Buitenwereld nodig om gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding te vinden voor pubers met een psychiatrische stoornis?

Deelvragen:

1. Welke voorwaarden zijn er voor De Buitenwereld en de begeleiding nodig, om pubers met een psychiatrische stoornis zinvolle (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen bij instellingen/organisaties?
2. Hoe stel je vast of de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding aanwezig zijn bij de organisaties?
3. Welke organisaties voldoen aan deze voorwaarden?

Naar aanleiding van het vraagstuk vanuit De Buitenwereld hebben wij voor deze hoofdvraag gekozen.

Wij hebben niet alleen onderzocht welke voorwaarden er nodig zijn om pubers met een psychiatrische stoornis (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen, maar hebben ook gekeken naar de gepaste begeleidingsstijl hiervoor. Tevens hebben wij geïnventariseerd welke organisaties voldoen aan de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis. Om dit te kunnen achterhalen hebben wij gebruik gemaakt van literatuur, interviews en werkbezoeken in de buurt van de locatie Ad van Emmenesstraat.

Begripsafbakening:

Organisaties: Met organisaties worden zowel commerciële organisaties als non-profit organisaties bedoeld.

Psychiatrische stoornis: In de DSM-IV-TR (APA, 2000) staat onder psychiatrische stoornis het volgende:

“Er is sprake van een psychiatrische stoornis wanneer door psychologische en biologische tekortkomingen of defecten het vermogen om te gaan met allerlei ervaringen, situaties of emoties, ontregeld is en met name daardoor gedrag- of emotionele problemen ontstaan. Die ontregeling en die problemen moeten zo ernstig zijn, dat iemand er niet meer door kan functioneren en eronder lijdt of anderen eronder doet lijden.”

In de buurt van: In dit stuk wordt bedoeld met in de buurt van; niet verder weg dan drie kilometer. De kinderen moeten wanneer dat nodig is op de fiets naar hun (arbeidsmatige) dagbesteding kunnen gaan. Wanneer drie kilometer niet voldoende is, is er de mogelijkheid deze uit te breiden tot vier kilometer. Echter is het van belang dat deze straal niet te groot wordt omdat de pubers en de begeleiders de locatie goed moeten kunnen bereiken.

Pubers: Bij de Buitenwereld spreken wij van pubers wanneer zij tussen de elf en zestien jaar oud zijn. Het ligt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling of de kinderen worden toegelaten op de pubergroep. De toelating wordt bepaald, in een gesprek tussen de groepsleiding, de ouders en de puber.

(Arbeidsmatige) dagbesteding: Activiteiten uitvoeren die gericht zijn op het behouden en/of verder ontwikkelen van competenties.

Gepaste: Hiermee bedoelen wij dat de (arbeidsmatige) dagbesteding zinvol en ontwikkelingsgericht moet zijn. Daarnaast is het van belang dat het aansluit bij de mogelijkheden van de pubers.

1.4 De opdrachtgever

De Buitenwereld is een jonge erkende AWBZ-zorginstelling die is opgericht in januari 2008. De Buitenwereld biedt gespecialiseerde begeleiding aan kinderen van vier tot en met zestien jaar met een psychiatrische stoornis en een IQ boven de 70. Voor kinderen die bijzondere zorg nodig hebben, is reguliere buitenschoolse opvang niet altijd haalbaar. De Buitenwereld biedt kleine groepen, een vaste structuur en waar nodig individuele begeleiding. De Buitenwereld is een verlengstuk van school en thuis. Voor de kinderen is het verblijf op De Buitenwereld een ontspannen en verantwoorde vrijetijdsbesteding. Het is een plek waar ze zich veilig en geborgen voelen. Ouders kunnen met een gerust hart gaan werken in de wetenschap dat hun kind goed wordt opgevangen en het naar zijn zin heeft. Kenmerkend voor alle diensten van De Buitenwereld is de gespecialiseerde begeleiding. Maatwerk voor een kind in de betreffende situatie bieden. De Buitenwereld onderscheidt drie diensten:

- Gespecialiseerde naschoolse/vakantie opvang in kleine groepen.
- Individuele ambulante begeleiding bij het gezin thuis.
- Externe deskundigheidsbevordering; waaronder teamtrainingen en observaties van kinderen met gedragsproblemen op scholen en bij reguliere BSO's.

Qua problematiek is onder de jongeren een differentiatie te maken naar internaliserende en externaliserende gedragsproblemen. Bij de internaliserende kant zien we vooral kinderen met angst- en hechtingsproblematiek. Bij de externaliserende problematiek (agressief, normafwijkend gedrag) zien we kinderen met bijvoorbeeld ODD (oppositieel-opstandige gedragsstoornis) die snel kunnen ontvlammen en agressief gedrag kunnen laten zien.

Opvang op De Buitenwereld geeft tevens verlichting in de thuissituatie. Daarom kunnen ook niet-werkende ouders bij De Buitenwereld terecht. Alle groepen zijn verticale groepen met maximaal acht kinderen tussen de vier en zestien jaar. Elke groep heeft twee pedagogisch groepsmedewerkers. Bij De Buitenwereld werken alleen gediplomeerde begeleiders die affiniteit en ervaring hebben met de doelgroep. Er wordt gewerkt met praktische methodieken. De overkoepelende methodiek is TEACCH. TEACCH is een interventieprogramma dat tot doel heeft de individuele vaardigheden d.m.v. een gestructureerde educatieve omgeving te stimuleren. Kinderen worden voorbereid op een zo zelfstandig mogelijk volwassen leven.

Missie:

‘De Buitenwereld is een vooruitstrevende en ondernemende zorginstelling voor kinderen met een psychiatrische stoornis die vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid gespecialiseerde begeleiding en (waar nodig) behandeling biedt aan haar cliënten en vanuit die positie haar kwaliteiten ten dienste stelt aan de omgeving. De Buitenwereld werkt hierbij cliëntgericht, transparant, ontwikkelingsgericht, samenwerkend en is toegankelijk.’ (R.B. Adriaensen, 2012)

Visie:

‘De Buitenwereld is ontstaan uit de vraag van ouders. Bij de keuze en inrichting proberen wij zoveel mogelijk recht te doen aan de mening van de cliënt. Het doel is dat de zorg niet rond het aanbod wordt georganiseerd, maar rond de vraag van de cliënt. Het leveren van vraag gestuurde zorg, en daarmee zorg op maat, is een belangrijk onderdeel binnen onze visie op gespecialiseerde begeleiding. Naast vraag gestuurd werken, hecht De Buitenwereld veel waarde aan het vergroten van de eigen kracht van de cliënt en diens betrokkenen. Het gezin, de school en een eventuele behandelinstelling worden nauw betrokken in het zorgproces. Hierbij probeert De Buitenwereld naast ouders te staan in het verlenen van de zorg. Ouders vervullen een grote rol in het leven van een kind met een psychiatrische stoornis.

De gespecialiseerde begeleiding van De Buitenwereld is voor de lange termijn. Kinderen zullen meerdere jaren gebruik maken van de gespecialiseerde buitenschoolse opvang. De opvang is voor kinderen van vier tot en met zestien jaar. Er wordt bij elke evaluatie bekeken of een kind nog past in de gestructureerde kleinschalige setting van De Buitenwereld. Sommige kinderen zullen toch meer gebaat zijn bij een behandelsetting en zullen (tijdelijk) stoppen bij De Buitenwereld. Andere kinderen zijn op hun twaalfde al zo zelfstandig dat ze de structuur na schooltijd van De Buitenwereld niet meer nodig hebben. Maar ook als het gedrag, bijvoorbeeld agressie, bij een kind (tijdelijk) op de voorgrond staat zal bekeken worden of de opvang gecontinueerd kan worden. De Buitenwereld verricht met aandacht de nazorg als een kind niet tot zijn recht komt bij De Buitenwereld.’ (R.B. Adriaensen, 2012)

Doel/uitgangspunten:

- het bieden van emotionele veiligheid;
- het bevorderen van persoonlijke competentie;
- het bevorderen van sociale competentie;
- het overdragen van normen en waarden. (De Buitenwereld, 2013)

1.5. Relevantie van het onderzoek.

1.5.1. Theoretische en praktische relevantie

Aangezien De Buitenwereld in september 2012 zonder concreet activiteitschema gestart is met de pubergroep, is het relevant dat er gestructureerde activiteiten worden ontwikkeld. Zodat de pubergroep in het vervolg met duidelijke richtlijnen kan worden gedraaid. Het doel van ons onderzoek is er voor zorgen dat de pubers van de pubergroep van De Buitenwereld een zinvolle dagbesteding hebben. Het onderzoek naar de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis is van belang, zodat De Buitenwereld inzicht heeft in de mogelijkheden en beperkingen van het volgen van (arbeidsmatige) dagbesteding buiten de muren van de locatie. Deze voorwaarden kunnen worden opgenomen in een checklist om organisaties te kunnen toetsen. De organisaties die voldoen aan de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis kunnen worden opgenomen in een sociale kaart. De checklist is Buitenwereld breed te gebruiken omdat hij op alle organisaties toepasbaar is. De sociale kaart is voor de locatie Ad van Emmenesstraat bruikbaar om samenwerkingsverbanden aan te gaan met organisaties in de buurt. Het eindresultaat is relevant zodat de pubers een leerzame, veilige en interessante dagbesteding hebben die hun ontwikkeling en zelfstandigheid stimuleert.

1.5.2. Maatschappelijke relevantie en actualiteit

Het verzorgen van dagbesteding die de ontwikkeling en zelfstandigheid van de pubers met een psychiatrische stoornis stimuleert, sluit direct aan op de vermaatschappelijking van de GGZ. Dit onderwerp is momenteel relevant binnen de politiek, de gemeente en GGZ instellingen. De gemeente Den Haag kreeg door de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) in 2007 een aantal nieuwe taken en moest de gemeente een aantal oude taken opnieuw invullen. Door de economische crisis is het geld schaars geworden en moeten er duidelijke keuzes worden gemaakt, ook op de WMO. De gemeente Den Haag wil door middel van vrijwilligerswerk de kosten beperken. (Gemeente Den Haag, 2011) De Buitenwereld kan door vrijwillige (arbeidsmatige) dagbesteding, aan deze vraag van de gemeente voldoen. Daarnaast wil De Buitenwereld door middel van (arbeidsmatige) dagbesteding de pubers ondersteunen in hun eigen krachten. Wat ook een belangrijk thema is binnen de WMO van de gemeente Den Haag. De WMO gaat over participeren, of te wel meedoen in de maatschappij. (Gemeente Den Haag, 2011) Door de pubers (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen participeren zij in de maatschappij.

Doormiddel van dit onderzoek willen wij erachter komen in hoeverre het haalbaar is om een puber met een psychiatrische stoornis (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen bij organisaties in de omgeving van de locatie. De resultaten van dit onderzoek zijn bruikbaar omdat De Buitenwereld dan inzicht heeft in de mogelijkheden van (arbeidsmatig) dagbesteding. Daarnaast biedt ons onderzoek inzicht in de mogelijkheden en beperkingen van pubers met een psychiatrische stoornis met betrekking tot de (arbeidsmatige) dagbesteding. Ons onderzoek is vernieuwend omdat er tot nog toe geen onderzoek gedaan is naar (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis. Het eindresultaat is vernieuwend omdat er tot nu toe geen samenwerkingsverbanden zijn tussen organisaties en De Buitenwereld. Daarnaast bestaat er nog geen handleiding voor het vinden en opzetten van (arbeidsmatige) dagbesteding.

1.6 Leeswijzer

De opbouw van ons onderzoeksrapport is als volgt. In hoofdstuk 2 wordt de methoden van het onderzoek toegelicht. Hierin wordt duidelijk welke methoden er gebruikt zijn om informatie te verzamelen voor het beantwoorden van de deelvragen en de hoofdvraag. De gebruikte technieken en onderzoeksmethoden worden hierin besproken.

In hoofdstuk 3 vind u het theoretisch kader met daarin de belangrijkste onderwerpen uit ons onderzoek: omschrijving van (arbeidsmatige) dagbesteding, wet- en regelgeving en het pedagogisch en therapeutisch kader met betrekking tot (arbeidsmatige) dagbesteding. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk beschreven welke voorwaarden er vanuit De Buitenwereld zijn voor het volgen van (arbeidsmatige) dagbesteding.

In hoofdstuk 4 volgt de beschrijving van het praktijkonderzoek. Allereerst vind u hier een interview met het Johan de Wit college. Dit interview was bedoeld om te onderzoeken hoe andere instellingen pubers kennis laten maken met het werkveld. Daarna vindt u in het praktijkonderzoek de resultaten n.a.v. de interviews met de ouders van de pubers van de pubergroep. In dit interview komen de wensen en behoeften van de ouders naar voren ten aanzien van (arbeidsmatige) dagbesteding. Om de interesses en behoeften van de pubers te inventariseren, is er een verkennend gesprek met de pubers gevoerd. De resultaten hiervan zijn terug te lezen in het praktijkonderzoek. Als laatste wordt er in het praktijkonderzoek beschreven welke organisaties geselecteerd zijn binnen een straal van drie kilometer ten opzichte van de locatie Ad van Emmenesstraat. Vervolgens komt er naar voren welke organisaties bereid zijn (arbeidsmatige) dagbesteding aan te bieden en welke organisaties geen interesse hadden of nog niet benaderd zijn vanwege tijdgebrek.

De beantwoording van de deelvragen en de hoofdvraag zijn te vinden in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 vind u de verantwoording van het product. In hoofdstuk 7 worden de discussiepunten beschreven om de kwaliteit van het onderzoek zoals is uitgevoerd te waarborgen. Tot slot worden in hoofdstuk 8 naar aanleiding van de onderzoeksresultaten en conclusies, aanbevelingen gedaan voor de opdrachtgever De Buitenwereld.

In hoofdstuk 9 vind u de begripsafbakening met daarin de uitleg van gebruikte woorden in het onderzoeksrapport. Tevens is in hoofdstuk 9 de literatuurlijst te vinden, waarin de gebruikte bronnen zijn opgenomen.

**Kennis van de wereld kan men
alleen in de wereld verkrijgen en
niet in een studeerkamer.**

Lord Chesterfield

Hoofdstuk 2: Methode

2.1. Onderzoek type

Het type onderzoek dat wij hebben verricht, is een inventariserend onderzoek. Een omschrijving van een inventariserend onderzoek is, dat je in een relatief onbekend gebied nog onbekende gegevens verzamelt. Het gaat daarbij om het “in beeld brengen en analyseren van een (uitgangs)probleem/ - situatie” (Michelbrinck, 2005, p.)19.) Je maakt een overzicht van de huidige stand van zaken. (studenten-cto, 2012)

Wij hebben voor dit onderzoekstype gekozen omdat wij inventariseren welke voorwaarden er nodig zijn om een puber met een psychiatrische stoornis (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen. Daarnaast inventariseren wij waar en hoe deze vormen van dagbesteding kunnen worden gevonden. Dit willen wij doen door een analyse te maken van de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding en een analyse te maken over de mogelijkheden en beperkingen per stoornis. Deze informatie nemen wij mee en hieruit vormen wij criteria, die wij opnemen in een checklist. Hiermee kunnen wij inventariseren welke organisaties aan deze voorwaarden voldoen.

2.2. Gegevensverzameling

Wij hebben verschillende onderzoeksmethoden gebruikt voor de data verzameling. De verschillende onderzoeksmethoden zullen wij nader toelichten. Eerst zullen wij nagaan wat de literatuur over de onderzoeksmethoden zegt en vervolgens leggen wij uit waarom wij voor deze methoden gekozen hebben.

Literatuuronderzoek:

Bij het literatuuronderzoek hebben wij gebruik gemaakt van boeken, documenten van Rijksoverheid, wet- en regelgeving rondom arbeidsomstandigheden, pedagogisch beleidsplan van De Buitenwereld en relevante internetsites. Bij het verzamelen van data hebben wij gericht gezocht naar bronnen die betrekking hadden op de onderwerpen: verschillende vormen van dagbesteding, wet- en regelgeving rondom arbeidsomstandigheden, psychiatrische stoornissen en het pedagogisch/ therapeutisch kader. Daarnaast hebben wij onderzoek rapportages gebruikt zoals, ‘Arbeidsmatige dagbesteding, Een verkennend onderzoek naar aard en omvang, Eindrapport’ van Sonja van der Kemp & Félicie van Vree (2006). Uit dit soort rapportages hebben wij informatie verkregen over verschillende vormen van (arbeidsmatige) dagbesteding en de voorwaarden daarvan.

Tijdens de analyse van de verzamelde data, hebben wij kritisch gekeken welke informatie bruikbaar en relevant was voor ons onderzoek. Wij hebben voor literatuuronderzoek gekozen om inzicht te krijgen in de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding vanuit verschillende perspectieven. Door dit van te voren uit te zoeken, waren wij beter voorbereid voordat wij veldwerk gingen verrichten. Tevens wisten wij door middel van literatuuronderzoek, waar organisaties zich bevinden.

Gestructureerd interview:

Een gestructureerd interview is een interview, met van te voren opgestelde vragen. Om de voorwaarden vanuit de ouders van de pubers, voor (arbeidsmatige) dagbesteding te onderzoeken, hebben wij gekozen voor een gestandaardiseerd interview. Dit hebben wij gedaan, zodat aan alle ouders dezelfde vragen werden gesteld. Daarnaast was er plek in het interview voor overige opmerkingen/mededelingen. Wij hebben ervoor gekozen om het interview zo op te stellen, dat de vragen logischer wijs gesteld werden. Waarbij wij zijn begonnen met algemene vragen over de opvang bij De Buitenwereld en vervolgens dieper in zijn gegaan over voorwaarden die de ouders stellen aan (arbeidsmatige) dagbesteding voor hun kind. Het interview is opgestuurd via de email naar de ouders van de pubers. Er zijn vijf pubers op de pubergroep, waardoor wij vijf interviews hebben afgenomen bij de ouders. Door middel van dit onderzoek wilden wij erachter komen welke voorwaarden de ouders van de pubers stellen voor (arbeidsmatige) dagbesteding. Dit hebben wij meegenomen in het opstellen van de voorwaarden, waar de (arbeidsmatige) dagbesteding aan moet voldoen.

Tevens hebben wij een gestructureerd interview afgenomen bij de het stage bureau van het Johan de Witt College in Den Haag. Dit interview is afgenomen met het hoofd van het stage bureau Jan Korving. Dit stage bureau zoekt aan de hand van bepaalde voorwaarden stages voor scholieren. De scholieren die op het Johan de Witt College les krijgen, hebben een licht verstandelijke beperking, daarnaast zijn er meerdere scholieren die een psychiatrische stoornis hebben zoals ADHD of Autisme. Door middel van dit interview hebben wij gekeken of wij sommige voorwaarden kunnen overnemen. Tevens hebben wij hier meer informatie gekregen over mogelijke (arbeidsmatige) dagbestedingen.

De organisaties die wij hebben bezocht zijn tevens door middel van een gestructureerd interview bevraagd. Wij hebben voor deze vorm van interviewen gekozen, zodat aan alle organisaties dezelfde vragen werden gesteld. Daarnaast biedt dit gestructureerde interview voldoende vragen waarmee de checklist kan worden ingevuld. Het is van belang dat er voldoende informatie wordt verzameld om te kunnen onderzoeken of de organisaties voldoen aan de objectieve voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding. Door vast te houden aan een gestructureerd interview zijn de antwoorden bruikbaar voor het verdere onderzoek.

Semi gestructureerd interview:

Een semi gestructureerd interview, is een interview waarbij de vragen vooraf niet geheel vast staan. Wel zijn er van te voren onderwerpen vastgesteld die besproken worden met de geïnterviewde. Tijdens het interview is er ruimte om datgene in te brengen wat de geïnterviewde zelf relevant vindt binnen de kaders van de vooraf vastgestelde onderwerpen.

Wij hebben deze vorm van interviewen gebruikt, bij het interviewen van de pubers. Wij hebben hiervoor gekozen, zodat er dieper kon worden ingegaan op de antwoorden die de pubers gaven. Daarnaast biedt deze vorm van interviewen, ruimte voor nieuwe vragen en/of aanvullingen. Tevens leek dit ons een geschikte vorm om deze doelgroep te interviewen.

Telefonische benadering van de organisaties:

Om de organisaties te benaderen hebben wij telefonisch contact opgenomen met de geselecteerde organisaties. Wij hebben ervoor gekozen om de organisaties telefonisch te benaderen zodat wij zo snel mogelijk contact hadden met een persoon uit de organisatie. Daarnaast biedt telefonisch contact de mogelijkheid om de persoon uit het bedrijfsleven te kunnen enthousiasmeren en samen na te denken over mogelijke (arbeidsmatige) dagbestedingen in hun organisatie. Tevens wordt door telefonisch contact het meteen

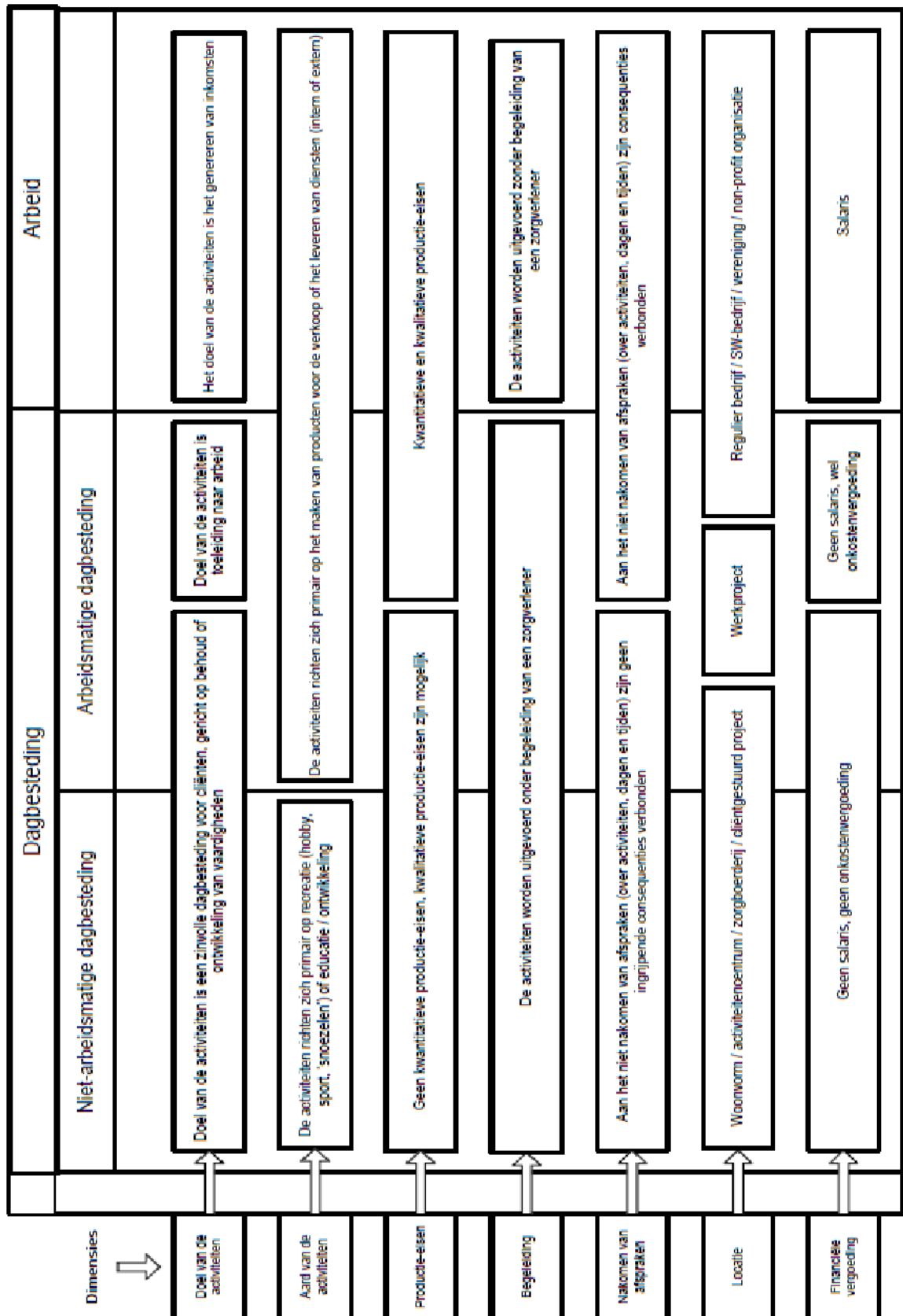
duidelijk wanneer een organisatie geen interesse heeft. Wanneer er een email wordt gestuurd kan een organisatie die geen interesse heeft bijvoorbeeld ook niet reageren waardoor er niet zeker kan worden vastgesteld of een organisatie wel of geen interesse heeft. Daarnaast kan er door telefonisch contact worden vastgesteld wat de rede is dat organisatie geen interesse heeft om pubers met een psychiatrische stoornis (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen in hun organisatie. Wij hebben ervoor gekozen om ons eerst kort voor te stellen aan de telefoon, wie wij zijn, waarvoor wij het onderzoek doen en wat de vraag is naar organisatie toe. Daarnaast hebben wij tijdens alle telefonische gesprekken gevraagd naar de mogelijkheid voor een afspraak voor een oriënterend gesprek. De reden dat wij een oriënterend gesprek wilden houden met de organisaties was dat wanneer je samen met organisatie rond de tafel zit je mogelijk tot meer creatieve ideeën kan komen, dan aan de telefoon. Daarnaast biedt het oriënterend gesprek de mogelijkheid om organisatie te kunnen overtuigen om pubers met een psychiatrische stoornis daar klusjes te laten uitvoeren. Om de organisaties te kunnen overtuigen hebben wij zelf ideeën aangedragen van mogelijke klusjes en hebben wij de voordelen benoemd voor organisatie. Tevens hebben wij ingespeeld op het maatschappelijke verantwoordelijkheidsgevoel van de organisaties. Dit hebben wij gedaan door te vragen naar de kennis over de doelgroep, eventuele ervaringen hiermee en uit te leggen dat organisatie kan bijdragen aan de ontwikkeling van de pubers. Wanneer uit het oriënterende gesprek bleek dat organisatie geïnteresseerd was, hebben wij een gestructureerd interview afgenomen zoals hiervoor beschreven.

2.4. Stappenplan

Vooraf aan het onderzoek hebben wij een inhoudsopgave gemaakt hoe uiteindelijk onze scriptie eruit komt te zien. Dit hebben wij als leidraad gebruikt voor ons onderzoek. Allereerst hebben wij gekeken wat er nodig was om de deelvragen te kunnen beantwoorden. Vervolgens zijn wij begonnen met literatuuronderzoek om de voorwaarden vast te stellen vanuit verschillende kaders zoals beschreven in hoofdstuk 3. Tevens hebben wij een interview afgenomen bij de ouders van de pubers om hun behoeften ten opzichte van (arbeidsmatige) dagbesteding te inventariseren. Daarnaast hebben wij een interview afgenomen bij het Johan de Witt college om meer informatie te verkrijgen over (arbeidsmatige) dagbesteding. Vervolgens hebben wij de pubers van de pubergroep geïnterviewd om te inventariseren wat hun wensen en behoeften zijn ten aanzien van (arbeidsmatige) dagbesteding. Naar aanleiding van het literatuuronderzoek en de interviews, hebben wij een checklist gemaakt om organisaties/ instellingen te kunnen toetsen op deze voorwaarden.

Na het telefonisch benaderen van de geselecteerde organisaties, zijn wij langs de organisaties gegaan die openstonden voor een oriënterend gesprek. In dit oriënterende gesprek hebben wij een gestructureerd interview afgenomen, om de checklist in te kunnen vullen en tot creatieve ideeën te komen ten aanzien van (arbeidsmatige) dagbesteding. Wanneer organisaties/ instellingen voldeden aan de voorwaarden en aangaven mee te willen werken, hebben wij deze opgenomen in de sociale kaart voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor de pubers van de locatie Ad van Emmenesstraat.

afbeelding 1: Overzicht van 'niet arbeidsmatige dagbesteding' en 'meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding'

Hoofdstuk 3: Theoretisch kader

3.1 (Arbeidsmatige) Dagbesteding

3.1.1. Inleiding

In dit stuk wordt beschreven welke vormen van dagbesteding er zijn. Er wordt hier onderscheidt gemaakt tussen 'niet-arbeidsmatige dagbesteding' en 'meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding'. Deze twee vormen worden in dit onderzoek aangehouden, waardoor er geen enkel raakvlak is met arbeid.

3.1.2. Niet-arbeidsmatige dagbesteding

Niet-arbeidsmatige dagbesteding houdt in dat de activiteiten primair gericht zijn op recreatie en/of educatie. Het doel van de activiteiten is een zinvolle dagbesteding, die de vaardigheden van de pubers behoudt of ontwikkelt. Er worden bij deze vorm van dagbesteding geen kwalitatieve of kwantitatieve eisen gesteld en er zijn geen commerciële doeleinden. De activiteiten worden begeleidt door een medewerker van De Buitenwereld. De pubers krijgen geen salaris en geen onkostenvergoeding voor het deelnemen aan deze vorm van dagbesteding. Daarnaast vindt de dagbesteding plaats op de locatie van De Buitenwereld of in een non-profit organisatie (Vree, 2006).

3.1.3. Meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding

'De activiteiten van meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding zijn gericht op het maken van producten voor de verkoop of het leveren van diensten.' Hierbij worden geen kwantitatieve productie-eisen gesteld, wel is het mogelijk dat er kwalitatieve productie-eisen worden gesteld. Het uiteindelijke doel van de activiteiten is hetzelfde als het doel van niet-arbeidsmatige dagbesteding namelijk; het behouden en/of verder ontwikkelen van vaardigheden tijdens een zinvolle dagbesteding. Ook hier worden de activiteiten uitgevoerd onder de begeleiding van een medewerker van De Buitenwereld. De pubers krijgen geen salaris, wel zou het misschien mogelijk kunnen zijn, om een onkostenvergoeding te krijgen voor het deelnemen aan deze vorm van dagbesteding. Daarnaast vindt de dagbesteding plaats op de locatie van De Buitenwereld, binnen een regulier bedrijf of bij een non-profit organisatie (Vree, 2006).

In afbeelding 1 worden de twee vormen van dagbesteding overzichtelijk gemaakt.

Conclusie

In dit onderzoek wordt er gebruik gemaakt van de twee vormen van dagbesteding, namelijk 'niet-arbeidsmatige dagbesteding' en 'meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding'. In dit onderzoek is dit samengevoegd tot het woord (arbeidsmatige) dagbesteding. De twee vormen van dagbesteding hebben geen enkel raakvlak met arbeid. Waardoor de pubers van de pubergroep van De Buitenwereld, geen arbeid verrichten en aan één van de twee vormen van dagbesteding kunnen deelnemen.

3.2. Voorwaarden voor zinvolle en nuttige (arbeidsmatige) dagbesteding

3.2.1. Inleiding

In dit stuk wordt beschreven welke voorwaarden er vanuit De Buitenwereld worden gesteld aan de (arbeidsmatige) dagbesteding voor de pubers van de pubergroep. Daarna wordt er in dit stuk de piramide van Maslow beschreven. Hieruit komt naar voren aan welke behoeften er voldaan moet worden voordat de puber in staat is zich te ontplooien en vaardigheden aan te leren.

3.2.2. Voorwaarden vanuit De Buitenwereld

Voor pubers met een psychiatrische stoornis is het moeilijk om geaccepteerd te worden door anderen, het is voor hen lastig om aan werk te komen en aan het werk te blijven. (L.Dielis, 2000) Voor deze pubers zijn er soms speciale aanpassingen in de omstandigheden nodig om werk te krijgen en/of te behouden. De Buitenwereld wil door middel van (arbeidsmatige) dagbesteding hen helpen zich voor te bereiden op de arbeidsmarkt. De (arbeidsmatige) dagbesteding kan uiteenlopende activiteiten omvatten zoals vorming, educatie en arbeid. Bij al deze activiteiten is het van belang dat deze door de betrokkenen als zinvol ervaren worden, dat ze een persoonlijke ontwikkeling mogelijk maken en dat ze een maatschappelijke relevantie hebben. (Autisme-NoordHolland, 2013) Wat als zinvol ervaren wordt en welke persoonlijke ontwikkelingen er gemaakt worden, verschilt per individu. (De Haan e.a., 2012) Het begrip zinvol kan worden omschreven nuttig. In het woordenboek wordt nuttig gedefinieerd als; iets doen dat noodzakelijk is en ook plezierig, bevorderlijk, bruikbaar en leerzaam (Woorden-boek.nl, 2012). 'Zinvolle tijdbesteding is voor iedereen een basisbehoefte.' Het is belang dat mensen een zinvolle tijdsbesteding hebben zodat zij zich niet gaan vervelen en/of vereenzamen.

Door middel van (arbeidsmatige) dagbesteding worden de behoeften aan structuur, sociale contacten, nieuwe ervaringen en ontplooiing vervuld. (De Haan e.a., 2012) Een goed sociaal netwerk is één van de pijlers van een succesvolle maatschappelijke carrière. Door het volgen van (arbeidsmatige) dagbesteding worden maatschappelijke vaardigheden zoals op tijd komen, afspraken maken en samenwerken geleerd. (Penninx, 2005) Door middel van (arbeidsmatige) dagbesteding draagt De Buitenwereld bij aan de behoeften van de pubers. Hierbij gebruiken wij de piramide van Maslow (zie afbeelding 2) om te laten zien op welke manier (arbeidsmatige) dagbesteding bijdraagt aan deze behoeften. 'Volgens Maslow hebben mensen verschillende behoeften en ordenen mensen deze behoeften automatisch naar belangrijkheid. Bij een ieder zijn dezelfde behoeften te herkennen en zijn deze behoeften ook op dezelfde manier geordend. De piramide van Maslow is dus van toepassing op elk mens in elk land of situatie. De verschillende behoeften in de piramide zijn van heel belangrijk beneden in de piramide tot minder belangrijk in de top van piramide gezet. De onderste behoeften van de piramide zijn dan ook de behoeften die wij met z'n allen het liefst vervuld zien worden. Volgens Maslow zouden wij als deze onderste behoefte niet vervuld is, ons niet bezig kunnen houden met de volgende behoeften in de hogere lagen van de piramide.' (Psychologie; Mens en Samenleving, 2011)

afbeelding 2: Piramide van Maslow

De (arbeidsmatige) dagbesteding draagt bij aan de behoefte van bestaanszekerheid doordat de puber wordt voorbereid op het werkveld. Hierdoor krijgt de puber meer zekerheid en stabiliteit, waardoor hij/zij meer innerlijke rust ervaart. Ook draagt de (arbeidsmatige) dagbesteding bij aan sociale behoefte, doordat zij door de (arbeidsmatige) dagbesteding sociale contacten opbouwen en zij bij een groep horen. Tevens draagt het bij, aan de behoefte van erkenning en zelfwaardering. Doordat de pubers succeservaringen op kunnen doen en doelen behalen krijgen zij meer zelfwaardering. Ook kunnen zij waardering en erkenning krijgen van de omgeving, wanneer zij (arbeidsmatige) dagbesteding volgen. Als laatst draagt (arbeidsmatige) dagbesteding bij aan de behoefte van zelfontwikkeling. Door het opgebouwde zelfvertrouwen, is de puber in staat om zichzelf te kunnen ontwikkelen zonder belemmering van zichzelf of omgeving. (Psychologie; Mens en Samenleving, 2011)

Conclusie

De Buitenwereld vindt het van belang dat de (arbeidsmatige) dagbesteding een bijdrage levert aan het verder ontwikkelen van de competenties van de puber. De competenties kunnen worden onderverdeeld in de volgende ontwikkelingsgebieden: sociale vaardigheden, zelfredzaamheid, cognitieve vaardigheden, motoriek, spelvaardigheden en communicatieve vaardigheden. Daarnaast vindt de Buitenwereld het belangrijk dat de (arbeidsmatige) dagbesteding aansluit op de hulpvraag. Doormiddel van (arbeidsmatige) dagbesteding voldoet De Buitenwereld aan de behoeften van de pubers. De (arbeidsmatige) dagbesteding draagt bij aan alle vijf de behoeften van de behoeftehiërarchie van Maslow. De (arbeidsmatige) dagbesteding draagt bij aan bestaanszekerheid, sociale behoefte en erkenning waardoor de puber doormiddel van de (arbeidsmatige) dagbesteding instaat, is tot zelfontwikkeling.

3.3. Wet- en regelgeving:

3.3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven met welke wetten en regelgeving er rekening gehouden moet worden bij het zoeken van (arbeidsmatige) dagbesteding. Allereerst wordt er gekeken naar het indicatiebeleid. Daarnaast is onderzocht hoeveel uur per week de pubers een dagbesteding mogen uitvoeren en welke werkzaamheden zij mogen verrichten en welke niet. Tevens wordt er in dit hoofdstuk onderscheid gemaakt in leeftijden, omdat er voor verschillende leeftijden, verschillende regels en wetten bestaan.

3.3.2. Indicatiebeleid:

De Buitenwereld biedt begeleiding die valt onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De Buitenwereld is een erkende AWBZ-instelling. Dit houdt in dat kinderen met een psychiatrische stoornis met een indicatie van Bureau Jeugdzorg, zorg kunnen inkopen bij De Buitenwereld. Het Bureau Jeugdzorg (BJZ) neemt indicatiebesluiten voor jeugd-ggz (jeugd-geestelijke gezondheidszorg). De ouders/verzorgers kunnen aangeven of zij de zorg 'in natura' willen krijgen of een persoonsgebonden budget willen ontvangen. Wanneer de ouders/verzorgers hebben gekozen voor 'zorg in natura' (ZIN) krijgen zij de zorg rechtstreeks in de vorm van dienstverlening door De Buitenwereld. 'Het zorgkantoor betaalt de zorgaanbieders en verzorgt de administratie rondom de zorgverlening.' Met het persoonsgebonden budget (PGB), krijgen de ouders een bepaalde hoeveelheid geld. De hoogte van het bedrag hangt af van de AWBZ-indicatie en de eigen bijdrage van ouders/verzorgers. Met het PGB kopen de ouders/verzorgers zelf de zorg in bij De Buitenwereld. Dit houdt in dat De Buitenwereld met de ouders/verzorgers rechtstreeks afspraken kunnen maken en dat de ouders/verzorgers zelf verantwoordelijk zijn voor de administratie. (CIZ, 2013)

De indicatie van de kinderen op De Buitenwereld bevatten alle, Begeleiding op de Groep voor meerdere dagdelen in de week. De indicatie Begeleiding op de Groep houdt onder andere in dat er een dagprogramma in groepsverband plaats vindt, met vormen van arbeid of onderwijs, om vaardigheden te onderhouden en zoveel mogelijk zelfstandigheid te bewaren (Per saldo, 3-2013). Daarnaast biedt De Buitenwereld een dagprogramma aan in groepsverband voor het leren omgaan met gedragsproblemen en sociale vaardigheden. Tevens wordt er ook individuele begeleiding aangeboden die tijdens de begeleiding in groepsverband wordt gegeven.

Om aan de geïndiceerde zorg te voldoen, is het van belang dat de (arbeidsmatige) dagbesteding voldoet aan de indicatie Begeleiding Groep. Dit houdt in dat De Buitenwereld eindverantwoordelijk blijft voor de (arbeidsmatige) dagbesteding. Het is vooral belangrijk dat de pubers van de pubergroep in groepsverband de (arbeidsmatige) dagbesteding volgen. Dit is één van de voorwaarden voor de indicatie Begeleiding Groep (Per saldo, 2013). Aan deze voorwaarde kan voldaan worden door de pubers vóór en na de (arbeidsmatige) dagbesteding samen te laten komen op de groep, zodat er contact momenten ontstaan tussen de pubers. In deze contact momenten kunnen de pubers zich voorbereiden op de (arbeidsmatige) dagbesteding en na afloop de (arbeidsmatige) dagbesteding kunnen evalueren. Hierdoor zal het ook mogelijk kunnen zijn, dat de pubers individueel een (arbeidsmatige) dagbesteding volgen zonder dat er te allen tijde begeleiding van De Buitenwereld aanwezig is, mits de zorgvraag van de pubers dit toelaat(zie hoofdstuk 3.). Om tevens aan de geïndiceerde zorg te voldoen, is het van belang dat er een begeleidingsplan kan worden geschreven. Om de zorg te

verantwoorden en te waarborgen is het belangrijk dat er op papier staat welke zorgvraag de pubers hebben en hoe hieraan gewerkt gaat worden. Het begeleidingsplan wordt per individu opgesteld, maar de leerdoelen die zijn opgenomen in het begeleidingsplan worden ontwikkeld op de groep. De rede hiervoor is dat de pubers meestal sociale vaardigheden missen of andere competenties die met behulp van de groep kunnen worden ontwikkeld. Om een begeleidingsplan te kunnen opstellen wanneer een puber individueel zonder toezicht van de begeleiding (arbeidsmatige) dagbesteding volgt, moet er nauw contact worden gehouden met organisatie waar puber de (arbeidsmatige) dagbesteding volgt. Daarnaast moet de begeleiding één keer in de twee weken de (arbeidsmatige) dagbesteding bezoeken om de puber te kunnen observeren en om de ontwikkeling met organisatie te bespreken.

3.3.3. Arbeidsomstandighedenwet (Arbo-wet)

In dit onderzoek naar (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis wordt de wet en regelgeving van vrijwilligerswerk en maatschappelijke stages aangehouden, omdat de kaders van deze twee vormen van dagbesteding het meest aansluiten op (arbeidsmatige) dagbesteding voor de pubers van de pubergroep van De Buitenwereld. De wet en regelgeving voor vrijwilligerswerk is, het zelfde als de regels voor betaald werk. Bij maatschappelijke stages worden ook de regels aangehouden van vrijwilligerswerk. De Arbo-regels gelden voor jongeren onder achttien jaar, wanneer zij vrijwilligerswerk doen.

Sinds 1874 is er het Kinderwetje van Van Houten, in deze wet staat dat kinderarbeid voor kinderen tot en met twaalf jaar in Nederland niet toegestaan is. Op grond van de Europese regelgeving, is bepaald dat kinderen van dertien t/m vijftien jaar niet mogen werken. Er zijn uitzonderingen mogelijk onder strikte voorwaarden. Deze zijn uitgewerkt in de Arbeidstijdenwet, met een uitwerking in de Nadere Regeling Kinderarbeid, Arbeidsomstandighedenwet en het Arbeidsomstandigheden besluit. De wet- en regelgeving verschillen per leeftijdscategorie, zoals hieronder beschreven. (Arboportaal, 2013)

Wet- en regelgeving voor twaalfjarige:

Kinderen van twaalf jaar mogen volgens de Arbeidstijdenwet (ATW) alleen binnen de school een maatschappelijke stage lopen. (Maatschappelijke-Stage, 2011) Kinderen van twaalf jaar mogen daarnaast alleen werken in het kader van een werkstraf of leerproject. Het kind moet altijd onder het toezicht van een volwassene werken (Rijksoverheid, 2012). Met een twaalfjarige mag er dus geen stage overeenkomst mogen worden afgesloten en mag niet verplicht worden tot werkzaamheden te verrichten. Twaalfjarige zouden bijvoorbeeld wel een werkbezoek kunnen doen of vrijwillig en zonder dwang kunnen helpen op bijvoorbeeld de kinderboerderij onder begeleiding van De Buitenwereld. Het is belangrijk dat er geen verplichtingen aan de twaalfjarige worden gesteld en dat de dagbesteding geheel vrijblijvend is. Het is de taak van de begeleiding van de Buitenwereld om de twaalfjarige te motiveren en te stimuleren zodat de twaalfjarige pubers vrijwillig op incidentele basis klusjes kunnen doen buiten de muren van de Buitenwereld.

Wet- en regelgeving voor dertien- en veertien-jarigen:

Voor de pubers van dertien en veertien jaar gelden er andere regels dan voor twaalf jarige. dertien- en veertienjarigen mogen klusjes doen en helpen bij licht, niet-industrieel werk. 'Kinderen van dertien en veertien jaar mogen helpen bij licht, niet-industrieel werk. Bijvoorbeeld:

- Helpen bij lichte werkzaamheden in een winkel, zoals helpen bij het vakken vullen of helpen bij het inpakken.

- Helpen bij lichte werkzaamheden in de landbouw, zoals groenten en fruit plukken, lichte oogstwerkzaamheden, het voeren van kleine dieren.
- Werken aan de lopende band onder bepaalde voorwaarden (zoals het ondertekenen van een overeenkomst tussen de werkgever, de ouders/ verzorgers en het kind).
- Helpen bij lichte werkzaamheden bijvoorbeeld bij een manege, op een camping of in een speeltuin.

Kinderen van dertien en veertien jaar mogen niet:

- werken in een fabriek;
- werken met of in de omgeving van machines;
- werken met gevaarlijke en/of giftige stoffen;
- dingen tillen die zwaarder zijn dan tien kilo;
- dingen duwen of trekken van meer dan twintig kilo;
- achter de kassa werken;
- vrachtwagens laden of lossen;
- zelf kranten bezorgen (maar ze mogen wel helpen bij het verspreiden van folders en huis-aan-huisbladen).
- werken in de horeca als daar alcohol wordt geserveerd.

Uiteraard mogen kinderen van dertien en veertien jaar ook geen werkzaamheden doen die verboden zijn voor jongeren tot achttien jaar. Ook mogen zij geen werkzaamheden doen die deze jongeren, bijvoorbeeld zestien- en zeventienjarige, alleen onder deskundig toezicht mogen uitvoeren.’(Rijksoverheid, 2012).

Wet- en regelgeving voor vijftienjarigen:

‘Kinderen van vijftien jaar mogen zelfstandig licht niet-industrieel werk doen. Dit is werk zoals vakken vullen in een supermarkt of reclaimedrukwerk bezorgen. Er zijn ook werkzaamheden die vijftienjarigen niet mogen doen. Kinderen van vijftien jaar mogen licht niet-industrieel werk doen, zoals:

- lichte werkzaamheden in een winkel, bijvoorbeeld vakken vullen of helpen bij het inpakken;
- lichte werkzaamheden in de landbouw, zoals groenten en fruit plukken;
- lichte oogstwerkzaamheden, het voeren van kleine dieren;
- avondkranten en reclaimedrukwerk bezorgen;
- lichte werkzaamheden, bijvoorbeeld bij een manege, op een camping, in een speeltuin, in een pretpark, in een bowlingcentrum, in een museum;
- (hulp)werkzaamheden in de horeca, zoals het helpen bij het bedienen, bijvoorbeeld in een kantine of restaurant. Als er ergens alcohol wordt geschonken, mag een kind van vijftien jaar daar niet werken;
- meewerken aan een uitvoering (bijvoorbeeld een modeshow lopen, toneelspelen of in een reclamespotje spelen).

Kinderen van vijftien jaar mogen niet:

- werken in een fabriek;
- werken met of in de omgeving van machines;

- werken met gevaarlijke en/of giftige stoffen;
- dingen tillen die zwaarder zijn dan tien kilo;
- dingen duwen of trekken van meer dan twintig kilo;
- achter de kassa werken;
- vrachtwagens laden of lossen;
- werken in de horeca als daar alcohol wordt geserveerd.' (Rijksoverheid, 2012).

Wet- en regelgeving voor zestienjarigen:

'Jongeren van zestien en zeventien jaar mogen bijna elk soort werk doen, maar geen gevaarlijk werk. Ze mogen bijvoorbeeld niet werken met gevaarlijke stoffen. Bovendien mag het werk hen niet verhinderen om naar school te gaan. Er zijn ook risicovolle werkzaamheden die werknemers van zestien en zeventien jaar wel mogen verrichten, maar dan alleen onder deskundig toezicht. Werknemers van zestien en zeventien jaar mogen een aantal risicovolle werkzaamheden alleen onder deskundig toezicht uitvoeren. Deze toezichthouder moet zelf goed bekend zijn met dit werk. Ook moet de toezichthouder in de gaten houden of de jongere het werk goed doet, of hij geen gevaar loopt en of hij geen gevaarlijke situaties veroorzaakt.

Risicovolle werkzaamheden die werknemers van zestien en zeventien jaar mogen uitvoeren:

- werken in een omgeving waar gevaar voor instorting bestaat;
- werken aan of in de buurt van hoogspanningsleidingen;
- werken met stoffen die kunnen ontploffen, stoffen die irriterend of bijtend zijn, of stoffen waarbij op de verpakking staat dat de stof schadelijk is met als toevoeging 'onherstelbare effecten niet uitgesloten';
- werken met persgassen, onder druk vloeibaar gemaakte gassen en opgeloste gassen. Dat geldt ook voor werken aan of met kuipen, bassins, leidingen of reservoirs waarin zich een of meer van deze gassen bevinden;
- werken met, maken of vasthouden van artikelen die kunnen ontploffen, zoals vuurwerk;
- het besturen van een trekker en het aan- of afkoppelen van aanhangwagens of werktuigen als ze een trekker rijbewijs hebben;
- werken met wilde dieren, giftige dieren of andere dieren die gevaar opleveren;
- dieren slachten in een slachthuis;
- eentonig werk doen, waarvoor de werknemer per stuk wordt betaald;
- aan een machine of lopende band staan waarbij de werknemer niet zelf zijn werktempo kan bepalen.

Werkzaamheden die zestienjarigen niet mogen verrichten:

Werknemers die nog geen achttien jaar oud zijn mogen bepaalde werkzaamheden niet doen. Het gaat om werk dat groot gevaar kan opleveren voor de veiligheid en de gezondheid van de jongere. Zo mogen zij bijvoorbeeld niet werken met giftige stoffen of in een lawaaiige omgeving.' (Rijksoverheid, Welk werk mogen jongeren van 16 en 17 jaar doen, 2013)

Wet- en regelgeving rondom tijden volgens de Arbo-wet:

De dertien- en veertien- en vijftienjarige pubers mogen dus per schooldag twee uur een vrijwilligerswerk doen naast hun school. Er moet dus per puber gekeken worden of zij al een maatschappelijke stage of bijbaan hebben die dag, om dan te kijken hoeveel uur zij nog op die

dag een (arbeidsmatige) dagbesteding mogen uitvoeren op verplichte basis. Dertien- en veertienjarige mogen wel op schooldagen vrijblijvend klusjes doen in en rond het huis. Dit zal inhouden dat dertien- en veertienjarige wel incidenteel klusjes kunnen doen voor organisaties, zoals de straat vegen (Rijksoverheid, 2013). Zestienjarige mogen negen uur per dag arbeid verrichten, waarbij school ook telt als arbeidsuren. Ook hier moet er dus gekeken worden hoeveel uren de puber die dag op school zit. Ook mogen zestienjarigen vrijblijvend klusjes doen in en rond het huis. Twaalfjarigen mogen in geen enkel opzicht vrijwilligerswerk of stage doen. Wanneer de (arbeidsmatige) dagbesteding, geen commercieel doeleinde heeft en geen verplichtingen stelt aan de productiviteit van de pubers, mogen alle leeftijdscategorieën deelnemen aan deze vorm van (arbeidsmatige) dagbesteding. In dit geval heeft de (arbeidsmatige) dagbesteding geen enkel raakvlak met werken, waardoor geen rekening met de ATW hoeft te worden gehouden (Rijksoverheid, werkende jongeren, 2012).

Conclusie

De (arbeidsmatige) dagbesteding moet voldoen aan de eis dat er contactmomenten zijn tussen de pubers en de begeleiders van De Buitenwereld. Daarnaast hebben alle pubers recht op contactmomenten met groepsgenoten, door de geïndiceerde zorg Begeleiding Groep. Hierin is vastgelegd dat er een dagprogramma wordt aangeboden in groepsverband. Dit dagprogramma kan ook inhouden dat de pubers individueel de (arbeidsmatige) dagbesteding volgen, maar vóór en na de (arbeidsmatige) dagbesteding bij elkaar komen.

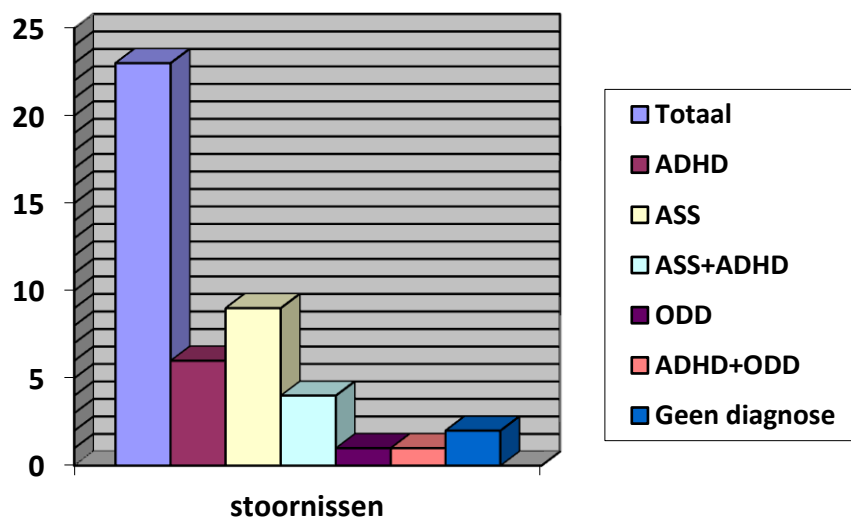
Volgens de Arbo-wet mogen pubers van twaalf jaar, geen vrijwilligerswerk of maatschappelijke stage volgen. De twaalfjarige pubers mogen alleen intern vrijwilligerswerk of maatschappelijk stage volgen. Dit houdt dus in dat twaalfjarigen alleen 'niet-arbeidsmatige dagbesteding' mogen volgen. Vanaf dertien jaar mogen de pubers 'meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding' volgen. Mits er wel rekening wordt gehouden met werkzaamheden die zij wel of niet mogen verrichten. De werkzaamheden die dertien- en veertienjarigen mogen verrichten, verschillen met werkzaamheden die vijftienjarigen mogen verrichten. Vijftienjarigen mogen zelfstandig lichtindustriële werk verrichten, waar dertien- en veertienjarigen alleen mogen helpen. Vanaf zestien jaar mogen de pubers, arbeid verrichten mits het werk geen groot gevaar kan opleveren voor de veiligheid en de gezondheid van de jongere. De Buitenwereld heeft niet als doel om de pubers te laten werken, maar dagbesteding te laten volgen. De zestienjarigen kunnen dus deelnemen aan de 'meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding'.

3.4. Psychiatrische stoornissen pubers

3.4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven met welke psychiatrische stoornissen er rekening moet worden gehouden met betrekking tot de (arbeidsmatige) dagbesteding. Dit is onderzocht door middel van literatuur over de mogelijkheden en beperkingen van pubers met ASS en/of ADHD. Allereerst is er kort beschreven wat de stoornissen ASS en ADHD inhouden. Daarnaast wordt er beschreven welke begeleidingsstijl het beste aansluit bij deze pubers, wanneer zij (arbeidsmatige) dagbesteding volgen.

Tot nu toe bestaat de pubergroep uit vijf pubers. Van de vijf pubers heeft één puber de diagnose ADHD, de overige pubers hebben de stoornis ASS. In het jaar 2013/2014 worden er 23 kinderen die reeds de groep zitten in Den Haag twaalf jaar. In grafiek 1 hieronder is af te lezen dat van de 23 kinderen, negen kinderen de diagnose ASS hebben en zes kinderen de diagnose ADHD hebben. Daarnaast zijn er van de 23 kinderen er vijf die een dubbele diagnose hebben bijvoorbeeld een gecombineerd type van ADHD en ASS. Één van de 23 kinderen heeft de diagnose Oppositional Defiant Disorder (ODD), de overige twee kinderen hebben nog geen diagnose.

Grafiek 1: kinderen die in 2013/2014 twaalf jaar worden onderverdeeld in stoornissen

Wanneer deze 23 kinderen de leeftijd van twaalf jaar hebben bereikt of ouder zijn dan twaalf jaar, is het niet vanzelfsprekend dat zij naar de pubergroep gaan. Niet alleen de leeftijd is belangrijk maar de sociaal emotionele ontwikkeling speelt tevens een rol bij de plaatsing van het kind op de pubergroep. De plaatsing van een kind naar de pubergroep wordt besloten door de puber zelf, de ouders, de mentor van het kind en de vaste begeleiders.

Zoals in de grafiek af te lezen is, hebben de meeste kinderen die eventueel naar de pubergroep kunnen de diagnoses ASS of ADHD of een gecombineerd type. Daarnaast hebben de pubers die reeds op de pubergroep zitten de diagnose ASS of ADHD. In het literatuuronderzoek worden om deze reden de diagnoses ASS en ADHD verder onderzocht.

3.4.2. Diagnoses ASS en ADHD

ASS: (Autisme Spectrum Stoornissen)

Mensen met een ASS vormen een divers gezelschap, geen twee mensen met ASS zijn het zelfde. De symptomen van deze stoornis verschillen per persoon en komen ook in verschillende vormen naar voren. ASS wordt gezien als meest complexe en meest ernstige psychiatrische stoornis bij kinderen (Rigter, 2010). In het algemeen geldt dat bij kinderen met ASS, de normale sociaalcognitieve ontwikkeling ontbreekt of afwijkt. Dit kan zich op verschillende manieren uiten. Een kind met ASS vindt het lastig om zich in te leven in anderen. Dit komt meestal al naar voren in de kinderjaren. Een kind met ASS heeft moeite met fantasiespellen, waarin het kind zich moet inleven in andere personen (Wing, 2000).

Een tweede kenmerk van ASS betreft problemen met communicatie en taal. Deze problemen lopen uiteen van taalproductie, taalreceptie en non-verbale communicatie. Ongeacht en niveau van taalontwikkeling hebben kinderen met ASS moeite met figuurlijke uitdrukkingen, ze nemen het gesproken woord letterlijk op. Daarnaast is het soms lastig om met een kind met ASS een wisselwerking te hebben tussen gesprekspartners.

Een derde hoofdkenmerk is dat kinderen met ASS, moeite hebben met symbolisch spel. Hun fantasie is niet of gebrekkig ontwikkeld (Rigter, 2010).

Een vierde hoofdkenmerk is dat kinderen met ASS veel behoefte hebben aan structuur, regelmaat, herhaling en vaste ritme. Hierdoor vinden kinderen met ASS het lastig, wanneer er veranderingen plaats vinden en hun structuur en regelmaat wegvallen. Dit kan zich uiten in woede uitbarstingen en/of angstaanvallen. Kinderen met ASS kunnen heel gehecht zijn aan bepaalde voorwerpen, geluiden, een getal of een hobby. Deze fascinatie vermindert niet in de loop van de tijd, wat het bij kinderen zonder ASS wel doet. Daarnaast kunnen kinderen met ASS vreemd op zintuiglijke prikkels reageren. Zij kunnen bijvoorbeeld overstuur raken door een stofzuigergeluid of juist helemaal gespitst zijn op knisperend papier. Kinderen met ASS ervaren soms het gevaar van situaties niet, dit kan zich uiten in bijvoorbeeld dicht bij de tramrails lopen. Uit onderzoek is herhaaldelijk naar voren gekomen dat kinderen met autisme, gebrek hebben aan sociale vaardigheden, wat kan leiden tot ernstige sociale isolatie en daarmee tot onderontwikkeling van interactieve vaardigheden en sociale relaties (Bos e.a., 2005).

Omdat ASS zich bij iedere puber anders uit, is het van belang dat er per puber gekeken wordt welke kenmerken er van toepassing zijn en waar rekening mee moet worden gehouden. In de conclusie wordt er in het algemeen beschreven waar er rekening mee moet worden gehouden.

Begeleiding van pubers met ASS.

- Eén opdracht tegelijk: Voor kinderen met ASS is het van belang dat hij/zij duidelijk weet wat er gedaan moet worden.
- Structuur en regelmaat aanbieden.
- Communicatie: letterlijk zeggen wat er moet gebeuren.
- Goed voorbereiden op wat er gedaan moet worden: voor kinderen met ASS is voorspelbaarheid belangrijk.

- Onderzoek doen naar vreemde reacties op zintuiglijke prikkels: wanneer een puber bijvoorbeeld niet tegen harde geluiden kan, deze puber niet plaatsen op een werkplaats met machines.
- Sociale vaardigheden: omdat pubers met ASS veelal minder sociale vaardigheden beschikken dan pubers zonder deze stoornis. Moet de (arbeidsmatige) dagbesteding niet teveel beroep doen op hun sociale vaardigheden.

ADHD: (Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder)

De symptomen van ADHD zijn te verdelen in twee clusters. De kinderen zijn hyperactief/impulsief en hebben een aandachtstekortstoornis. De symptomen worden vaak zichtbaar in situaties waarin er eisen aan de kinderen worden gesteld. Hoe hoger de eisen, hoe groter de kans op symptomen. Bij het vrij spelen verschillen kinderen met ADHD in hun gedragingen niet veel van kinderen zonder deze stoornis. Echter bij huishoudelijke of schoolse taken, vinden kinderen met ADHD het lastig zich aan te passen aan de situatie (Rigter, Kernmerken van kinderen met ADHD, 2010). Kinderen met ADHD kunnen hun aandacht wel richten op een belangrijke taak, maar kunnen deze inspanning minder lang volhouden als kinderen zonder ADHD (Barkley, 1997).

Een kind met ADHD heeft meer aansporingen en controle nodig van andere. Dit komt doordat een kind met ADHD geen kans ziet om zijn eigen inspanning langdurig te sturen. Eén van de achterliggende oorzaak van dit probleem is dat kinderen met ADHD moeite hebben om behoeftebevrediging uit te stellen. Het direct belonen van kinderen met ADHD heeft meer effect dan een beloning die wordt uitgesteld. Bijvoorbeeld: Wanneer een kind met ADHD direct na zijn/haar taak een beloning krijgt, zal diegene beter presteren dan wanneer deze beloning wordt uitgesteld tot aan het einde van de dag (Rigter, Kernmerken van kinderen met ADHD, 2010). Daarnaast is er onderzocht dat kinderen met ADHD eerder afhaken bij saaie opdrachten. Bij spannende of prikkelende taken, is een kind met ADHD meer in staat om deze taak af te maken en presteert beter. Dit komt omdat de concentratie hoog blijft, bij uitdagende/spannende taken (Gunning 1996).

Kinderen met ADHD met hyperactiviteit zijn over beweeglijk, kunnen niet stilzitten en zijn drukker dan leeftijdsgenoten (Prins e.a, 1999). Een kind met ADHD past zich minder snel aan bij wisselende omstandigheden. Daarnaast zijn kinderen met ADHD impulsief, waardoor zij soms niet nadenken voordat zij wat doen/zeggen. Dit heeft ook weer te maken met de behoefte aan directe behoeftebevrediging.

Naast het minder lang kunnen concentreren en de hyperactiviteit, hebben kinderen met ADHD ook moeite om instructies op te volgen (Barkley, 1997). Dit lijkt samen te hangen met de concentratieproblemen. Een kind met ADHD wordt veel meer beïnvloed door omstandigheden en gebeurtenissen om hem/haar heen. Het hangt af van de situatie en gebeurtenissen of kinderen met ADHD, de instructies kunnen opvolgen. Een kind met ADHD is veel sneller afgeleid dan een kind zonder deze stoornis. Een kind met ADHD heeft ook meer moeite met het plannen van taken, gevoelens van feiten te onderscheiden en zien minder snel het gevaar in van bepaalde situaties.

Begeleiding van pubers met ADHD.

- De taken moeten uitdagend/spannend zijn, waardoor het kind beter presteert.
- Wanneer de taak voor de puber als 'saaï' wordt bestempeld, het kind blijven aansporen en controleren op de taak.

- Duidelijkheid en structuur aanbieden, hierdoor weet de puber waar hij/zij aan toe is en wat er van hem/haar verwacht wordt.
- De eisen laag houden, hierdoor komt er minder druk op de puber te staan. Waardoor de symptomen van de stoornis weg blijven.

Conclusie

Voor (arbeidsmatige) besteding, moet er rekening worden gehouden met de mogelijkheden en beperkingen van de psychiatrische stoornissen ASS en ADHD. Er moet per puber gekeken worden, welke mogelijkheden en beperkingen de puber heeft. Het is over het algemeen belangrijk dat de (arbeidsmatige) dagbesteding gestructureerd is, niet te hoge eisen stelt aan de pubers, er duidelijk wordt uitgelegd wat er van hen verwacht wordt en dat het uitdagend is. Om er voor te zorgen dat de (arbeidsmatige) dagbesteding gestructureerd is en tegelijkertijd uitdagend is, moet de (arbeidsmatige)dagbesteding afwisselend zijn. Dit houdt in dat de pubers niet elke week de zelfde taken uitvoeren, maar er welke elke week de zelfde structuur wordt geboden, door middel van de uitleg die zij krijgen.

3.5. Pedagogisch en therapeutisch kader

3.5.1. Inleiding

Om de voorwaarden te onderzoeken vanuit De Buitenwereld, voor de begeleiding van de pubers van de pubergroep op de (arbeidsmatige) dagbesteding, is er gebruik gemaakt van het pedagogische beleidsplan. In dit pedagogische beleidsplan staan de basis voorwaarden voor de begeleiding op de (arbeidsmatige) dagbesteding.

3.5.2. Pedagogisch beleidsplan

Het is van belang dat de begeleiding op de (arbeidsmatige) dagbesteding aansluit bij het pedagogische beleidsplan van De Buitenwereld, zodat de pubers zich optimaal kunnen ontwikkelen door middel van de gebruikelijke methodes die De Buitenwereld aanbiedt. Het is van belang, dat de (arbeidsmatige) dagbesteding aansluit bij de vraag vanuit het kind/ouders van het kind. Zorg op maat is belangrijk voor De Buitenwereld. Bij de arbeidsmatige dagbesteding moet er dus per puber gekeken worden, welke ondersteuning de puber nodig heeft. Daarnaast moet er gekeken worden, welke (arbeidsmatige) dagbesteding de zorgvraag het beste kan beantwoorden.

‘De Buitenwereld hecht er veel waarde aan om uit te gaan van de mogelijkheden van een individu in plaats van diens beperkingen. Een positief mensbeeld staat hierbij centraal. Bij goede zorgverlening is het de kunst om iemands kwaliteiten te herkennen en in te zetten om hiermee diens tekortkomingen en beperkingen te compenseren. Tevens draagt het benutten van iemands mogelijkheden bij aan het opdoen van succeservaringen, het groeien in zelfvertrouwen en het vergroten van de competentie.’ (Buitenwereld, 2012). Het is belangrijk dat de pubers structuur hebben in hun (arbeidsmatige)dagbesteding. Hierdoor wordt de methode TEACHH ook doorgevoerd in de dagbesteding. Het is belangrijk dat de pubers weten wat er van hen verwacht wordt.

Omdat de Buitenwereld een AWBZ-zorginstelling is, worden er begeleidingsplannen geschreven om zo de zorg vast te kunnen leggen. Het is van belang dat in de (arbeidsmatige) dagbesteding, één of meerdere leerdoelen worden ontwikkeld om zo de puber te stimuleren in zijn ontwikkeling. Een ontwikkelingsgebied zal bijvoorbeeld kunnen zijn, zelfredzaamheid.

TEACCH:

‘De TEACCH benadering vormt de methodische grondslag en het inhoudelijke referentiekader van waaruit De Buitenwereld gespecialiseerde begeleiding biedt aan cliënten. TEACCH staat voor Treatment and Education of Autistic and related Communication Handicapped Children. Het is een door Schopler en zijn staf ontwikkeld evidence based interventieprogramma dat tot doel heeft de individuele vaardigheden door middel van een zeer gestructureerde educatieve omgeving te stimuleren. Visualisering en voorspelbaarheid staan centraal in het programma. De achterliggende gedachte is terug te voeren op leer theoretische opvattingen.’ In de praktijk houdt TEACCH onder meer in het dagelijks gebruik van pictogrammen en mondelinge uitleg bij de activiteiten.

De Buitenwereld stimuleert kinderen zo zelfstandig mogelijk te functioneren. Waar nodig helpt de begeleiding hen door het juiste voorbeeld te geven en een vaste structuur te bieden. De Buitenwereld biedt een pedagogisch klimaat dat het welzijn van de kinderen bevordert. Een open en eerlijke samenwerking/communicatie tussen medewerkers en ouders is van groot belang. De omgang staat in teken van onderling respect en rekening houden met elkaar. Daarnaast krijgen de kinderen de ruimte om zichzelf te zijn.

TEACCH kan in de (arbeidsmatige) dagbesteding geïmplementeerd worden, door gebruik te maken van pictogrammen voor de werkzaamheden die de pubers gaan uitvoeren op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Deze pictogrammen geven de pubers structuur en duidelijkheid (Buitenwereld, 2012).

Geef me de 5:

Tevens werkt De Buitenwereld met de methodiek ‘Geef me de 5’. Colette de Bruin heeft deze methode ontwikkeld voor kinderen met Autisme. De methode houdt vijf richtinggevende vragen in, die de pubers kunnen helpen bij hun dagindeling overzichtelijk en duidelijk te maken. De vijf richtinggevende vragen zijn: Wat? Hoe? Wanneer? Wie? Waar?. Soms komt hier nog een zesde vraag bij: Waarom? ‘Het samen leggen van de puzzel zoals te zien in afbeelding 3 en het beantwoorden van de vragen helpt de puzzel compleet te maken. Het ‘wat’ wijst op de concrete taken die moeten worden uitgevoerd. Het ‘hoe’ op de wijze waarop deze zaken moeten worden gedaan (in concrete haalbare duidelijke stappen). Het ‘wanneer’ wijst op het moment waarop de taak start en waarop deze stopt. ‘Waar’ maakt duidelijk op welke plaats de taak moet worden uitgevoerd en het ‘wie’ uiteraard op wie wat doet’(C. De Bruin, 2004).

afbeelding 3: Puzzel Geef me de 5

Deze methodiek kan tevens worden geïmplementeerd, door de vragen van de puzzelstukjes zoals in afbeelding 3 te zien is vóór de (arbeidsmatige) dagbesteding te laten beantwoorden door de pubers. Hierdoor wordt de (arbeidsmatige) dagbesteding gevisualiseerd. De (arbeidsmatige) dagbesteding wordt hierdoor tevens meer gestructureerd en biedt de puber veiligheid, duidelijkheid en voorspelbaarheid.

Beloningssysteem:

Vanaf 22 november 2010 wordt er op De Buitenwereld gewerkt met het beloningssysteem. Dit systeem is ingevoerd zodat de kinderen zich bewust worden van hun leerdoelen maar ook om ze te stimuleren om aan deze leerdoelen te werken. Bovendien visualiseert dit systeem de leerdoelen voor de kinderen en de begeleiding en biedt het houvast. De begeleiding stimuleert op deze manier hun gedrag. Het beloningssysteem beloont goed gedrag. Door positieve bekrachtiging is de kans op herhaling groot en dat is dan ook de gedachtegang achter dit systeem. 'Bewezen is dat het belonen van gedrag effectiever werkt dan het straffen van ongewenst gedrag. Dit beloningssysteem stimuleert gedragsverandering op een pedagogische wijze'(Buitenwereld, 2012).

Elk kind op De Buitenwereld heeft een begeleidingsplan waarin door de mentor leerdoelen worden geformuleerd. Aan deze leerdoelen wordt door de kinderen tijdens hun verblijf op De Buitenwereld gewerkt. Om de hierboven genoemde redenen en omdat het voor de kinderen niet altijd duidelijk was wat hun leerdoelen waren, is het beloningskaarten systeem in het leven geroepen. Het beloningskaarten systeem wordt van tevoren met de kinderen besproken, de kinderen weten hoe het werkt. Ook met de nieuwe kinderen wordt dit beloningskaarten systeem uitgebreid doorgenomen en toegelicht. Elk kind heeft één leerdoel per dag op zijn beloningenkaart staan, waarvoor zij als er aan dit leerdoel gewerkt wordt een sticker kan verdienen. Wanneer zij een tiental stickers hebben verdiend, kunnen zij een beloning uitkiezen uit de beloningsbak.

Voor de pubergroep is er nog geen specifiek beloningssysteem ontwikkeld. Het huidige beloningssysteem sluit niet meer aan bij de behoeften van de pubers. De pubers worden niet meer gemotiveerd door stickers te plakken en een beloning uit te kiezen uit de beloningsbak. Voor de pubers moet er een alternatief worden gezocht, waarmee zij gemotiveerd kunnen worden tot het uitvoeren van (arbeidsmatige) dagbesteding. De pubers moeten meer verantwoordelijkheid krijgen ten opzichte van de beloning die zij kunnen verdienen door gewenst gedrag te vertonen. De pubers moeten inspraak krijgen in de gewenste beloning. Daarnaast is het belangrijk dat de pubers een groepsbeloning krijgen in plaats van een individuele beloning om de groepscohesie te vergroten. De pubers krijgen wel een individueel leerdoel. Wanneer zij deze behalen of aan dit leerdoel hebben gewerkt kunnen zij een aantal punten verdienen. De begeleiding kan in samenwerking met de pubers afspreken wat mogelijke groepsbeloningen kunnen zijn en hoeveel punten daaraan verbonden zijn. Tevens moet er afgesproken worden, hoeveel punten gewenst gedrag oplevert per persoon, hoelang de punten mogen opsparen en hoe deze punten gevisualiseerd kunnen worden. Een idee om de punten te visualiseren is om punten om te zetten in fiches/monopoly geld. Deze worden opgespaard in een doorzichtige spaarpot, zodat het duidelijk zichtbaar is hoeveel er al gespaard is(van de Pas e.a., 2001).

Groen, gele en rode kaarten systeem:

Alle kinderen beginnen de dag met een groene kaart. Deze kaart wordt op het planbord gehangen onder de foto van het kind. Het kind weet bij binnenkomst welk gedrag er gewenst wordt en dat er bij ongewenst gedrag een waarschuwing volgt in de vorm van een gele kaart. De groene kaart legt de nadruk op het positieve gedrag van het kind. Is een gele of rode kaart nodig dan stimuleert de begeleiding van het kind om weer positief mee te doen en zo weer een groene kaart te krijgen. De gele en rode kaarten vallen direct op maar worden door middel van een time-out of andere maatregel zo snel mogelijk weer omgezet in een groene kaart. Het gele en rode kaartensysteem is op De Buitenwereld ingevoerd om het aantal waarschuwingen dat een kind krijgt visueel te maken, zowel voor het kind als de begeleiding. Het gele en rode kaartensysteem is van tevoren met de kinderen besproken en de kinderen weten wat het systeem inhoudt. Ook met nieuwe kinderen wordt dit kaartensysteem uitgebreid doorgenomen en toegelicht. Voor de begeleiding van de groep wordt het aantal waarschuwingen ook visueel gemaakt door middel van de gele en rode kaarten. Zo zien zij bijvoorbeeld de gele kaart hangen en zijn zij daarmee op de hoogte van de eerdere waarschuwing die andere begeleiding al heeft gegeven. Het kaartensysteem zal dus voorkomen dat een kind meerdere malen een eerste waarschuwing krijgt.

Het kaartensysteem lijkt niet haalbaar op de (arbeidsmatige) dagbesteding, omdat de pubers op de (arbeidsmatige) dagbesteding meestal niet de gehele dag op dezelfde plek de werkzaamheden uitvoeren. Het kaartensysteem is bedoeld om te visualiseren wanneer iemand een waarschuwing heeft gekregen, wanneer het kaartensysteem niet op een duidelijk zichtbare plek kan worden opgehangen heeft het geen nut om deze te implementeren op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Er moet een alternatief worden gezocht, om de kinderen te waarschuwen, te belonen of te straffen.

Zoals hiervoor is beschreven, krijgen de pubers een beloningssysteem in de vorm van punten. Door middel van punten te verzamelen kunnen zij een groepsbeloning verdienen. De punten worden gevisualiseerd door gebruik te maken van fiches. Door af te spreken dat er in ieder uur bijvoorbeeld vier fiches kunnen worden verdiend, kunnen er fiches worden afgetrokken wanneer iemand een waarschuwing heeft gekregen. De fiches kunnen worden terug verdiend wanneer de puber weer goed gedrag heeft laten zien. Wanneer de puber voor de tweede maal een waarschuwing krijgt voor het zelfde gedrag in het zelfde uur verliest hij deze punt permanent en kan dit niet meer worden terug verdiend.

3.5.4. Competenties van de begeleider:

Om jongeren goed te kunnen begeleiden, moet de begeleider over meerdere noodzakelijke competenties beschikken (Witte e.a., 2007). De eerste competentie die een begeleider moet beschikken, is het vermogen om een beeld te kunnen schetsen rondom de puber. De begeleider moet in staat zijn om de behoeften en de (on)mogelijkheden van de puber in kaart te brengen om zo een duidelijk profiel te schetsen. Dit kan ook gedaan voor de gehele groep, dan noem je het een doelgroep profiel. Dit vormt de basis van het begeleidingsplan.

De tweede competentie is het vermogen van de begeleider, om de puber te helpen bij het verwoorden van zijn/haar wensen, dromen en capaciteiten ten aanzien van de (arbeidsmatige) dagbesteding.

De derde competentie houdt in, dat de begeleider in staat is om de puber te begeleiden om zijn/haar leerdoelen uit het begeleidingsplan te behalen. Uitgangspunten voor de begeleiding

zijn motivatie, zelfwerkzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Tevens moet de begeleider in staat zijn, het begeleidingsplan samen met de puber aan te passen wanneer dit nodig is.

De vierde competentie is, dat de begeleider in staat moet zijn om problemen te signaleren en hierop actie te ondernemen om deze problemen weg te nemen.

De vijfde competentie is om als intermediair te kunnen werken. De begeleider moet in staat zijn om te kunnen bemiddelen tussen de pubers, de (arbeidsmatige) dagbesteding en ouders. Vooral voor de begeleiding op de (arbeidsmatige) dagbesteding is het van belang om over deze competentie te beschikken, om zo organisaties goed te kunnen inlichten over de mogelijkheden en beperkingen van de pubers. En hierop in te kunnen spelen, door creatieve oplossingen en ideeën aan te dragen.

De zesde competentie duidt op een professionele houding, als begeleider is het van belang om steeds te kijken naar het eigen handelen. Dit kan gedaan worden door zelfreflectie op ervaring, gedrag en praktijken (Witte, competenties, 2008).

De Buitenwereld geeft aan dat het belangrijk is dat de begeleiding van de pubergroep beschikt over incasseringsvermogen, HBO denk- en schrijfniveau heeft, humor bezit en flexibel is. Tevens is creativiteit en kennis van de doelgroep een vereiste.

Conclusie

Naar aanleiding van het onderzoek naar gebruikte methodieken op De Buitenwereld, is er ondervonden dat de huidige methodieken tekort kunnen schieten in het begeleiden van pubers. De aangereikte methodieken TEACCH en Geef me de 5 op De Buitenwereld bieden alleen hulpstukken voor het begeleiden van kinderen met een psychiatrische stoornis. De huidige methodieken zijn vooral gericht op structuur aanbrengen en voorspelbaarheid creëren. Tevens zijn deze gebruikte methodieken gericht op de stoornis ASS. De methodieken zijn niet specifiek gericht op het motiveren en activeren van de pubers. Om pubers met een psychiatrische stoornis (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen moeten zij door de begeleider gemotiveerd en geactiveerd worden. Volgens Witte (2008) moet de begeleider over verschillende competenties beschikken om pubers op de juiste wijze te kunnen begeleiden. Omdat de huidige methodieken niet inspelen op de competenties van de begeleider moet er een overkoepelende methodiek komen die gericht is op het begeleiden van deze complexe doelgroep. De overkoepelende methodiek moet handvaten bieden om het leerklimaat van de puber te optimaliseren. Zodat de puber zich optimaal kan ontwikkelen tijdens de (arbeidsmatige) dagbesteding.

Er zijn belangrijke factoren die het leerklimaat kunnen bevorderen (Talentiacasa, 2012):

Sfeer en relatie:

Het is belangrijk dat de puber en begeleider vertrouwen hebben in elkaar. Het belang van een vertrouwensrelatie is groot. De puber kan en wil pas groeien en (van jou) leren, als hij vertrouwen in jou heeft. De begeleider heeft het vertrouwen van de puber nodig om hem in enig opzicht te kunnen beïnvloeden. Door het vertrouwen in de begeleider is de puber gevoelig voor aanmoediging, beloning en straf. Tevens durft de puber door het vertrouwen gevoelens, ervaringen en eventuele problemen openlijk te bespreken. Om deze vertrouwensrelatie te bereiken moet er een positieve communicatie zijn en moet de begeleider vertrouwen hebben in de mogelijkheden van de puber.

Omgaan met individuele mogelijkheden:

Het is belangrijk dat de begeleider rekening houdt met de mogelijkheden en beperkingen van de puber. Het is van belang dat de begeleider op de (arbeidsmatige) dagbesteding activiteiten aanbied die aansluiten bij het niveau de puber. Wanneer de puber boven of onder zijn niveau moet werken kan hij hierdoor juist gedemotiveerd worden.

Initiatief:

Om de puber te motiveren moet de puber bezig zijn met activiteiten die bij zijn/haar interesse en behoefte aansluit. Hierbij is het van belang dat de puber de mogelijkheid krijgt om eigen initiatieven te tonen op de (arbeidsmatige) dagbesteding. De begeleider kan niet altijd van tevoren weten wat de behoefte en interesse van de puber is, daarom is het van belang dat de puber de mogelijkheid krijgt deze aan te geven door middel van eigen initiatief. De begeleider moet daarbij ondersteunend optreden en niet adviserend of controlerend begeleiden.

Deze factoren worden niet gewaarborgd door de reeds aangereikte methodieken TEACCH en Geef me de vijf.

3.6. Onderzoek methodieken

3.6.1. Inleiding

Er is onderzoek gedaan naar alternatieve methodieken of methoden die aandacht hebben voor de verschillende factoren voor een stimulerend leefklimaat en de relatie tussen de begeleider en puber centraal stellen. Allereerst wordt de methode Motiverende Gespreksvoering en de methodiek Op Eigen Benen beschreven. Daarna worden de tekortkomingen van deze methode en methodiek beschreven. Tot slot wordt er dieper ingegaan op de methodiek Triple C, die naar aanleiding van het onderzoek het meest aansluit bij de doelgroep.

3.6.2. Motiverende gespreksvoering

De eerste methode die onderzocht is de methode Motiverende Gespreksvoering die ontworpen is door Miller & Rollnick (2005). Deze methode geeft handvaten voor gespreksvoering om mensen te motiveren tot verandering. Deze methodiek bestaat uit de volgende basiswaarden:

- samenwerking: er moet een bondgenootschap gesloten worden met de cliënt, waarmee rekening wordt gehouden met het perspectief van de puber. Hierbij gaat het om het ondersteunen van de cliënt, waarbij de cliënt wordt aangemoedigd en niet gedwongen wordt te veranderen.
- evocatie: dit betekent dat de begeleider de cliënt niet benaderd vanuit een docerende, educatieve rol maar de cliënt zelf de regie in handen geeft. De begeleider bevordert de intrinsieke motivatie van de cliënt door doelen en waarden uit te lokken. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de motivatie vanuit de cliënt komt en niet wordt opgelegd door de begeleider.
- autonomie: de cliënt is zelf verantwoordelijk voor verandering. De cliënt neemt de beslissingen en de begeleider ondersteunt hem hierin.

Motiverende gespreksvoering sluit aan bij de voorwaarde dat er een samenwerkingsverband moet ontstaan tussen de puber en begeleider. Daarnaast sluit Motiverende Gespreksvoering aan bij de rol die de begeleider op zich moet nemen bij het begeleiden van pubers met een psychiatrische stoornis. De begeleider moet namelijk geen educatieve rol aannemen maar een ondersteunende rol.

Motiverende gespreksvoering schiet te kort in het begeleiden van pubers doordat het vooral gericht is op de volwassen psychiatrie en specifiek op de verslavingszorg. Dit is terug te vinden doordat Motiverende Gespreksvoering uitgaat van volledige autonomie van de cliënt. De pubers op de pubergroep lijken nog niet in staat te zijn om verstandig met deze autonomie om te kunnen gaan. Daarnaast staan zij nog onder het ouderlijk gezag waardoor zij niet te allen tijde bevoegd zijn om zelfstandig keuzes te mogen maken. Motiverende gespreksvoering gaat namelijk ook uit van het feit dat de cliënt zelf mag bepalen of zij hulp aannemen. Bij De Buitenwereld zijn de pubers verplicht het dagprogramma te volgen.

3.6.3. Op Eigen Benen

Vervolgens is de leermethodiek 'Op Eigen Benen' onderzocht. Op 'Eigen Benen' is een methode die de cliënt ruimte biedt om zelf na te denken. Wanneer de cliënt hier niet toe in staat is, wordt er van uit de methodiek gewezen in de goede richting. De begeleider treedt op als intermediair die de cliënt op het goede denkspoor zet. Met behulp van de begeleider kan de cliënt zich ontwikkelen naar een hoger cognitief niveau, grotere zelfstandigheid ontwikkelen en zijn zij in staat meer nieuwe taken aan te gaan. Op 'Eigen Benen' is een manier om bij mensen de competenties te vergroten, maar de methodiek zet ook aan tot zelfsturing, zelf denken en zelfontplooiing. Tijdens het leerproces zijn vertrouwen en zingeving waardevol. (Invra, 2013)

Op 'Eigen Benen' sluit aan bij de ondersteunende rol die de begeleider moet aannemen waardoor de cliënt wordt aangemoedigd en gemotiveerd. Tevens geeft 'Op Eigen Benen' de cliënt de ruimte om eigen initiatieven te nemen en gaat uit van de mogelijkheden en beperkingen van de cliënt.

Op 'Eigen benen' schiet te kort in instrumenten voor het samenwerken met de puber. 'Op Eigen Benen' is vooral gericht op de competentievergroting van de puber en niet specifiek gericht op de relatieontwikkeling tussen de puber en de begeleider.

3.6.4. Tekortkomingen

De onderzochte 'Motiverende Gespreksvoering' en 'Op Eigen Benen' sluiten op veel gebieden aan voor het begeleiden van pubers met een psychiatrische stoornis op een (arbeidsmatige) dagbesteding maar hebben ook valkuilen. Motiverende gespreksvoering is vooral gericht op de volwassenen psychiatrie en kan de pubers teveel vrijheid bieden. Op Eigen Benen is vooral gericht op het vergroten van competenties en biedt geen instrumenten voor het aangaan van een relatie met de puber.

Vervolgens hebben wij de methodiek Triple C onderzocht, die deze tekortkomingen aanvult. Triple C is breder dan de methode Motiverende Gespreksvoering en de methodiek Op Eigen Benen. In 3.6.5. wordt er dieper ingegaan op deze methodiek.

3.6.5. Triple C

De Triple C methode is een orthopedagogische behandelmethode bestaande uit visie en methodiek voor de begeleiding van mensen met een verstandelijke- of een psychische beperking. De drie C's van de Triple C methode staan voor Cliënt(puber), Coach (begeleider) en Competentie. Het uitgangspunt van dit model is dat het gedrag van de puber en begeleider samenhangt met de omgeving en situatie waarin iets plaats vindt. De omgeving, de situatie en het gedrag van de begeleider kan invloed hebben op het gedrag en het ontwikkelen van competenties van de puber. Tevens heeft het gedrag van de puber, de situatie en de omgeving invloed op het gedrag van de begeleider en de mogelijkheid om competenties van de puber te kunnen ontwikkelen.

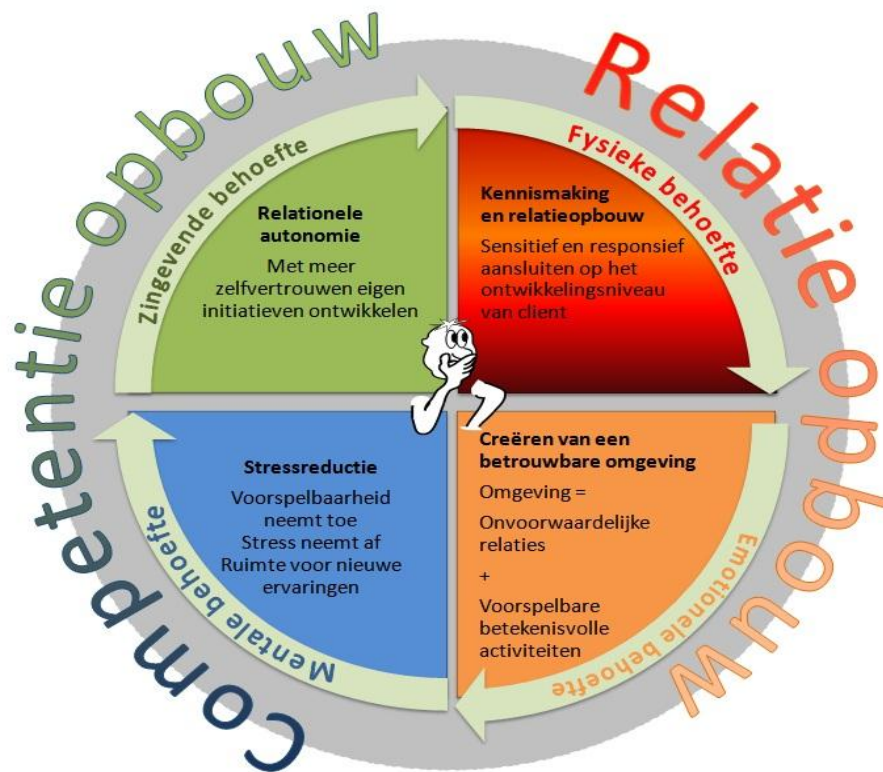
De huidige methodieken zijn gericht op het beheersen, controleren en managen van problematisch gedrag (Triple C, 2011). Het omgaan met pubers vraagt een andere begeleidingsstijl namelijk in contact blijven met de pubers ook in momenten van stress en agressie. Door in contact te blijven kan er samen met de puber gewerkt worden aan het herstel en de ontwikkeling.

De drie pijlers van de methode zijn:

- Het bieden van onvoorwaardelijke ondersteuning relaties
- Het hebben van een zinvolle dagbesteding
- Het accent ligt niet op problematisch gedrag

Om te zorgen dat de pubers competenties kunnen ontwikkelen op de (arbeidsmatige) dagbesteding moet er als eerst voor gezorgd worden dat er een relatie opgebouwd is tussen de begeleider en de puber. De relatie kan worden opgebouwd door aan verschillende behoeften te voldoen. De behoeften kunnen worden onderverdeeld in de fysieke behoeften en de emotionele behoeften zoals te zien is in afbeelding 4. Om aan de fysieke behoeften te voldoen moet de begeleiding aansluiten op het ontwikkelingsniveau van de puber en sensitief en responsief kunnen reageren. Dit houdt in dat de begeleiding in staat is om op de juiste wijze de puber te benaderen en te reageren. De emotionele behoeften houden in dat de begeleiding een onvoorwaardelijke relatie aangaat met de pubers en hen voorspelbare en betekenisvolle activiteiten aanbiedt.

Om de competenties van de puber te kunnen ontwikkelen in samenwerking met de begeleiding moet de puber meer zelfvertrouwen krijgen en eigen initiatieven kunnen ontwikkelen. De begeleiding moet dus in staat zijn om de puber zelfvertrouwen te geven en hem/haar de ruimte te geven om eigen initiatieven te ontwikkelen. De begeleiding kan de puber zelfvertrouwen geven door bijvoorbeeld de puber zelfstandig werkzaamheden te laten uitvoeren op de (arbeidsmatige) dagbesteding, maar waarbij de puber wel de ondersteuning en de nabijheid voelt van de begeleiding. De begeleiding vult aan waarbij de puber hulp nodig heeft, zodat de activiteit tot een succeservaring leidt. Steeds is er gezamenlijkheid en onvoorwaardelijke ondersteuning van de begeleiding voor de puber. Zo heeft de puber houvast aan zowel de relatie als aan de activiteit binnen het competentiegebied. Daarnaast moet de begeleiding samen met de puber in staat zijn om stress te kunnen verminderen door in contact te blijven en de (arbeidsmatige) dagbesteding voorspelbaar te maken. Door de (arbeidsmatige) dagbesteding zo voorspelbaar mogelijk te maken is er ruimte voor de puber om nieuwe ervaringen op te doen (Triple C, 2011).

afbeelding 4: Triple C model

De methodiek Triple C geeft handvaten voor de begeleiding van pubers met een psychiatrische stoornis. De methodiek heeft aandacht voor de relatie tussen de puber en de begeleider en biedt hulp bij het opbouwen van competenties van de puber. De methodiek is breder dan de hiervoor genoemde methodieken en methoden en kan als aanvulling dienen voor de reeds gebruikte methodieken TEACCH en Geef me de 5. Door Triple C te implementeren op de pubergroep kunnen de pubers op de juiste wijze begeleidt worden op de (arbeidsmatige) dagbesteding.

Samenvatting van het theoretisch kader:

In dit onderzoek is er voor gekozen om het woord (arbeidsmatige) dagbesteding te gebruiken. Het woord (arbeidsmatige) dagbesteding is een samenvoeging van 'niet-arbeidsmatige dagbesteding' en 'meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding'. Deze twee vormen van dagbesteding hebben geen enkel raakvlak met arbeid waardoor de pubers geen arbeid verrichten maar dagbesteding volgen.

De (arbeidsmatige) dagbesteding moet een bijdrage leveren aan het verder ontwikkelen van de competenties van de puber. Tevens moet de (arbeidsmatige) dagbesteding aansluiten bij de hulpvraag van de puber. Daarnaast draagt de (arbeidsmatige) dagbesteding bij aan alle vijf de behoeften van de behoeftehiërarchie van Maslow.

De (arbeidsmatige) dagbesteding moet voldoen aan het indicatiebeleid. Dit houdt in dat er contactmomenten moeten zijn tussen de pubers en de begeleiding. Tevens is het een eis dat er contactmomenten zijn tussen de pubers.

Volgens de Arbo-wet moet de (arbeidsmatige) dagbesteding voldoen aan meerdere voorwaarden om pubers met een psychiatrische stoornis (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen. Per leeftijdscategorie gelden er verschillende regels, twaalfjarigen mogen bijvoorbeeld alleen 'niet-arbeidsmatige dagbesteding' volgen.

Om pubers met een psychiatrische stoornis zoals ASS en ADHD (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen, moet er rekening worden gehouden met de mogelijkheden en de beperkingen van deze stoornissen. De mogelijkheden en beperkingen kunnen per puber verschillen. Over het algemeen is het belangrijk dat de (arbeidsmatige) dagbesteding gestructureerd is, niet te hoge eisen stelt aan de pubers en er duidelijk wordt uitgelegd wat de verwachtingen zijn.

De Buitenwereld is een AWBZ-instelling. Het is van belang dat er een begeleidingsplan kan worden geschreven. De (arbeidsmatige) dagbesteding moet de mogelijkheid bieden om leerdoelen, die vanuit het begeleidingsplan zijn opgesteld, te kunnen ontwikkelen.

Het is van belang dat de methode TEACHH en 'Geef me de 5' geïmplementeerd worden in de (arbeidsmatige) dagbesteding. De pictogrammen vanuit de methode TEACHH kan worden gebruikt, om de jongeren voor te bereiden op hun (arbeidsmatige) dagbesteding. De (arbeidsmatige) dagbesteding wordt dan via deze manier gevisualiseerd. Daarnaast kan de methode 'Geef me de 5' door middel van de vijf vragen geïmplementeerd worden in de (arbeidsmatige) dagbesteding. Door deze vijf vragen met de pubers van te voren door te nemen, wordt het voor hen overzichtelijk wat er van hen verwacht wordt op de (arbeidsmatige) dagbesteding.

Het huidige beloningssysteem sluit niet meer aan bij de behoeften van de pubers. Om de pubers meer verantwoordelijkheden te geven en hen inspraak te laten hebben in de mogelijke beloningen, worden de pubers meer betrokken bij hun eigen leerdoelen. Daarom moet er een beloningssysteem worden ontworpen in samenspraak met de pubers. De pubers kunnen geen stickers meer verdienen maar fiches, die worden opgespaard in een doorzichtige spaarpot. Deze fiches kunnen worden ingewisseld voor vooraf opgestelde groepsbeloningen. Groepsbeloningen vergroten de groepscohesie. Waardoor de pubers elkaar kunnen motiveren om de beloning te behalen.

De groene, gele en rode kaarten lijken niet langer toepasbaar wanneer de pubers (arbeidsmatige) dagbesteding volgen. Het groene, gele en rode kaarten systeem is alleen effectief wanneer deze op een duidelijk zichtbare plek kan worden opgehangen die de gehele dag zichtbaar is. Omdat de pubers op de (arbeidsmatige) dagbesteding meestal niet de gehele dag op dezelfde plek aanwezig zijn, kan dit systeem niet worden geïmplementeerd op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Door middel van gebruik te maken van het fiches systeem, kan het groene, gele en rode kaartensysteem vervangen worden.

De begeleiding van de pubers van de pubergroep, moet over de volgende competenties beschikken om de pubers goed te kunnen ondersteunen bij het volgen van de (arbeidsmatige) dagbesteding. Ten eerste moet de begeleiding beschikken over het vermogen om een beeld te schetsen rondom de puber. Ten tweede moet de begeleiding beschikken over het vermogen de puber te helpen bij het verwoorden van zijn/haar wensen, dromen en capaciteiten ten aanzien van de (arbeidsmatige) dagbesteding om zo een passende (arbeidsmatige) dagbesteding te kunnen aanbieden. Ten derde, moet de begeleider in staat zijn om de puber te begeleiden om zijn/haar leerdoelen uit het begeleidingsplan te behalen. De vierde competentie houdt in dat de begeleider in staat moet zijn om problemen te signaleren en hierop actie te ondernemen. De vijfde competentie is om als intermediair te kunnen werken. De begeleider moet in staat zijn om te kunnen bemiddelen tussen de pubers, de (arbeidsmatige) dagbesteding en ouders. De zesde competentie duidt op een professionele houding, als begeleider is het van belang om steeds te kijken naar het eigen handelen (Witte,2008). De Buitenwereld let tevens op de volgende competenties; incasseringsvermogen, Hbo-niveau, humor, flexibiliteit, creativiteit en kennis van de doelgroep.

De huidige methodieken komen tekort in de begeleiding van pubers. De begeleiding moet meer gericht zijn op het ondersteunen van de pubers in plaats van het controleren, beheersen en managen van problematisch gedrag. De methodiek Triple C geeft handvaten voor de begeleiding van pubers met een psychiatrische stoornis. Door Triple C te implementeren op de pubergroep worden de reeds gebruikte methodieken aangevuld.

Hoofdstuk 4: Praktijkonderzoek

4.1. Inleiding

In het theoretisch kader wordt toegelicht welke voorwaarden er zijn volgens de literatuur ten aanzien van (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis en waar rekening mee moet worden gehouden bij het zoeken van (arbeidsmatige) dagbesteding.

Door middel van praktijkonderzoek, wordt er onderzocht welke voorwaarden het Johan de Wit College hanteert met betrekking tot arbeidstraining en stages. Dit is bruikbaar en relevant, om te inventariseren hoe andere instellingen contact maken met het werkveld en welke voorwaarden zij hanteren. Daarnaast wordt er door middel van praktijkonderzoek, onderzocht welke voorwaarden, behoeften en wensen de ouders van de pubers hebben ten aanzien van (arbeidsmatige) dagbesteding. Hiervoor is een interview afgenomen met de ouders. Tevens is er een verkennend gesprek met de pubers van de pubergroep gevoerd, om te inventariseren welke interesses en behoeften de pubers hebben met betrekking tot (arbeidsmatige) dagbesteding. De behoeften en wensen van de ouders en de pubers zijn gebruikt, om organisaties te selecteren.

De voorwaarden die uit het theoretische kader naar voren gekomen zijn, zijn onder te verdelen in objectieve voorwaarden en subjectieve voorwaarden. Objectieve voorwaarden zijn voorwaarden die van te voren kunnen worden vastgesteld en waar geen twijfel over bestaat. De objectieve voorwaarden zijn de Arbo-wet, indicatiebeleid, mate waarin de begeleiding aanwezig kan zijn op de (arbeidsmatige) dagbesteding, of er afwisselende taken te doen zijn bij organisatie en of er de mogelijkheid is om van te voren af te kunnen spreken welke werkzaamheden de pubers kunnen gaan verrichten op de dag dat zij komen. Deze voorwaarden hebben wij logischer wijs opgesteld in een checklist, waarbij de belangrijkste voorwaarden bovenaan staat namelijk de Arbo-wet.

De geselecteerde organisaties zijn telefonisch benaderd. De organisaties die aangaven geen interesse te hebben, zijn benoemd in 4.1. De organisaties die nog niet benaderd zijn, worden benoemd in 4.2. De organisaties die aangaven open te staan voor een oriënterend gesprek, zijn geïnterviewd. Door middel van de gemaakte checklist met de objectieve voorwaarden vanuit het literatuuronderzoek, zijn de organisaties getoetst of zij voldoen aan de voorwaarden voor gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding. De resultaten van deze interviews staan beschreven in het praktijkonderzoek.

4.2. Resultaten n.a.v. interview Johan de Witt College

4.2.1. Inleiding

Om een beter beeld te krijgen van de mogelijkheden van (arbeidsmatige) dagbesteding en de voorwaarden daarvoor, hebben wij een interview afgenomen met het hoofd van het stage bureau van het Johan de Witt College. Hieronder worden de antwoorden per vraag beschreven.

4.2.2. Antwoorden interview

Waar letten jullie op wanneer jullie organisaties selecteren voor stages? Aan welke voorwaarden moeten deze voldoen?

‘De organisaties waar de leerlingen stage lopen hoeven geen erkend leerbedrijf te zijn. Wij letten vooral op de begeleiding die de organisaties kunnen bieden aan onze leerlingen. Er wordt goed gekeken of het bedrijf structuur kan aanbieden en of het bedrijf genoeg aandacht kan geven aan de leerlingen. Meestal beginnen wij met een koude acquisitie, om te kijken of de organisaties geschikt zijn voor onze leerlingen. Wij gaan dan gewoon langs de organisaties en proberen een afspraak te plannen met de bedrijfsleiding. In dit vervolg gesprek wordt er besproken welke werkzaamheden het bedrijf kan aanbieden aan de leerlingen.’

Zijn er verschillen tussen stages voor verschillende leeftijden? Zo ja, welke?

‘Bij de Johan de Witt school gaan de leerlingen pas vanaf de derde klas (ongeveer veertien jaar) arbeidstraining volgen (snuffelstage). Dit houdt in dat zij met een grote groep klusjes gaan doen bij organisaties onder begeleiding van een docent. Deze arbeidstraining is bedoeld om de leerlingen voor te bereiden op hun individuele stage die zij gaan volgen vanaf de vierde klas (vanaf 15 jaar). Voordat zij op arbeidstraining gaan, volgen de leerlingen intern een stage. Dit houdt in dat zij in de school helpen met verschillende klusjes. Dit kan zijn, post/ koffie rondbrengen, schoonmaken, helpen in de kantine etc. Hierdoor worden zij al voorbereid op de arbeidstraining.’

Hoe benaderen jullie organisaties?

‘Zoals al eerder is benoemd, beginnen wij met een koude acquisitie. Daarnaast bereiden wij ons goed voor voordat wij op gesprek gaan. Wij hebben van te voren al uitgezocht wat de organisatie inhoudt en welke werkzaamheden onze leerlingen eventueel kunnen uitvoeren. In het gesprek laten wij vooral naar voren komen, welke voordelen het heeft wanneer een leerling daar komt stage lopen. Daarnaast leggen wij duidelijk uit, waarom het van belang is dat onze leerlingen een goede stage plek hebben. Wij spreken hen vooral aan op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid, zonder dit letterlijk te benoemen.’

Hoe ziet de begeleiding vanuit school eruit op de stage?

‘Bij de arbeidstraining gaat er altijd een docent mee naar de stage. Deze docent begeleidt de leerlingen in hun werkzaamheden op de locatie en bereid hen voor. Na acht tot tien weken wordt er gekeken welke leerlingen er zonder docent stage kunnen gaan lopen. De docent is wel altijd in de buurt van de stage, waardoor zij binnen enkele minuten op de stage kunnen zijn. Dit heeft als voordeel dat wanneer een leerling toch nog moeite heeft met bepaalde werkzaamheden, de docent hem/haar kan ondersteunen. Bij de individuele stage komt de stagebegeleider(ster) om de drie tot zes weken langs bij de stage van de leerling. Wanneer meer begeleiding vanuit school nodig is, kan de frequentie van de bezoeken worden aangepast. De leerlingen moeten zelf vanaf huis naar hun stageplek reizen. Dit wordt van te voren op school geoefend en de kosten zijn voor de leerling zelf. Dit is zo afgesproken omdat

de leerlingen ook zelf vervoer moeten regelen van huis naar school. De stage wordt gezien als een 'schooldag'.

Hoe zorgen jullie ervoor dat zowel de leerlingen, als de werkgever zich aan de afgesproken afspraken houden?

'Er wordt een arbeidstraining-overeenkomst getekend tussen de school en het bedrijf. In deze overeenkomst zijn verschillende artikelen opgenomen die de rechten en plichten van de leerling en het bedrijf vaststelt. Bij de arbeidstraining hoeven de leerlingen niets te tekenen, omdat zij op de stage worden begeleid door een docent van Johan de Witt college. De begeleidende docent tekent namens school en leerlingen deze overeenkomst. Voor de individuele stages worden er stage overeenkomsten afgesloten tussen de leerling, de school en het bedrijf. Van te voren is deze overeenkomst met het bedrijf doorgenomen en zijn de leerlingen bekend met de verschillende artikelen die worden beschreven in de overeenkomst. De ouders van de leerlingen worden op de hoogte gesteld van deze overeenkomst, door middel van een toestemmingsformulier. Op dit formulier kunnen de ouders aangeven dat zij de overeenkomst goedkeuren en toestemming geven aan hun kind om deze overeenkomst te mogen tekenen.'

Op welke manier houden jullie rekening met de beperkingen van de leerlingen?

'Voor elke leerling wordt een leerling-profiel opgemaakt, waarin staat wat de mogelijkheden en beperkingen van de leerling zijn. Tevens wordt er in dit profiel opgenomen in welke mate de leerling begeleiding nodig heeft. Daarnaast worden er bedrijfsprofielen gemaakt, waarin wordt opgenomen wat voor soort werkzaamheden er kunnen worden uitgevoerd en hoe de begeleiding is op de stage. Door deze profielen naast elkaar te leggen, kan er een match worden gemaakt tussen het leerlingenprofiel en het bedrijfsprofiel. Wanneer een leerling meer aandacht nodig heeft, wordt er een drie gesprek geplant tussen de mentor, accountmanager van het stage bureau en een stagebegeleidster. In dit drie gesprek, wordt er gekeken welke stage het meest zal passen bij die leerling.'

Op welke gebieden ontwikkelen de leerlingen zich, door de stage?

'Door de stage leren de leerlingen zelfstandig taken uitvoeren, samen te werken en de handen uit de mouwen te steken. Daarnaast verschilt het per leerling wat hij/zij moet gaan leren op de stage. Deze leerdoelen worden door school opgesteld. Wanneer bijvoorbeeld een leerling niet goed is in de Nederlandse taal, kan er een stage worden gezocht waarin de leerling dit kan verbeteren.'

Welke organisaties bieden zulke stages?

'De Johan de Witt school, zoekt stages in verschillende sectoren. Je kunt bijvoorbeeld denken aan de eenvoudige technische sector, zorg & welzijn(de facilitaire kant) en de horeca. De Johan de Witt school heeft ongeveer 2800 organisaties in hun database staan, waarmee zij kunnen samenwerken. Het is een kwestie van brutaal zijn en gewoon binnen stappen in een bedrijf.'

Overige informatie: 'De Johan de Witt school, hoopt door middel van stages de kloof tussen school en werk te verkleinen. Zij willen nadat de leerling de individuele stage heeft afgerond het liefst dat de leerling daar kan blijven werken. De Johan de Witt school, biedt deze leerlingen nog twee jaar nazorg, zodat wanneer een leerling het moeilijk heeft de school altijd ondersteuning kan bieden. Zij zien de stages als een beroepsoriëntatie en hopen zo ook de leerlingen kennis te kunnen laten maken met hun eigen mogelijkheden en hun beperkingen.

De school gaat uit van het positieve van de leerlingen en probeert zoveel mogelijk de mogelijkheden van de leerlingen eruit te halen.'

4.3. Resultaten n.a.v. interviews ouders

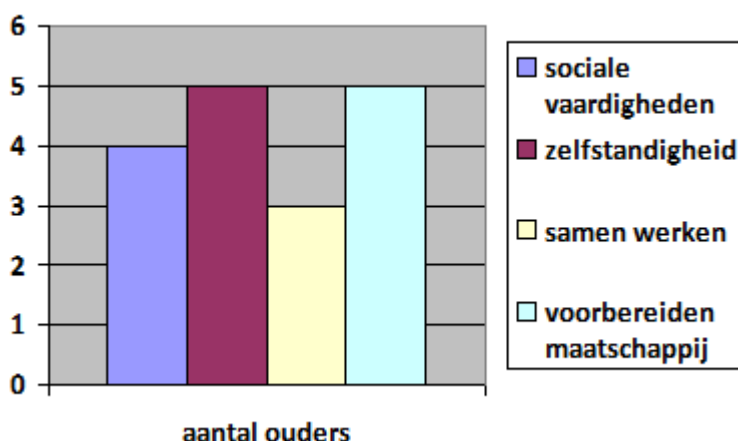
4.3.1. Inleiding

Om de behoeften, verwachtingen en voorwaarden van de ouders van de pubers te onderzoeken hebben wij een gestructureerd interview opgestuurd via de email naar de ouders. Wij hebben alle ouders van de pubers van de pubergroep geïnterviewd. In dit hoofdstuk beschrijven wij de resultaten van deze interviews. Er is onder andere onderzocht welke verwachtingen de ouders hebben ten aanzien van de (arbeidsmatige) dagbesteding en wat de ouders willen dat hun kind leert op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Hieronder wordt per vraag beschreven wat de uitkomsten zijn, van de antwoorden van de ouders.

4.3.2. Conclusie van de gestelde vragen

Wat wilt u dat uw kind leert op De Buitenwereld?

De ouders gaven aan dat zij het van belang vinden dat hun kind sociale vaardigheden aanleert op De Buitenwereld. Tevens vinden de ouders het over het algemeen van belang dat hun kind leert om meer zelfstandig te worden en hun zelfredzaamheid wordt vergroot. Daarnaast gaven de meeste ouders aan dat zij het belangrijk vinden dat hun kind leert om samen te werken en opdrachten uit te voeren. Het voorbereiden van de pubers op hoe het er aan toe gaat in de maatschappij.

grafiek 2: mate van belangrijkheid van ontwikkelingsgebieden volgens ouders.

Wat omschrijft u als een nuttige (arbeidsmatig)dagbesteding voor uw kind?

Alle ouders gaven aan dat zij het belangrijk vinden dat de pubers meer verantwoordelijkheden krijgen. Dit kan door middel van: afspraken na komen, opdrachten/taken vervullen en eventueel zelfstandig naar de (arbeidsmatige) dagbesteding. Daarnaast gaven een groot deel van de ouders aan dat zij het belangrijk vinden dat de pubers hun talenten kunnen ontdekken en/of ontwikkelen.

Wat verwacht u van de (arbeidsmatig)dagbesteding wanneer deze plaats vindt buiten de muren van de locatie?

De ouders verwachten wanneer de (arbeidsmatige) dagbesteding plaats vindt buiten de muren van de locatie, dat de pubers op een zinvolle manier bezig worden gehouden. Tevens vinden zij het van belang dat zij van de (arbeidsmatige) dagbesteding iets leren, dit kan inhouden dat zij leren om samen te werken, sociale vaardigheden aanleren, leren afspraken na te komen en hun zelfstandigheid te vergroten. Daarnaast vinden de ouders het belangrijk dat de pubers in een veilige omgeving de (arbeidsmatige) dagbesteding volgen. De ouders geven ook aan dat zij willen de (arbeidsmatige) dagbesteding aansluit bij de interesses van de pubers, waardoor zij zich prettig voelen bij het geen wat zij doen.

Wat zijn uw behoeften/verwachtingen van de begeleiding van De Buitenwereld ten aanzien van de begeleiding van uw kind, wanneer de (arbeidsmatig)dagbesteding plaats vindt buiten de muren van de locatie?

De ouders verwachten van de begeleiding van De Buitenwereld dat zij zeker in het begin aanwezig zijn op de (arbeidsmatige) dagbesteding en op dezelfde manier begeleiden als op de groep. Dit kan inhouden dat wanneer een puber één op één begeleiding krijgt op de locatie, dat dit ook moet gebeuren op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Daarnaast verwachten de ouders dat de pubers goed voorbereid worden op hun (arbeidsmatige) dagbesteding. Dit houdt in dat er met de pubers besproken wordt wat er van hen verwacht wordt op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Het signaleren van problemen en daarop actie ondernemen staat ook hoog in het vaandel. De ouders verwachten dat de begeleiding inspeelt op mogelijke problemen en de pubers ondersteund bij het oplossen hiervan. Tevens geven de ouders aan, dat zij het van belang vinden dat de begeleiding de pubers motiveert. De ouders vinden het vooral belangrijk dat het een positieve ervaring is voor de pubers, waardoor zij in de toekomst ook een bijbaantje zullen volhouden.

Op welke manier wilt u op de hoogte gehouden worden van de (arbeidsmatige) dagbesteding die uw kind volgt bij De Buitenwereld?

Voor aanvang van de (arbeidsmatige) dagbesteding willen de ouders op de hoogte worden gebracht van het geen dat de pubers gaan doen. De ouders geven aan voorkeur te hebben om een persoonlijke overdracht te krijgen wanneer zij de pubers ophalen. De persoonlijke overdracht houdt in dat er verteld wordt wat de puber die dag heeft gedaan en hoe het verliep. Eén van de ouders gaf aan dat zij het leuk zal vinden om periodiek een verslagje te krijgen met eventueel foto's of filmpjes om zo beter inzicht te krijgen in wat de (arbeidsmatige) dagbesteding inhoudt en welke werkzaamheden de pubers verrichten. Alle ouders vinden het belangrijk om de (arbeidsmatige) dagbesteding te evalueren, wanneer deze afgelopen is en eventueel een tussentijdse evaluatie te ontvangen wanneer de (arbeidsmatige) dagbesteding van lange duur is.

De (arbeidsmatige) dagbesteding gaan wij zoeken binnen een straal van drie kilometer van de Ad van Emmenesstraat. Wat vindt u van deze afstand en hoe kijkt u er tegen aan als uw kind zelfstandig naar de (arbeidsmatige) dagbesteding gaat?

De ouders geven aan de straal van drie kilometer verantwoord te vinden. Drie van de vijf ouders geven aan dat deze straal vergroot kan worden, wanneer het aanbod voor (arbeidsmatige) dagbesteding hiermee uitgebreid kan worden. Vier van de vijf ouders gaven aan dat zij zelfstandig reizen nog te hoog gegrepen vonden voor hun puber. De ouders gaven wel aan dat wanneer dit geoefend is en het veilig en verantwoord kan gebeuren, dit in de toekomst wel mogelijk zal zijn.

Op welke gebied(en) vindt u, dat uw kind zich moet kunnen ontwikkelen op een (arbeidsmatige) dagbesteding?

Alle vijf de ouders gaven aan dat de kennismaking met het werkveld het uiteindelijke doel moet zijn. Daarnaast staan zelfredzaamheid, sociale vaardigheden en cognitieve vaardigheden bovenaan het lijstje van te ontwikkelen vaardigheden.

Overige opmerkingen: Ouders geven aan het een mooi initiatief te vinden om de pubers (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen, om zo de pubers te helpen zich verder te ontwikkelen.

4.4. Resultaten n.a.v. interviews kinderen

4.4.1. Inleiding

Om de interesses en behoeften van de pubers ten aanzien van (arbeidsmatige) dagbesteding te onderzoeken hebben wij een semigestructureerd interview afgenomen met de pubers. In totaal hebben wij de vijf pubers van de pubergroep geïnterviewd. Wij hebben een aantal gespreksonderwerpen uitgekozen. Hieronder wordt per gespreksonderwerp beschreven wat de pubers verwachten van de (arbeidsmatige) dagbesteding.

4.4.2. Conclusie van de gespreksonderwerpen

Hobby's/interesses:

De interesses van de pubers op de pubergroep lopen uiteen, maar er zijn een aantal overeenkomsten te vinden in de hobby's/interesses van de pubers. Over het algemeen vinden de pubers het leuk om te sporten en te computeren. Daarnaast lijken alle pubers interesse te hebben in dieren, zowel de verzorging er van als de omgang ermee. Tevens geven drie van de vijf pubers aan het leuk te vinden om creatief bezig te zijn.

Toekomstperspectief:

Het toekomstperspectief, of te wel wat willen de pubers later worden, verschilt per puber. Wel gaven drie van de vijf pubers aan het leuk te vinden om later werk te doen dat iets met dieren te maken heeft. Daarnaast willen de pubers o.a. kok, technicus, game ontwerper, peil en boog schieter en sloper in de bouw worden.

Activiteiten bij De Buitenwereld:

Bij dit gespreksonderwerp hebben wij de vraag gesteld: wat vind je leuk en minder leuk om op De Buitenwereld te ondernemen? Hieruit kwam naar voren dat alle pubers het leuk vinden om te computeren en het betreuren wanneer hier niet voldoende of geen tijd voor is. Tevens geven drie van de vijf pubers aan het leuk te vinden om knutsel activiteiten te doen of een spelletje te spelen. Daarnaast gaven alle pubers aan dat zij het leuk vinden om activiteiten buiten de muren van de locatie te ondernemen.

Huiswerk:

Drie van de vijf pubers geven aan dat zij de voorkeur hebben om hun huiswerk bij De Buitenwereld te maken zodat zij minder huiswerk thuis hoeven te maken. De tijd die de pubers hiervoor nodig hebben loopt uiteen van 30 minuten tot één uur.

Huidig activiteiten aanbod (extern):

Alle vijf de pubers geven aan dat zij het huidige externe activiteiten aanbod aangenaam vinden. Zij vinden dat de taken goed worden uitgelegd. Echter missen zij afwisseling in het aanbod en vinden zij het jammer dat zij weinig zelfstandig mogen ondernemen.

(Arbeidsmatige) dagbesteding:

Alle vijf de pubers prefereren dat er afwisseling plaats vindt in de werkzaamheden van de (arbeidsmatige) dagbesteding. Zij geven alleen aan dat zij (arbeidsmatige) dagbesteding willen volgen, die aansluiten op hun interesses en hobby's. Wij hebben een aantal voorbeelden gegeven van mogelijke (arbeidsmatige) dagbestedingen. De volgende (arbeidsmatige) dagbestedingen hadden hun interesse: dierenasiel, Bart Smit, gameshop, tuincentrum, meelopen met de politie, boswachter, horeca en creatief atelier. De pubers gaven aan dat zij individueel een (arbeidsmatige) dagbesteding durven te volgen, maar prefereren om dit gezamenlijk te doen.

Leerdoelen:

De pubers vonden het lastig om aan te geven wat zij willen leren op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Door middel van doorvragen, hebben wij met de pubers besproken wat zij eventueel kunnen leren op de (arbeidsmatige) dagbesteding en welke voor hen van toepassing zijn. De volgende leerdoelen kwamen naar voren: zelfredzaamheid vergroten, communicatieve vaardigheden aanleren, samen werken, dieren verzorgen en leren hoe je met dieren omgaat.

4.5. De organisaties

4.5.1. Inleiding

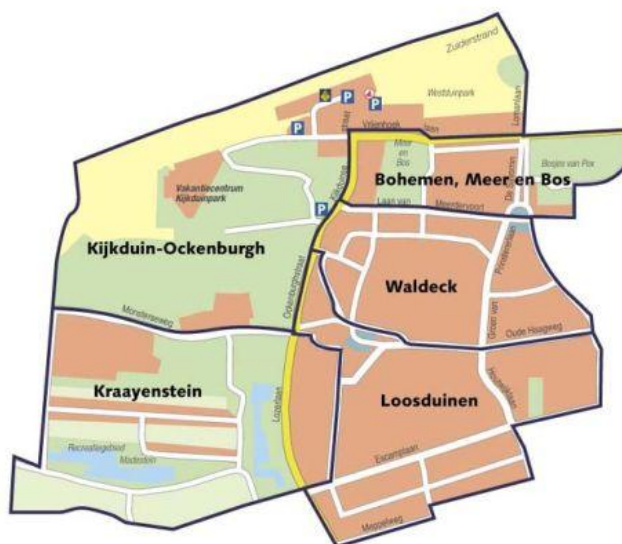
Om een overzicht te krijgen welke organisaties zich in de buurt van de locatie Ad van Emmenesstraat bevinden, is er gebruik gemaakt van Google Maps (2013). Er is onderscheid gemaakt in commerciële organisaties en non-profit instellingen/ de organisaties. Bij non-profit instellingen/de organisaties kan 'niet arbeidsmatige dagbesteding' worden gevolgd en bij commerciële organisaties kan 'meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding' worden gevolgd.

Tevens is er rekening gehouden bij de selectie van de organisaties met de Arbo-wet. Daarnaast is er gekeken naar 'grote' organisaties, zodat De Buitenwereld er met een groep naar toe kan. Tevens is er rekening gehouden met de behoeften en wensen van de ouders van de pubers en met de interessegebieden van de pubers.

Daarna zijn de organisaties, telefonisch benaderd. In 4.5.4. staat beschreven welke organisaties openstaan voor de (arbeidsmatige) dagbesteding, welke organisaties geen interesse hadden en welke nog benaderd kunnen worden omdat zij nog geen reactie hebben gegeven.

4.5.2. geselecteerde commerciële organisaties

- Albert Heijn
- Atlantic Hotel
- Avonturia 'De Vogelkelder'
- Bartsmit
- Bloembinderij Duinroos
- Boekhandel Kroon
- Bosman Bakkerij
- B-Quadraat (hobbywinkel)
- Gameshop
- Gamma
- Hema
- Hubo
- Kijkduinpark
- Kruidvat
- Mc Donald's
- Pets place

afbeelding 5: plattegrond omgeving Ad van Emmenesstraat

4.5.3. geselecteerde Non-profit instellingen

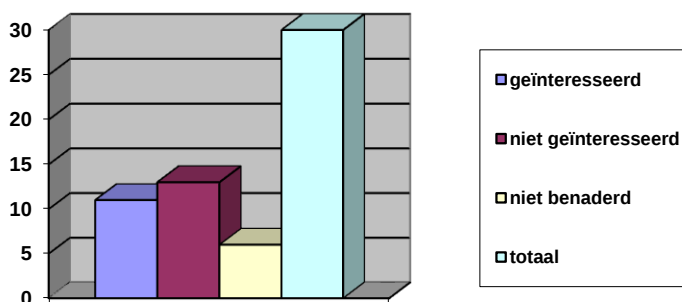
- ADS (voetbalvereniging)
- 'Bijdorp' Kinderboerderij
- Dierenpension 'Parnassia'
- GDA (voetbalvereniging)
- HDS (hockey vereniging)
- Klein Westland
- Manege Berenstein BV.
- Politie Loosduinen
- Saffier De Residentiegroep, WoonZorgPark
- Stichting Haags Dierencentrum
- SV Loosduinen
- Tuincentrum Ockenburgh
- Vogelasiel 'De Wulp'

4.5.4. resultaten n.a.v. de benaderde organisaties

Wel geïnteresseerd	Niet geïnteresseerd	Nog niet benaderd
Albert Heijn	Atlantic Hotel	Avonturia 'De vogelkelder'
Gamma	Bart Smit	ADS
HEMA	Bloembinderij duinroos	Manege Berenstein
Mc Donalds	Boekhandel Kroon	Politie Loosduinen
Boerderij Bijdorp	Bosman Bakkerij	Saffier De Residentiegroep
GDA	B-Quadraat	SV Loosduinen
HDS	Gameshop	
Vogelasiel De Wulp	Hubo	
Pluk! De Heemtuin	Kijkduinpark	
Dierenpension Parnassia	Kruidvat	
Klein Westland 'de Kas'	Pets Place	
	Haags Dierencentrum	
	Tuincentrum Ockenburgh	

Zoals te zien is in grafiek 3, gaven de meeste organisaties aan geen interesse te hebben. Vanwege tijdgebrek en geen reactie zijn er zes organisaties niet benaderd. De elf organisaties die wel geïnteresseerd waren in een oriënterend gesprek met betrekking tot (arbeidsmatige) dagbesteding zijn geïnterviewd en getoetst op de objectieve voorwaarden. De resultaten van deze interviews zijn hieronder beschreven.

grafiek 3: overzicht organisaties

4.6. Resultaten n.a.v. interviews organisaties

4.6.1. Inleiding

Om te onderzoeken welke organisaties voldoen aan de objectieve voorwaarden van de Arbo-wet, het indicatiebeleid en de begeleiding hebben zijn er interviews afgenomen met verschillende de organisaties. Door middel van de gestelde vragen in het interview, was het mogelijk om de checklist volledig in te vullen. De gegeven antwoorden, waren bruikbaar om te toetsen of de organisatie voldoet aan de voorwaarden die opgenomen zijn in de checklist. Daarnaast gaf het interview meer inzicht in de organisatie. De informatie die hierdoor verkregen, is bruikbaar voor de sociale kaart voor de Ad van Emmenesstraat.

Hieronder wordt per organisatie, een samenvatting geven van de resultaten van het interview. Daarnaast wordt er beschreven of het mogelijk is dat de pubers daar (arbeidsmatige) dagbesteding kunnen volgen met betrekking tot de objectieve voorwaarden.

4.6.2. Resultaten n.a.v. het interview: 'Klein Westland'

'Klein Westland' is een kas waar cliënten met een psychiatrische stoornis met een indicatie voor dagbesteding, dagbesteding kunnen volgen. De visie van deze dagbesteding is dat mensen met een psychiatrische stoornis rehabiliteren en participeren in de maatschappij. Door middel van werkzaamheden in en rondom de kas, worden de cliënten geactiveerd. De missie van deze dagbesteding is dat de cliënten een zinvolle dagbesteding hebben, die de vaardigheden behoudt of ontwikkelt en toestuurt naar eventueel regulierwerk. Maar 5% van de cliënten, stroomt uiteindelijk daadwerkelijk toe naar een reguliere baan. Per dag deel zijn er twaalf tot vijftien cliënten aan het werk in de kas, waarvan 70 % klinisch en 30% ambulant. Bij 'Klein Westland' werken twee begeleiders, waarvan er altijd één aanwezig is op de locatie. Er zijn geen verschillende functies te benoemen, er wordt per cliënt bekeken welke werkzaamheden er bij diegene passen.

In het verleden hebben jongeren van de Jutters, weleens werkzaamheden uitgevoerd bij 'Klein Westland'. De ervaring hiermee was, dat de doelgroepen jongeren en ouderen weleens lastig te combineren waren omdat kinderen een andere begeleidingsstijl nodig hebben. Er moet meer toezicht gehouden worden, dan bij de bestaande cliënten. De begeleiding van de kas gaf aan, dit wel goed te kunnen combineren wanneer er begeleiding van De Buitenwereld aanwezig is.

De werkzaamheden die de pubers kunnen gaan uitvoeren zijn:

- Helpen bij het gras maaien onder toezicht van de begeleiding van 'Klein Westland'
- Planten water geven
- Snoeien
- Planten scheuren en poten
- Gras kanten knippen
- Oogsten van groente
- Assisteren bij het schoonmaken van de hokken van de dieren

*'De maatschappij, zorgcliënt
en natuur samen brengen
om samen sterker te worden'*

De werkzaamheden vinden plaats in de grote kas, de bloementuin of de vlindertuin. Er zijn geen grote machines aanwezig. De pubers mogen geen kassawerkzaamheden uitvoeren. Bij 'Klein Westland' worden er geen kwalitatieve en kwantitatieve productie eisen gesteld aan de pubers. Ieder kan de werkzaamheden op zijn eigen niveau uitvoeren. De werkzaamheden die de pubers gaan verrichten, kunnen van te voren worden afgesproken. Deze afspraken kunnen de ochtend voordat de pubers naar 'Klein Westland' gaan telefonisch worden vastgelegd. De werkzaamheden kunnen in groepsverband verricht worden. De maximale groepsgrootte is vijf pubers. Wanneer er meer dan één puber (arbeidsmatige) dagbesteding gaat volgen bij 'Klein Westland' is het een vereiste dat er begeleiding aanwezig is van De Buitenwereld. De dag dat de pubers (arbeidsmatige) dagbesteding kunnen volgen is dinsdag. Eventueel in overleg met de begeleider van 'Klein Westland', kunnen de pubers ook op maandag, woensdag, donderdag en vrijdag terecht.

De werkzaamheden bij 'Klein Westland' zijn getoetst door middel van de checklist. 'Klein Westland' voldoet aan alle voorwaarden. Concluderend kan er gezegd worden dat 'Klein Westland' voldoet aan de objectieve voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis.

4.6.3. Resultaten n.a.v. het interview: 'Pluk! Den Haag' (De heemtuin)

'Pluk !' is een dagbestedingproject voor verschillende doelgroepen. Pluk! is een samenwerking tussen gemeente Den Haag, Parnassia en Reakt. Bij Pluk! kun je terecht met een indicatie voor dagbesteding, tevens kan hier vrijwilligerswerk verricht worden. Pluk! richt zich op stadslandbouw en duurzaamheid. De visie daarbij is om mensen te activeren, te laten re-integreren en te laten participeren in de maatschappij door middel van verschillende werkzaamheden. Dit interview is specifiek gericht op de 'Heemtuin', één van de onderdelen van Pluk! Bij de heemtuin werken er per dag ongeveer 20-24 cliënten en zijn er drie begeleiders aanwezig. Er zijn geen verschillende functies te benoemen, de werkzaamheden worden op maat aangeboden. Pluk! is september 2012 opgestart en heeft nog geen ervaring met het begeleiden van jongeren bij de heemtuin.

De werkzaamheden die pubers kunnen gaan uitvoeren zijn:

- Vegen, poetsen, soppen.
- Wieden, zaaien, oogsten.
- Snoeien en helpen hooien.

De werkzaamheden vinden voor het grootste gedeelte buiten plaats. Er zijn geen machines in de buurt van de werkplek, deze machines en gevaarlijk gereedschap zijn op een speciale plek opgeborgen. Er worden kwalitatieve en kwantitatieve productie eisen gesteld aan de pubers met betrekking tot de werkzaamheden. Wel wordt er van de pubers verwacht, dat zij zich aan de gedragsnormen houden. Deze gedragsnormen houden in dat zij niet rennen, gillen, schelden en met respect omgaan met de spullen van Pluk! Er kan van te voren worden afgesproken welke werkzaamheden de pubers die dag kunnen gaan verrichten. Dit kan in de ochtend telefonisch worden afgesproken. De werkzaamheden kunnen in groepsverband verricht worden, maar individueel is ook mogelijk. De maximale groepsgrootte is acht pubers, afhankelijk van de samenstelling van de doelgroep en begeleiders. Wanneer er begeleiding van De Buitenwereld aanwezig is, kan de groepsgrootte worden uitgebreid.

Deze (arbeidsmatige) dagbesteding kan maximaal 3 maal per week, 2 uur per dag worden gevolgd. De heemtuin is open van dinsdag tot en met vrijdag. De begeleiding van De Buitenwereld kan te allen tijde aanwezig zijn op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Het is vereiste dat De Buitenwereld altijd bereikbaar is.

De werkzaamheden bij de heemtuin zijn getoetst door middel van de checklist. De heemtuin voldoet aan alle voorwaarden. Concluderend kan er gezegd worden dat de heemtuin voldoet aan de objectieve voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis.

4.6.4. Resultaten n.a.v. het interview: Kinderboerderij 'Bijldorp'

Kinderboerderij 'Bijldorp' is een onderdeel van Pluk! Den Haag. De kinderboerderij wordt gefinancierd via de gemeente en ontvangt geld via de AWBZ wanneer er cliënten dagbesteding volgen bij de kinderboerderij. 'Bijldorp' is opgezet om mensen te laten re-integreren naar werk. 'Bijldorp' richt zich naast het aanbieden van dagbesteding en arbeidstraining tevens op educatie. 'Bijldorp' wordt gedraaid door cliënten van Parnassia zowel klinisch als ambulant, vrijwilligers, ervaringsdeskundige en een betaalde kracht. Kinderboerderij 'Bijldorp' is toegankelijk voor iedereen om te bezoeken. 'Bijldorp' organiseert tevens creatieve en educatieve activiteiten voor kinderen. Per dag deel zijn er acht á tien personen op de boerderij aan het werk. Een dagdeel bestaat uit vier uur. Er zijn geen specifieke functies te benoemen op de boerderij, 'Bijldorp' maakt gebruik van de talenten van de deelnemers. Per individu worden er op maat werkzaamheden aangeboden. De boerderij heeft al ervaring met stagiaires. Deze stagiaires kwamen over het algemeen van het vmbo voor een snuffelstage. De ervaring hiermee was positief, vooral wanneer de kinderen geïnteresseerd en gemotiveerd waren om te werken op de boerderij.

De werkzaamheden die de pubers kunnen gaan verrichten zijn:

- Schoonmaken van de hokken van de dieren
- Schoonmaken van de kantine
- Schoonmaken van het terrein
- Dieren verzorgen
- Meedoen aan creatieve en educatieve activiteiten
- Helpen organiseren van creatieve en educatieve activiteiten
- Bezoek aan verzorgingstehuis met cavia's
- Met de bokkenwagen kinderen / zwerfvuil ophalen
- Helpen in de keuken van de lunchroom (koken/serveren)

Er worden geen kwalitatieve of kwantitatieve productie eisen gesteld aan de pubers. Wel worden bepaalde gedragsnormen gehanteerd, zoals netjes omgaan met het materiaal, voorzichtig omgaan met de dieren en beleefd zijn. Het is mogelijk om van te voren telefonisch af te spreken, welke werkzaamheden die pubers op die dag kunnen gaan verrichten. De werkzaamheden kunnen één tot twee keer per week, met maximaal drie pubers worden uitgevoerd. De dagen dat dit mogelijk zal kunnen zijn, zijn; dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag. Wanneer er meer dan één puber, (arbeidsmatige) dagbesteding gaat volgen bij 'Bijldorp' is het een vereiste dat er begeleiding aanwezig van De Buitenwereld.

De werkzaamheden zijn getoetst door middel van checklist. 'Bijdorp' voldoet aan alle voorwaarden van de checklist. Concluderend kan er gezegd worden dat 'Bijdorp' voldoet aan de objectieve voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis.

4.6.5. Resultaten n.a.v. het interview: Dierenpension Parnassia

Dierenpension Parnassia is opgezet om honden en katten op te vangen voor mensen die tijdelijk worden opgenomen vanwege psychiatrische problematiek. Reguliere dierenpensions zijn voor deze mensen financieel niet haalbaar, waardoor mensen zich soms niet lieten opnemen. Wanneer mensen zich wel lieten opnemen, maar het dierenpension niet konden betalen werden zij onteigend van hun huisdier. Dierenpension Parnassia biedt deze mensen een goedkoop alternatief, zodat zij gedurende opnamen een goed tehuis hebben voor hun huisdier. Daarnaast biedt dit dierenpension de mogelijkheid voor de baasjes om contact te houden met hun huisdier door middel van een bezoek aan het pension. Dit is bevorderlijk voor het herstel van de cliënten. Tevens biedt het dierenpension mensen de kans om hier te re-integreren. Mensen doen hier ervaring op met betrekking tot werken, waardoor zij een grotere kans hebben om door te stromen naar betaald werk. Het uiteindelijk doel van dit re-integratieproject is dan ook, dat de mensen die hier werken doorstromen naar betaald werk. Bij het dierenpension werken per dag deel 8 personen. Het team bestaat uit, één betaalde kracht, cliënten, vrijwilligers, stagiaires en mensen die worden aangemeld door de gemeente voor een re-integratieproject. Er zijn geen bepaalde functies te benoemen, ook hier gaan zij uit van de talenten van de mensen. Wanneer iemand bijvoorbeeld goed is in coördineren, dan kan diegene een taak krijgen met betrekking tot de coördinatie. Per week bestaat het team uit 30 tot 35 verschillende personen. Het dierenpension heeft ervaring met stagiaires. De stagiaires komen van het vmbo voor een snuffelstage, maar ook stagiaires die gespecialiseerd zijn met betrekking tot de omgang met mensen en dieren.

De werkzaamheden die de pubers kunnen gaan verrichten zijn:

- Schoonmaken van de hokken van de dieren
- Honden uitlaten
- Dieren voeren

Er worden geen kwalitatieve of kwantitatieve productie eisen gesteld aan de pubers. Wel worden er gedragsnormen gehanteerd. Zo moeten zij goed luisteren en de dieren en de mensen met respect behandelen. Daarnaast wil het dierenpension per puber kijken, of diegene geschikt is om met honden en/of katten om te gaan. Van te voren kan er telefonisch worden afgesproken, welke werkzaamheden de pubers op de dag dat zij langskomen, kunnen gaan verrichten. De (arbeidsmatige) dagbesteding kan door maximaal twee pubers gevolgd worden. In de begin periode is het een vereiste dat er begeleiding van De Buitenwereld meegaat. Wanneer het dierenpension en de begeleiding van De Buitenwereld, tevreden zijn over de werkzaamheden van de puber(s). Zal het eventueel mogelijk zijn dat de puber(s) zonder begeleiding van De Buitenwereld de werkzaamheden uitvoeren. De (arbeidsmatige) dagbesteding kan op maandag t/m donderdag gevolgd worden. Maximaal vier uur per dag.

De werkzaamheden zijn getoetst door middel van checklist. Het dierenpension voldoet aan alle voorwaarden van de checklist. Concluderend kan er gezegd worden dat het dierenpension voldoet aan de objectieve voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis.

4.6.6. resultaten n.a.v. het interview: HEMA Loosduinen

HEMA is een warenhuis dat zich uitsluitend richt op de consumentenmarkt, met de focus op retail, food- en drankenhandel. HEMA heeft een divers aanbod tegen een lage prijs. HEMA wil met onverslaanbare basics het leven van mensen leuker en makkelijker maken:

- Onverslaanbare basics: voorkeuze van basisbehoeften voor het leven van alledag
- Leuker: omdat ik geld over hou, maar ook vrolijker en verrassender
- Makkelijker: praktisch, simpel, goedkoper

Bij HEMA Loosduinen werken in totaal 23 medewerkers. Op een gemiddelde dag werken er tussen de drie en acht medewerkers. Er zijn verschillende functies ; avondhulp, verkoopmedewerker, assistent filiaal manager en filiaal manager. HEMA Loosduinen heeft ervaring met het begeleiden van stagiaires in het kader van snuffelstages en langdurige stages. De ervaring hiermee verschillen per stagiair, sommige stagiaires hebben een goede indruk achtergelaten, andere zijn vroegtijdig weggestuurd.

De werkzaamheden die de pubers kunnen gaan verrichten zijn:

- Spiegelen van de producten
- Schoonmaakwerkzaamheden in de winkel
- Schoonmaakwerkzaamheden in het magazijn

‘Een gemakkelijker en leuker bestaan moet bereikbaar zijn voor alle bevolkingsgroepen’

Er worden geen kwalitatieve en kwantitatieve productie eisen gesteld aan de pubers. Wel worden er gedragsnormen gehanteerd zoals; netjes omgaan met het materiaal/producten, niet rennen door de winkel en beleefd zijn tegen klanten. Het is mogelijk om in de ochtend telefonisch contact op te nemen, om af te spreken welke werkzaamheden de pubers die dag kunnen gaan verrichten. De (arbeidsmatige) dagbesteding kan maximaal door drie pubers worden verricht. Wanneer de (arbeidsmatige) dagbesteding uitgevoerd wordt door meer dan één puber, is het een vereiste dat er begeleiding van De Buitenwereld aanwezig is. De (arbeidsmatige) dagbesteding kan op maandag tot en met vrijdag, één uur per dag gevolgd worden. Maximaal drie keer in de week.

De werkzaamheden zijn getoetst door middel van checklist. HEMA voldoet aan de voorwaarden vanuit de Arbo-wet voor dertien en veertien jarige en ouder. HEMA is een commercieel bedrijf. De werkzaamheden die de pubers kunnen gaan verrichten hebben een commercieel doeleinden, waardoor twaalfjarige deze werkzaamheden niet mogen verrichten. Concluderend kan er gezegd worden dat HEMA voldoet aan de objectieve voorwaarden vanaf dertien jaar.

4.6.7. resultaten n.a.v. het interview: Gamma Dekkershoek

Gamma is een bouwmarkt die alle doe het zelf materialen heeft voor huis en tuin. Bij de Gamma in Dekkershoek werken in totaal 50 medewerkers. Per dag zijn er 15 medewerkers aanwezig op de werkvloer. De functies die er in de Gamma zijn ; verkoopmedewerker, kassamedewerker, servicebaliemedewerker, goederenontvangst medewerker, assistent bedrijfsleider en bedrijfsleider. Gamma Dekkershoek heeft ervaring met stagiaires. Bij de Gamma hebben meerdere keren jongeren stage gelopen die een Wajong-uitkering hadden. Door deze jongeren een baan aan te bieden, gaf de Gamma deze jongeren de kans om te werken. De ervaring hiermee was over het algemeen positief.

De werkzaamheden die pubers kunnen gaan verrichten:

- Parkeerterrein opruimen (vuilnis zakken verwisselen etc.)
- Schoonmaak werkzaamheden (kantine, showmodellen, winkel)
- Scannen bij de goederen ontvangst
- Spiegelen (producten netjes neer zetten / aanvullen)

Er worden geen kwantitatieve productie eisen gesteld aan de pubers. Wel worden er kwalitatieve eisen gesteld aan bij het scannen bij de goederen ontvangst. Bij de overige werkzaamheden worden geen kwalitatieve eisen gesteld aan de pubers. De werkzaamheden vinden plaats op het parkeerterrein, in de winkel, in het magazijn en kantine. Bij de Gamma zijn er verschillende gevaarlijke machines/ producten aanwezig. Er is een mogelijkheid dat de pubers hiermee in aanraking kunnen komen, wanneer zij dit willen. Mede om deze reden is het een vereiste dat er begeleiding van De Buitenwereld aanwezig is op de werkvloer. Één week van te voren, moet De Buitenwereld telefonisch contact opnemen om te bespreken welke werkzaamheden die pubers die week erop kunnen gaan verrichten. De (arbeidsmatige) dagbesteding kan gevolgd worden door maximaal vier pubers. Twee maal per week, maximaal 1,5 uur per keer kunnen de pubers terecht bij de Gamma. De (arbeidsmatige) dagbesteding kan gevolgd worden op dinsdag, woensdag en vrijdag.

De werkzaamheden zijn getoetst door middel van checklist. Gamma voldoet aan de voorwaarden vanuit de Arbo-wet vanaf zestien jaar. Gamma is een commercieel bedrijf. De werkzaamheden die de pubers kunnen gaan verrichten hebben een commercieel doeleinden, waardoor twaalfjarige deze werkzaamheden niet mogen verrichten. Dertien, veertien en vijftien jarige mogen hier geen (arbeidsmatige) dagbesteding volgen omdat er in de Gamma gevaarlijke machines en producten aanwezig zijn. Concluderend kan er gezegd worden dat de Gamma voldoet aan de objectieve voorwaarden vanaf zestien jaar. Naast het aanbieden van (arbeidsmatige) dagbesteding, gaf de Gamma aan ook incidenteel een rondleiding te willen geven, zodat pubers kennis maken met de Gamma en de werkzaamheden.

4.6.8. resultaten n.a.v. het interview: HDS (hockeyvereniging)

HDS staat voor 'houdt dapper stand'. HDS is een hockeyvereniging en is daarnaast een echte familie vereniging. HDS bevindt zich in Madestein, waar meerde sportverenigingen te vinden zijn. Bij HDS werkt één betaalde kracht, de rest van de 'werknemers' zijn vrijwilligers. In totaal zijn er 150 vrijwilligers, die ervoor zorgen dat de vereniging stand houdt. Er zijn verschillende functies op de vereniging, die alle hun eigen taak hebben. HDS heeft ervaring met stagiaires. De ervaring hiermee was zeer positief. HDS gaf aan dat er een mogelijkheid is om gebruik te maken van de sportvelden. Dit moet altijd van te voren worden afgesproken.

De werkzaamheden die pubers kunnen gaan verrichten.

- Schoonmaken rond en op de velden
- Schoonmaakwerkzaamheden kantine
- Ramen zemen
- Incidenteel onderhoud van material
- Organiseren van een sportactiviteit voor de groep

Er worden geen kwalitatieve en kwantitatieve eisen gesteld aan de pubers. De Buitenwereld moet vijf dagen van te voren telefonisch contact opnemen met HDS om af te spreken welke werkzaamheden er de desbetreffende dag verricht kan worden. HDS stelt geen limiet voor het

aantal pubers dat de (arbeidsmatige) dagbesteding kan volgen, dit mag bepaald worden de begeleiding van De Buitenwereld. De meeste werkzaamheden zijn te verrichten in de maanden april tot en met juni. In de zomervakanties en overige periodes, kan er wellicht gebruik worden gemaakt van het sportveld voor activiteiten en onderhoudsklusjes die eventueel verricht moeten worden. De pubers kunnen op maandag, dinsdag en donderdag terecht bij HDS, maximaal 1,5 uur per dag. De (arbeidsmatige) dagbesteding moet altijd onder toezicht van de begeleiding van De Buitenwereld worden uitgevoerd. De werkzaamheden zijn getoetst door middel van checklist. HDS voldoet aan alle voorwaarden van de checklist. Concluderend kan er gezegd worden dat HDS voldoet aan de objectieve voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis.

4.6.9. resultaten n.a.v. het interview: Albert Heijn Loosduinen

De Albert Heijn is een supermarkt die valt onder de organisatie van Ahold Europe. De Albert Heijn Loosduinen is te vinden in het winkelcentrum van Loosduinen. Bij het filiaal Loosduinen werken in totaal 106 medewerkers. Per dag werken er in de spitsuren 44 medewerkers op de vloer, op de rustige momenten zijn dit er 14. Binnen het team zijn er verschillende functies; kassamedewerkers, vulploegen, bakkerij medewerkers, assistent filiaal manager en filiaal manager. De Albert Heijn heeft al verschillende stagiaires begeleidt. De ervaring hiermee verschilt per stagiaire, maar over het algemeen genomen was de ervaring negatief. Dit heeft te maken met het gebrek aan normen en waarden en het gebrek aan representativiteit van de stagiaires.

De werkzaamheden die de pubers kunnen gaan verrichten:

- Gastheerschap (klanten de wegwijzen en helpen)
- Schoonmaak werkzaamheden
- Vullen van de schappen
- Spiegelen van de producten
- Opruimen in het magazijn
- Kassapark beheren (mandjes opruimen, klanten helpen)

Er worden geen kwantitatieve eisen gesteld aan de pubers, wel worden er enige kwalitatieve eisen gesteld aan de pubers. Een voorbeeld van een kwalitatieve eis is dat alles er altijd verkoopbaar uit moet zien. Tevens worden er een aantal gedragsnormen gehanteerd namelijk: beleefd zijn, representatief voor de winkel zijn en de klant op de eerste plaats zetten. Het werken bij Albert Heijn Loosduinen is elke dag anders, er is niet van te voren te voorspellen hoe de dag zal lopen, dit vanwege het feit dat de klanten de dag bepalen. Tevens is er bij Albert Heijn Loosduinen veelvuldig contact met de politie, dit in verband met verschillende incidenten die plaats vinden binnen het filiaal. Bij Albert Heijn Loosduinen kan er in overleg gekeken worden hoeveel pubers er per keer terecht kunnen, dit is namelijk afhankelijk van de zelfstandigheid en de competenties van de pubers. Daarnaast is dit afhankelijk van het aantal werkzaamheden die beschikbaar zijn op de dag dat de pubers komen. De werkzaamheden kunnen verricht worden op maandag, donderdag en vrijdag. De Albert Heijn stelt als eis dat de pubers minimaal twee uur per keer komen. Dit in verband met het goed kunnen uitleggen van de werkzaamheden en de tijdsduur van de werkzaamheden. De minimale leeftijd om bij de Albert Heijn werkzaamheden te verrichten is vijftien jaar. De begeleiding van De Buitenwereld mag te alle tijden aanwezig zijn bij de (arbeidsmatige) dagbesteding bij Albert Heijn Loosduinen. Met name in het begin van de (arbeidsmatige) dagbesteding is het van belang dat de pubers worden begeleidt door een medewerker van De Buitenwereld. Dit in verband met

nieuwe indrukken en de drukte in de winkel. Het kan de pubers een veilig gevoel geven, wanneer er een medewerker in de buurt is die zij kennen.

De werkzaamheden zijn getoetst door middel van checklist. Albert Heijn voldoet aan de voorwaarden vanuit de Arbo-wet vanaf vijftien jaar. Albert Heijn is een commercieel bedrijf. De werkzaamheden die de pubers kunnen gaan verrichten hebben een commercieel doeleinden, waardoor twaalfjarige deze werkzaamheden niet mogen verrichten. Dertien en veertien jarigen mogen hier geen (arbeidsmatige) dagbesteding volgen omdat de minimale leeftijd om bij de Albert Heijn te werken vijftien jaar is. Concluderend kan er gezegd worden dat de Albert Heijn voldoet aan de objectieve voorwaarden vanaf vijftien jaar.

4.6.10. interview n.a.v. het interview: Vogelasiel 'de Wulp'

Vogelasiel De Wulp, is een vogelopvang voor inheemse vogels. De Wulp vangt wilde vogels op, die gewond zijn geraakt, ondervoed zijn of achtergelaten zijn als kuiken door hun moeder. De vogels worden gebracht door mensen, die de vogels ter plekken vinden of De Wulp haalt vogels op wanneer zij een oproep krijgen van mensen over een gewonde of verwaarloosde vogel. De drukste periodes zijn vanaf de lente tot aan de herfst. In deze periode zijn er de meeste vogels te vinden in Nederland en worden de meeste kuikentjes geboren. Bij De Wulp werken drie betaalde medewerkers en 90 vrijwilligers. Op één dagdeel zijn er 4 tot 10 vrijwilligers aanwezig. Er zijn drie dagdelen per dag. Er zijn verschillende functies bij De Wulp; er is een beheerder, twee vogelverzorgers en de vrijwilligers die allerlei verschillende taken uitvoeren. De Wulp heeft ervaring met stagiaires en met mensen met een handicap. Bij De Wulp hebben cliënten van Steinmetz de Compaan dagbesteding gevolgd. De ervaring hiermee was, dat de vrijwilligers soms meer tijd moesten besteden aan de cliënten dan aan de vogels. Hierdoor vond de Wulp dit niet efficiënt werken. De Wulp gaf dan ook aan, dat het belangrijk is dat de puber(s) een bijdrage leveren en niet tot last zijn.

De werkzaamheden die de pubers kunnen gaan verrichten:

- Hokken van de dieren schoonmaken
- Voeren van de dieren
- Medicijnen geven (indien bekwaam genoeg)
- Helpen bij het voeren van jonge vogels

Er worden kwalitatieve en kwantitatieve eisen gesteld aan de pubers. Het welzijn van de vogels staat voorop in het vogelasiel, waardoor de kwaliteit en kwantiteit belangrijk is. Daarnaast is het een eis dat de puber(s) geen last hebben van astma, kunnen lezen en fysiek in orde zijn. Bij De Wulp kan er één puber tegelijk terecht. Dit in verband met de bezetting van de werkzaamheden voor de vrijwilligers. Daarnaast heeft de Wulp als eis dat de puber minimaal zestien jaar is. De puber kan alleen terecht op woensdag ochtend van 09.00-13.00 uur. Het is een vereiste dat de puber, dan ook de gehele ochtend aanwezig is op de aangegeven tijden. Tevens is het een vereiste dat de puber minimaal tien keer de (arbeidsmatige) dagbesteding volgt. Dit in verband met ervaring opdoen en het eigen maken van de werkzaamheden. De puber kan vanaf oktober 2013 terecht bij De Wulp. Wel moet er van te voren contact opgenomen worden, of er nog plek is. Dit in verband met eerder aangenomen vrijwilligers. De begeleiding van De Buitenwereld kan te allen tijde aanwezig zijn bij de (arbeidsmatige) dagbesteding. Het is belangrijk dat de begeleider meedoet met de werkzaamheden om zo de puber te motiveren. In overleg is het mogelijk dat de puber zelfstandig de (arbeidsmatige) dagbesteding uitvoert. Het is mogelijk om incidenteel, op afspraak, een rondleiding te krijgen in het vogelasiel.

De werkzaamheden zijn getoetst door middel van checklist. De Wulp voldoet aan de voorwaarden vanuit de Arbo-wet vanaf zestien jaar. De Wulp heeft als eis dat de puber minimaal zestien jaar is, in verband met de werkzaamheden. Daarnaast bestaan de werkzaamheden uit fysiek zwaar werk, die twaalf, dertien, veertien en vijftien jarige niet mogen verrichten. Daarnaast worden er kwalitatieve en kwantitatieve eisen gesteld aan de pubers. Concluderend kan er gezegd worden dat De Wulp voldoet aan de objectieve voorwaarden vanaf zestien jaar. Het is wel mogelijk om incidenteel op afspraak een rondleiding te krijgen in het vogelasiel. Hieraan kunnen alle leeftijden deelnemen.

4.6.11. resultaten n.a.v. het interview : McDonald's (Escamplaan)

McDonald's is een fastfoodketen, met filialen over de gehele wereld. Good Food Fast is het credo van McDonald's. Kwaliteit op alle fronten staat daarbij centraal. Bij de McDonald's Escamplaan werken 130 medewerkers. Per dag zijn er tussen de 25 en 60 medewerkers aan het werk, dit verschilt per dag en per tijdstip. Bij de McDonald's Escamplaan zijn er verschillende functies. De McDonald's is van een particuliere eigenaar. Dit houdt in dat een deel van de omzet voor McDonald's is en de overige omzet voor de particuliere eigenaar is. Op de werkvloer is de hoogste functie, de bedrijfsleider. Medewerkers in de keuken, doen verschillende werkzaamheden zoals bestellen opnemen, afrekenen, frituren en de hamburgers bakken. In de lobby kunnen werkzaamheden worden uitgevoerd zoals tafels schoonmaken en gastheerschap uitvoeren. De McDonald's is een erkend leerbedrijf die al vele stagiaires hebben opgeleid. Bij de McDonald's kan je werken en tegelijk een opleiding volgen voor in de fastfood business. De ervaring met het opleiden van stagiaires is over het algemeen positief. Zeker wanneer de McDonald's ziet, dat een stagiaire gemotiveerd is. De McDonald's mag je vanaf vijftien jaar werken, dit in verband met de Arbo-wet.

De werkzaamheden die pubers kunnen gaan verrichten zijn leeftijdsafhankelijk:

15 jaar:

- Schoonmaakwerkzaamheden in de lobby en op het parkeerterrein
- Bestellingen opnemen zonder af te rekenen bij de McDrive
- Gastheerschap

16 jaar:

- Al het bovenstaande
- Werken in de keuken (hamburgers bakken, friet scheppen etc.)
- Bestellingen opnemen en afrekenen zowel in de winkel als bij de McDrive

Er worden geen kwantitatieve eisen gesteld aan de werkzaamheden voor vijftienjarige. Wel wordt er te allen tijde kwalitatieve eisen gesteld met betrekking tot klantvriendelijkheid en uiterlijke verzorging. Voor de werkzaamheden in de keuken worden wel kwantitatieve en kwalitatieve eisen gesteld, dit in verband met de kwaliteit van het voedsel en de tijdsdruk om de producten snel af te leveren bij de klant. Bij de McDonald's kunnen maximaal twee pubers per keer de (arbeidsmatige) dagbesteding volgen. De McDonald's stelt als eis, dat de puber minimaal 2,5 uur de werkzaamheden uitvoert en minimaal zes keer aanwezig is. Dit in verband met het omkleden, de uitleg en het eigen maken en zelfstandig kunnen uitvoeren van de taken. De (arbeidsmatige) dagbesteding kan de gehele week gevolgd worden.

De begeleiding van De Buitenwereld kan te alle tijde aanwezig zijn bij de (arbeidsmatige) dagbesteding. Alleen wanneer de pubers werkzaamheden uitvoeren in de keuken, wilt de McDonald's dat de begeleiding plaats neemt in de lobby. Dit in verband met het de ruimtebeperking in de keuken.

De werkzaamheden zijn getoetst door middel van checklist. De McDonald's voldoet aan de voorwaarden vanuit de Arbo-wet vanaf vijftien jaar. De McDonald's heeft als eis dat de puber minimaal vijftien jaar is, in verband met de werkzaamheden. Daarnaast worden er kwalitatieve en kwantitatieve eisen gesteld aan de pubers. Concluderend kan er gezegd worden dat De McDonald's voldoet aan de objectieve voorwaarden vanaf vijftien jaar. Het is wel mogelijk om incidenteel, op afspraak, een rondleiding te krijgen in De McDonald's. Hieraan kunnen alle leeftijden deelnemen.

4.6.12. resultaten n.a.v. het interview : GDA (Voetbalvereniging)

GDA is een voetbalvereniging die openstaat voor maatschappelijk initiatieven en hun bijdrage daaraan willen leveren. GDA beschikt over meerdere voetbalvelden, een verhard veld en een sporthal. Bij GDA werken 20 tot 25 betaalde krachten en beschikt over ongeveer 200 vrijwilligers. Op de drukste dag van de week zijn er 60 tot 70 mensen aan het werk bij GDA. Bij GDA zijn er meerdere functies, de hoogste functie is de verenigingsmanager. Daarnaast zijn er functies te onderscheiden in de werkzaamheden die daarbij horen zoals bardienst, schoonmaakwerkzaamheden en onderhoud. GDA heeft veel ervaring met het werken met stagiaires van het vmbo en mbo. Deze stagiaires volgen meestal een sportopleiding zoals sport en bewegen en de HALO. Daarnaast werkt GDA mee aan onderzoeken voor de opleiding Sport Management. De ervaring hiermee is positief. GDA gaf aan te beschikken over voldoende vrijwilligers, voor onderhoudsklusjes, bardienst etc. De pubers kunnen bij GDA dus geen werkzaamheden verrichten, maar kunnen wel gebruik maken van het trainingsveld en het verharde veld voor verschillende activiteiten.

De activiteiten die pubers kunnen gaan verrichten zijn:

- Sportles geven aan de andere pubers
- Zelf sporten
- Meedoen aan door de begeleiding voorbereide activiteiten

Er worden geen kwalitatieve en kwantitatieve eisen gesteld aan de pubers. GDA als dagbesteding, is bedoeld om te ontspannen, de pubers kennis laten maken met verschillende sporten, leren samen te werken en tegen je verlies te kunnen. Daarnaast leren de pubers organiseren door middel van les te geven aan de groepsleden. De faciliteiten van GDA zijn beschikbaar op dinsdag en donderdag, voor een maximale groepsgrootte van acht pubers. De velden zijn 1,5 tot 2 uur beschikbaar per keer. De Buitenwereld is zelf verantwoordelijk voor materiaal dat nodig is voor de dagbesteding. Het is een vereiste dat de begeleiding van De Buitenwereld aanwezig is. De sporthal is te huur voor €42,50 per uur. Het trainingsveld en het verharde veld kunnen gebruikt worden in overleg met de verenigingsmanager.

De activiteiten zijn getoetst door middel van checklist. GDA voldoet aan alle voorwaarden van de checklist. Concluderend kan er gezegd worden dat GDA voldoet aan de objectieve voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis.

POSTBUS 1945
6801 BA, ARNHEM

Loesje

**DE TOUWTJES
IN HANDEN NEMEN**

**DE EINDJES
AAN ELKAAR
KNOPEN**

**EN DE KNOPEN
DOORHAKKEN**

Hoofdstuk 5: Conclusie

5.1. Beantwoording deelvraag 1

Welke voorwaarden zijn er voor De Buitenwereld en de begeleiding nodig, om pubers met een psychiatrische stoornis zinvolle (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen bij instellingen/organisaties?

De voorwaarden die nodig zijn om pubers met een psychiatrische stoornis zinvolle (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen zijn onder te verdelen in verschillende kaders.

Ten eerste moet de (arbeidsmatige) dagbesteding voldoen aan de voorwaarden van 'niet arbeidsmatige dagbesteding' of 'meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding'. Zodat de (arbeidsmatige) dagbesteding geen enkel raakvlak heeft met arbeid. Dit heeft als voordeel dat alle leeftijdscategorieën kunnen deelnemen aan één van de vormen van (arbeidsmatige) dagbesteding.

Ten tweede moet de (arbeidsmatige) dagbesteding voldoen aan de voorwaarden van de Arbo-wet. Per leeftijdscategorie verschilt het welke werkzaamheden de pubers mogen verrichten.

Ten derde moet de (arbeidsmatige) dagbesteding voldoen aan de voorwaarden van het indicatiebeleid. Dit houdt in dat er gekeken moet worden welke indicatie de puber heeft. Op basis daarvan wordt er een keuze gemaakt voor de vorm van de (arbeidsmatige) dagbesteding. De Buitenwereld wordt gefinancierd door de AWBZ, dit houdt in dat de (arbeidsmatige) dagbesteding moet voldoen aan de voorwaarden dat de (arbeidsmatige) dagbesteding bijdraagt aan de ontwikkeling van de puber(s). In de praktijk zal dit inhouden dat de pubers op de (arbeidsmatige) dagbesteding aan hun leerdoelen, die geformuleerd zijn in het begeleidingsplan, kunnen werken.

Ten vierde moet er gekeken worden naar het therapeutische en pedagogische kader. De voorwaarden die hierin naar voren komen zijn: de methodiek TEACHH en 'Geef me de 5'. Deze methodieken moeten geïmplementeerd worden in de (arbeidsmatige) dagbesteding om zo de missie/visie aan te houden van De Buitenwereld. Daarnaast is het van belang dat de pubers gemotiveerd worden tot het uitvoeren van (arbeidsmatige) dagbesteding. De pubers kunnen gemotiveerd worden door een beloningstelsel dat gericht is op een groepsbeloning. In overleg met de pubers kan er samen gekeken worden welke groepsbeloning er verdiend kan worden. Daarnaast kan de methodiek Triple C geïmplementeerd worden, om de begeleiding handvaten te bieden voor het begeleiden van de pubers op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Tevens is het van belang dat er gekeken wordt naar de voorwaarden voor de begeleiding met betrekking tot de psychiatrische stoornissen ASS en ADHD. Dit houdt onder andere in dat er veel structuur en regelmaat moet worden aangeboden op de (arbeidsmatige) dagbesteding.

Ten vijfde is het van belang dat er aan de voorwaarden worden voldaan ten aanzien van de begeleiding op de (arbeidsmatige) dagbesteding. De begeleiding van De Buitenwereld moet te allen tijde bereikbaar zijn wanneer de pubers zelfstandig de (arbeidsmatige) dagbesteding volgen. Tevens is het belangrijk dat de begeleiding de pubers goed voorbereid op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Om de pubers goed te kunnen begeleiden op de (arbeidsmatige) dagbesteding moet de begeleiding over een zestal competenties beschikken. Dit houdt in dat zij het vermogen hebben om een beeld te schetsen rondom de puber en het

vermogen hebben de puber te helpen bij het verwoorden van zijn/haar wensen ten aanzien van de (arbeidsmatige) dagbesteding. Tevens moet de begeleider in staat zijn om de puber te begeleiden om zijn/haar leerdoelen uit het begeleidingsplan te behalen en problemen te signaleren. Als laatste is het van belang dat de begeleider de puber kan motiveren, als intermediair kan optreden, humor bezit, kennis van de doelgroep heeft, incasservermogen heeft en een professionele houding aan kan nemen door kritisch te kunnen reflecteren.

Ten zesde moet de (arbeidsmatige) dagbesteding voldoen aan de voorwaarden die de ouders van de pubers stellen. De voorwaarden die hierin naar voren kwamen waren: de (arbeidsmatige) dagbesteding moet bijdragen bij het ontwikkelen van verschillende competenties/vaardigheden van de puber. Daarnaast moet de (arbeidsmatige) dagbesteding een voorbereiding zijn op de arbeidsmarkt en gaven de ouders aan dat het vergroten van de zelfredzaamheid het uitgangspunt is. Tevens hebben de ouders aangegeven dat de (arbeidsmatige) dagbesteding moet aansluiten bij de interesses van de pubers en dat het een positieve ervaring moet zijn in verband met het volhouden van een bijbaantje in de toekomst. Als laatste gaven de ouders aan dat zij het prefereren dat er tussentijdse evaluaties plaats vinden. Zo blijven de ouders goed op de hoogte van de werkzaamheden dat hun kind verricht op de (arbeidsmatige) dagbesteding en aan welke ontwikkelingsgebieden er gewerkt wordt.

5.2. Beantwoording deelvraag 2

Hoe stel je vast of de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding aanwezig zijn bij de organisaties?

Om vast te stellen of de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding aanwezig zijn bij de organisaties, zijn er een checklist en evaluatieformulieren ontworpen.

In de checklist zijn de objectieve voorwaarden opgenomen die getoetst kunnen worden door middel van een gestructureerd interview met de desbetreffende organisatie. De objectieve voorwaarden zijn: de voorwaarden voor 'niet arbeidsmatige dagbesteding' of 'meer vrijblijvende vormen van arbeidsmatige dagbesteding', deze voorwaarden komen overeen met de voorwaarden met betrekking tot de Arbo-wet. Daarnaast zijn de voorwaarden met betrekking tot het indicatiebeleid en de voorwaarden voor de begeleiding met betrekking tot de aanwezigheid van de begeleiders van De Buitenwereld opgenomen in de checklist. Tevens kunnen de voorwaarden structuur en regelmaat en afwisseling van de taken getoetst worden door middel van deze checklist.

In de evaluatieformulieren, zijn de subjectieve voorwaarden opgenomen. Deze voorwaarden kunnen pas getoetst worden wanneer de (arbeidsmatige) dagbesteding al heeft plaats gevonden. Dit komt omdat het per puber verschilt of de (arbeidsmatige) dagbesteding aan deze voorwaarden voldoet. De voorwaarden die in de evaluatieformulieren zijn opgenomen, zijn: de ontwikkelingsgebieden die ontwikkeld zijn, de leerdoelen die door middel van de (arbeidsmatige) dagbesteding zijn behaald en of de taken spannend en uitdagend waren voor de puber(s). Daarnaast zijn in deze evaluatieformulieren de voorwaarden voor de begeleiding opgenomen. Dit houdt in dat er gekeken wordt of er voldoende ondersteuning werd geboden aan de puber(s) en of er voldoende rekening is gehouden met de psychiatrische stoornissen.

5.3. Beantwoording deelvraag 3

Welke organisaties voldoen aan deze voorwaarden?

Er is een inventarisatie gemaakt van de organisaties die zich bevinden binnen een straal van vier kilometer ten opzichte van de locatie Ad van Emmenesstraat. Vervolgens is er aan de hand van de interviews die met de pubers zijn afgenomen een selectie gemaakt van organisaties die mogelijk kunnen aansluiten bij de interesses en behoeften van de pubers. Tevens is bij deze selectie rekening gehouden met de behoeften en de zorgvragen van de ouders van de pubers.

De organisaties zijn door middel van een koude acquisitie telefonisch benaderd met de vraag of zij interesse hadden in een oriënterend gesprek om eventuele mogelijkheden te bespreken voor (arbeidsmatige) dagbesteding. Veel organisaties gaven tijdens het telefoongesprek aan hier geen interesse in te hebben. Velen gaven aan gebrek aan tijd te hebben, vol te zitten met stagiairs en of hier geen behoefte aan te hebben.

De organisaties die aangaven wel interesse te hebben in een oriënterend gesprek zijn bezocht en geïnterviewd. Uit deze werkbezoeken is naar voren gekomen dat bij non-profit organisaties alle leeftijdscategorieën (arbeidsmatige) dagbesteding kunnen verrichten. Bij commerciële organisaties wordt de Arbo-wet gehanteerd, waardoor er vanuit de organisaties een minimale leeftijdsgrens wordt gesteld voor (arbeidsmatige) dagbesteding. De (arbeidsmatige) dagbesteding bij commerciële organisaties kan hierdoor niet door alle leeftijden gevolgd worden.

Door middel van de interviews die afgenomen zijn bij de organisaties, is er door middel van de checklist getoetst of de voorwaarden aanwezig zijn.

De volgende organisaties voldoen aan de objectieve voorwaarden die zijn opgenomen in de checklist:

- Klein Westland
- De Heemtuin ; Pluk! Den Haag
- Kinderboerderij 'Bijdorp'
- Dierenpension Parnassia
- HEMA Loosduinen
- Gamma
- HDS (hockey vereniging)
- Albert Heijn
- De Wulp
- McDonald's
- GDA

5.4 Beantwoording Hoofdvraag

Wat is er voor De Buitenwereld nodig om gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding te vinden voor pubers met een psychiatrische stoornis?

Om gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding te vinden voor pubers met een psychiatrische stoornis heeft De Buitenwereld een uitgebreide inventarisatie nodig van de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding. De Buitenwereld moet rekening houden met verschillende aspecten voordat zij de puber(s) (arbeidsmatige) dagbesteding kunnen laten volgen.

Allereerst moet er rekening gehouden worden met de Arbo-wet. Het is van belang dat de (arbeidsmatige) dagbesteding geen enkel raakvlak heeft met arbeid. Dit om te voorkomen dat er kinderarbeid plaats vindt. Daarnaast is het belangrijk dat er per leeftijdscategorie gekeken wordt welke werkzaamheden de puber(s) ten aan zien van de Arbo-wet mogen verrichten.

Als volgt moet er rekening gehouden worden met het indicatiebeleid. De Buitenwereld is een AWBZ instelling, wat in houdt dat wanneer een kind een indicatie heeft voor Begeleiding Groep, de ouders hun kind kan aanmelden bij De Buitenwereld. Het is daarom van belang dat de (arbeidsmatige) dagbesteding in groepsverband plaats vindt of dat er contactmomenten tussen de puber(s) zijn voor en na de (arbeidsmatige)dagbesteding, zodat de (arbeidsmatige) dagbesteding aansluit bij de indicatie van de puber.

Tevens moet er rekening gehouden worden met de voorwaarden vanuit het therapeutische en pedagogische kader. De puber(s) op de (arbeidsmatige) dagbesteding moeten dezelfde begeleiding krijgen als op de locatie. Dit houdt in dat de methodieken TEACCH en 'Geef me de 5' geïmplementeerd moeten worden op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Dit kan gerealiseerd worden door de (arbeidsmatige) dagbesteding te visualiseren door middel van het maken van pictogrammen. Daarnaast is het van belang dat de puber(s) goed voorbereid worden op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Door gebruik te maken van de vragen van de puzzel van de methodiek 'Geef me de 5' kan dit gerealiseerd worden. De (arbeidsmatige) dagbesteding moet gestructureerd zijn, duidelijkheid en regelmaat bieden en een veilige leeromgeving zijn. Dit is belangrijk vanwege de psychiatrische stoornissen van de pubers.

Uit het onderzoek is gebleken dat de reeds gebruikte methodieken tekort kunnen schieten in het begeleiden van de pubers. De Triple C methodiek kan als aanvulling dienen voor het contact leggen en het behouden van het contact met de pubers. Dit is een belangrijke voorwaarde om de competenties van de pubers te kunnen ontwikkelen.

Om te kunnen toetsen of de bovenstaande voorwaarden aanwezig zijn bij de organisaties die (arbeidsmatige) dagbesteding willen en kunnen aanbieden. Is er een checklist nodig waarin de objectieve voorwaarden zijn opgenomen. Deze checklist kan worden ingevuld door middel van een interview. Met de antwoorden op de gestelde vragen kan er getoetst worden of de organisaties voldoen aan de voorwaarden van de Arbo-wet, indicatiebeleid en begeleiding.

Tevens moet er door De Buitenwereld rekening gehouden worden met subjectieve voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding. Om deze voorwaarden te kunnen waarborgen moet er een startformulier en evaluatieformulieren voor begeleiders en pubers ontwikkeld worden. Door middel van deze formulieren kan er getoetst worden of de (arbeidsmatige) dagbesteding gepast is voor de puber(s). De checklist, het interview en de formulieren kunnen worden samengevoegd tot een handleiding voor (arbeidsmatige) dagbesteding, die Buitenwereld breed te gebruiken is.

Hoofdstuk 6: Product

6.1. Verantwoording product:

Het product is een antwoord op de hoofdvraag: 'Wat is er voor De Buitenwereld nodig om gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding te vinden voor pubers met een psychiatrische stoornis'. Er zijn meerdere producten nodig om de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis te waarborgen. De producten zijn samengevoegd tot de handleiding '(Arbeidsmatige) dagbesteding voor de pubergroep van De Buitenwereld'. Deze handleiding wordt geplaatst op de interne server van De Buitenwereld. Voor de presentatie van de bachelorproef is deze handleiding tastbaar gemaakt.

Deze handleiding bestaat uit:

- een stappenplan
- een checklist
- een startformulier
- een evaluatieformulier puber
- een evaluatieformulier begeleider
- bijlagen: de bijlagen bestaan uit een toestemmingsformulier, format verkennend gesprek pubers, format interview ouders en praktische tips.
- Een sociale kaart. In deze sociale kaart zijn de organisaties opgenomen, die gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding aanbieden in de buurt van de locatie Ad van Emmenesstraat.

Het stappenplan, de checklist, het startformulier, de twee evaluatieformulieren en de bijlagen zijn door de Buitenwereld breed te gebruiken. De sociale kaart is specifiek voor de locatie Ad van Emmenesstraat maar kan tevens gebruikt worden als voorbeeld voor het maken van een sociale kaart voor de overige locaties.

Het stappenplan is gemaakt om De Buitenwereld inzicht te geven in de stappen die genomen moeten worden om (arbeidsmatige) dagbesteding te vinden en op te zetten.

De checklist is ontworpen om de organisaties te toetsen op objectieve voorwaarden die gesteld worden door de Arbo-wet, het indicatiebeleid en de begeleiding van de pubers op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Door deze checklist kan De Buitenwereld toetsen of de (arbeidsmatige) dagbesteding voldoet aan deze objectieve voorwaarden, om zo te kunnen onderzoeken of het gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding is voor pubers met een psychiatrische stoornis.

Daarnaast is er een format ontworpen om de organisaties te interviewen. Door middel van de opgestelde vragen kan De Buitenwereld meer inzicht krijgen in de voorwaarden en de nodige informatie verkrijgen.

Het startformulier is ontworpen om de voorwaarden vanuit het pedagogische en therapeutische kader te waarborgen. Door het startformulier in te vullen met de puber voordat de (arbeidsmatige) dagbesteding begint, kunnen de verwachtingen en leerdoelen geformuleerd worden. Dit is van belang zodat er bij de evaluatie van de (arbeidsmatige)

dagbesteding terug kan worden gekeken op de verwachtingen en of de leerdoelen op de (arbeidsmatige) dagbesteding ontwikkeld kunnen worden. Daarnaast is het startformulier belangrijk zodat de puber goed voorbereid wordt op de (arbeidsmatige) dagbesteding. Dit is belangrijk in verband met de psychiatrische stoornissen. De pubers zijn gebaad bij structuur, regelmaat en voorspelbaarheid.

Het evaluatieformulier voor pubers is ontworpen om tevens de voorwaarden vanuit het therapeutische en pedagogische kader te waarborgen. Door middel van dit evaluatieformulier kan er per individu of groep gekeken worden of de (arbeidsmatige) dagbesteding aansluit bij de interesses en leergebieden van de puber(s). Dit is een belangrijke voorwaarde vanuit de ouders, de pubers en De Buitenwereld. Voor deze voorwaarden zijn er twee evaluatie formulieren opgesteld. Een evaluatieformulier voor de puber en een evaluatieformulier voor de begeleiding. Deze tweedeling is gemaakt, omdat de begeleiding een andere kijk heeft op de (arbeidsmatige) dagbesteding dan de puber. De begeleiding heeft een breder inzicht wanneer het gaat om het ontwikkelen van competenties.

Het toestemmingsformulier is ontworpen om aan de ouders toestemming te vragen voor een verkennend gesprek met de puber. Het format verkennend gesprek pubers is ontworpen om de inventarisatie te kunnen maken van de interesses en behoeften van de pubers. Het format interview ouders is ontworpen om de behoeften en zorgvragen van de ouders te inventariseren. De praktische tips zijn opgenomen in de handleiding om De Buitenwereld praktische adviezen te geven met betrekking tot het vinden en opzetten van (arbeidsmatige) dagbesteding.

De sociale kaart is ontworpen voor de locatie Ad van Emmenesstraat. De sociale kaart is een overzicht van de organisaties die voldoen aan de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding. Op de andere locaties kan deze sociale kaart gebruikt worden als voorbeeld om een overzichtelijk beeld te scheppen van de organisaties die voldoen aan de voorwaarden voor (arbeidsmatige) dagbesteding die zich in de buurt bevinden van de locatie. Deze organisaties zijn gevonden doormiddel van de checklist. Zoals hiervoor beschreven staat. In de sociale kaart is informatie over de organisatie overzichtelijk weergegeven. Doormiddel van deze informatie kan er gekeken worden op welke dagen de (arbeidsmatige) dagbesteding gevolgd kan worden, met hoeveel personen, hoeveel uur, welke vorm van begeleiding er nodig is en welke werkzaamheden er verricht kunnen worden.

Hoofdstuk 7: Discussie

7.1. Inleiding

Allereerst hebben wij kritisch gekeken naar de onderzoeksmethoden die wij hebben gebruikt en de uitkomsten daarvan. Daarna wordt er dieper ingegaan op de maatschappelijke ontwikkelingen en wat dit betekend voor De Buitenwereld, onze rol als social worker en de maatschappij.

7.1.1. kritische reflectie onderzoeksmethoden

Bruikbaarheid, betrouwbaarheid en geldigheid

Dit onderzoek is bruikbaar. De Buitenwereld wil de pubers van de pubergroep (arbeidsmatige) dagbesteding laten volgen bij reguliere organisaties. Door dit onderzoek is dit mogelijk gemaakt.

De literatuurstudie die gedaan was naar de voorwaarden die nodig zijn om pubers met een psychiatrische stoornis (arbeidsmatige) dagbesteding te laten volgen was bruikbaar om in de checklist te verwerken. Met de ontworpen checklist kunnen de organisaties getoetst worden of zij voldoen aan de objectieve voorwaarden voor gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding.

Het product dat uit de literatuurstudie en het praktijkonderzoek is voortgekomen, is bruikbaar om gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding te vinden en op te stellen. De handleiding geeft handvaten en is Buitenwereld breed te gebruiken.

Dit onderzoek is betrouwbaar omdat het precies zo over kan worden gedaan. De uitkomsten van de literatuurstudie zullen hetzelfde resultaat geven.

De interviews met de ouders van de pubers, kunnen ook opnieuw worden verricht. De meeste kinderen op De Buitenwereld hebben dezelfde hulpvragen, waardoor de antwoorden van de ouders ongeveer hetzelfde zullen zijn. Daarnaast is het betrouwbaar omdat de ouders het via de email hebben ingevuld waardoor zij alle tijd hadden voor de antwoorden die zij hebben gegeven. Tevens konden zij niet direct beïnvloed worden door de interviewer tijdens het beantwoorden van de vragen. Doordat de interviewer niet aanwezig was tijdens het invullen van de vragen, kan er niet beoordeeld worden in welke gemoedstoestand de ouders het interview hebben ingevuld. Echter lijkt ons dit geen grote invloed te hebben op de gegeven antwoorden, maar moet er wel rekening mee worden gehouden. Er zijn vijf ouders geïnterviewd doordat er tot nu toe maar vijf pubers op de pubergroep zitten.

De uitkomsten van het verkennend gesprek met de pubers zijn niet volledig betrouwbaar. Dit kan komen doordat zij wispelturig kunnen zijn, door hun stoornis impulsieve reacties kunnen geven en beïnvloedbaar zijn. Daarnaast is het mogelijk dat de pubers van tijd tot tijd wisselende interesses hebben. Tevens werd het verkennende gesprek gevoerd op de locatie na schooltijd. Dit kan invloed hebben gehad op het concentratievermogen en de gegeven antwoorden. Om deze reden is er een startformulier en evaluatieformulieren ontworpen, om tussentijds de interesses van de pubers te toetsen en te kijken of de (arbeidsmatige)

dagbesteding daadwerkelijk aansluit. Hierdoor wordt de betrouwbaarheid vergroot. Het verkennend gesprek is met vijf pubers afgenomen.

De uitkomsten van het interview met het Johan De Wit College met Jan Korving zijn wel betrouwbaar omdat wanneer dezelfde vragen opnieuw aan hem worden gesteld de antwoorden hetzelfde zullen zijn.

De resultaten van de interviews met de organisaties en de informatie die daaruit voort vloeide voor de sociale kaart zijn betrouwbaar. Alle organisaties zijn op dezelfde wijze benaderd en geïnterviewd. Wanneer dit op dezelfde wijze gebeurt zullen de uitkomsten hetzelfde zijn. Echter kan het wel mogelijk zijn, dat er organisaties na enige tijd geen interesse meer hebben om (arbeidsmatige) dagbesteding aan te bieden. Tevens kan het zijn dat de contactpersoon niet meer werkzaam is in de organisatie, dit kan van invloed zijn op de bereidbaarheid tot het bieden van (arbeidsmatige) dagbesteding. In totaal zijn er 23 organisaties telefonisch benaderd en zijn er met elf organisaties interviews afgenomen.

De interviews zijn alle op dezelfde wijze afgenomen. Bij de interviews waren wij beide aanwezig, waardoor de geldigheid wordt versterkt. Daarnaast hebben alle geïnterviewde dezelfde hoeveelheid tijd en voorbereiding gekregen. Tevens zijn er direct aantekeningen gemaakt tijdens het interview en hebben wij na afloop van het interview de antwoorden nogmaals doorgenomen met de geïnterviewde, waardoor de interviews geldig zijn.

7.1.2. Maatschappelijke ontwikkelingen

De Buitenwereld:

Door de geplande overheveling van de AWBZ naar de WMO moeten zorginstellingen zich opnieuw bewijzen tegenover de gemeente. De gemeente gaat bepalen welke organisatie geld krijgt en hoeveel. De Buitenwereld heeft nu als taak zich te profileren ten op zichten van andere hulpverleningsorganisaties. De Buitenwereld heeft te maken met marktwerving, waardoor De Buitenwereld niet alleen een zorginstelling is maar ook een bedrijf. Dit houdt in dat De Buitenwereld zich moet onderscheiden om zo een plek te kunnen veroveren op de zorgmarkt. De Buitenwereld kan door middel van (arbeidsmatige) dagbesteding zich onderscheiden doordat er geen buitenschoolse opvang bestaat die tegelijkertijd gespecialiseerde begeleiding en arbeidstrainingen aanbiedt. Daarnaast bestaat er de kans dat door de bezuinigingen minder kinderen een indicatie zullen krijgen om opvang te krijgen bij De Buitenwereld. De WMO doet meer beroep op vrijwilligers en mantelzorgers waardoor sommige kinderen opgevangen moeten worden door opa, oma of buurvrouw. Wanneer De Buitenwereld bekend is bij de gemeente en verschillende diensten kan aanbieden, heeft De Buitenwereld meer kans om te overleven op de zorgmarkt. Door middel van ons onderzoek kan De Buitenwereld zich voorbereiden op de veranderingen in de zorg. Mensen met een psychiatrische stoornis zullen steeds vaker moeten gaan werken in de reguliere sector. Door middel van de (arbeidsmatige) dagbesteding worden de pubers voorbereid op deze verandering.

Wij vinden dat de marktwerving in de zorg positieve en negatieve kanten heeft. De positieve kant vinden wij dat organisaties gedwongen worden om goede, onderbouwde en gespecialiseerde hulpverlening aan te bieden. De Buitenwereld wordt door de marktwerving gedwongen om zich te onderscheiden van andere zorgaanbieders. Daarnaast moet De Buitenwereld door de geplande invoering van de WMO zich meer gaan richten op het zelfstandig maken van de kinderen. De begeleiding zal zich nog meer moeten richten op het

vergroten van de zelfstandigheid en de sociale vaardigheden van de pubers. Door middel van (arbeidsmatige) dagbesteding sluit De Buitenwereld aan bij de WMO.

Een negatieve kant van de marktwerking vinden wij dat grote instellingen sneller budget zullen krijgen omdat zij meer bekendheid hebben bij de gemeente. Hierdoor moet De Buitenwereld meer hun best doen om te laten zien dat de diensten die zij aanbieden even goed of misschien nog wel beter zijn. Tevens maken wij ons zorgen over het inzetten van vrijwilligers en mantelzorgers die de taken van de begeleiders van De Buitenwereld mogelijk moeten overnemen. Dit baart ons zorgen omdat gespecialiseerde kennis over deze doelgroep en het omgaan met deze doelgroep noodzakelijk is om de kinderen te helpen competenties te ontwikkelen en hen voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijk leven.

Rol van de social worker:

Door middel van dit onderzoek hebben wij ondervonden dat door de overheveling van de AWBZ naar de WMO er deprofessionalisering plaats gaat vinden. Dit houdt in dat cliënten steeds meer verantwoordelijk worden voor hun eigen welzijn. Cliënten moeten steeds meer beroep gaan doen op familieleden, burens en vrijwilligers. Dit houdt in dat professionals steeds minder worden ingezet en dat er creatieve oplossingen moeten worden gezocht zodat het welzijn van de cliënten ondanks de verminderde ondersteuning van professionals gewaarborgd blijft.

Toen wij vier jaar geleden begonnen met de opleiding SPH was de opleiding al enigszins bezig met de veranderingen in de zorg. De oude psychiatrie was vooral gericht op de beperkingen van de cliënten, in deze tijd richt de psychiatrie zich meer op de mogelijkheden van de cliënten. Tijdens onze opleiding hebben wij veel informatie verkregen over de beperkingen van verschillende stoornissen en misten wij vooral informatie over mogelijkheden van de verschillende doelgroepen. Door de geplande overheveling van de AWBZ naar de WMO worden er andere competenties gevraagd van social workers. Door bezuinigingen worden sommige taken overgenomen door bijvoorbeeld wijkverpleegkundigen, mantelzorgers of vrijwilligers.

Een social worker moet creatiever worden in het begeleiden van cliënten doordat er minder tijd en geld beschikbaar is. De opleiding moet zich meer gaan richten op het ondersteunen van cliënten, talenten ontdekken en gespreksvoering. Echter vinden wij de bezuinigingen en de rol die een social worker moet aannemen als ondersteuner zorgelijk. De veranderingen in de zorg en de overheid willen er voor zorgen dat alle cliënten zelfstandig worden en gaan werken. Echter hebben wij in onze opleiding ondervonden dat het niet altijd haalbaar is voor alle cliënten om hieraan te voldoen. Sommige cliënten zijn juist gebaad bij een social worker die keuzes maakt en beslissingen neemt wanneer de cliënt hier niet toe in staat is. Tevens zijn wij van mening dat niet alle werkzaamheden zomaar kunnen worden overgenomen door vrijwilligers of mantelzorgers. Kennis van de doelgroep en kennis van de verschillende gesprekstechnieken vinden wij essentieel voor goede hulpverlening.

De maatschappij:

Door de geplande invoering van de WMO wordt er meer beroep gedaan op het maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel van de burgers. Dit houdt in dat zoveel mogelijk taken moeten worden overgenomen door de 'gewone' burgers in plaats van professionals. Daarnaast gaat de WMO uit van de participatie van cliënten in de maatschappij. Dit houdt in dat zoveel mogelijk cliënten moeten gaan werken bij reguliere bedrijven. Dit doet beroep op de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de bedrijven. De bedrijven moeten hun bedrijf

openstellen voor mensen met een beperking zodat de cliënten optimaal kunnen participeren. Tevens gaat er meer beroep worden gedaan op de familieleden en op de buurt van de cliënt. De overheid wil dat de cliënten zoveel mogelijk zelfstandig worden en dit brengt ambulantisering van de zorg met zich mee. De zorg moet zoveel mogelijk om de cliënt heen worden gebouwd. De hulpverlening moet zoveel mogelijk gescheiden worden van de woonplek van de cliënt. De hulpverlening moet echter wel plaats vinden in de buurt van de woonplek en moet zich richten op bevordering van de zelfstandigheid. Hierdoor ontstaat wijkgericht werken.

Het wijkgericht werken vinden een positieve kant en een negatieve kant hebben. Door wijkgericht te werken en de zorg om de cliënt heen te vormen blijft de cliënt in zijn vertrouwde omgeving en wordt de terugkeer naar de maatschappij versneld. Dit is bevorderlijk zodat de cliënt eerder kan participeren dan wanneer hij weg is gehaald uit zijn vertrouwde omgeving en opnieuw moet wennen. De negatieve kant van wijkgericht werken vinden wij dat de cliënt minder keuze vrijheid heeft wanneer het gaat om de plaats en de instelling waar de behandeling of begeleiding plaats vindt.

Het idee om cliënten te laten werken bij reguliere bedrijven in plaats van bij dagbestedingprojecten die speciaal zijn ingericht voor mensen met een psychiatrische stoornis vinden wij zorgelijk. Door de economische crisis zijn banen schaars, zelfs 'gewone' burgers hebben moeite met het vinden van een baan. Buiten dat zijn wij van mening dat de dagbestedingprojecten niet voor niets zijn opgezet. Dagbestedingprojecten geven mensen met een beperking de kans om zich nuttig te maken en invulling te geven aan hun dag. Door de laagdrempeligheid van deze dagbestedingen kan elk niveau deelnemen op hun eigen tempo. Wanneer deze mensen bij reguliere bedrijven moeten gaan werken zal er veel meer beroep worden gedaan op hen. Reguliere bedrijven zijn meestal niet laagdrempelig en stellen kwalitatieve en kwantitatieve eisen. Niet alle cliënten zullen in staat zijn om met deze druk om te gaan en zullen dan uiteindelijk thuis komen te zitten.

7.1.3. Discussiepunten voor vervolgonderzoek

- Wanneer de pubers (arbeidsmatige) dagbesteding volgen bij dagbesteding projecten voor mensen met een psychiatrische stoornis, moet er gekeken worden of deze omgeving voldoende bevorderlijk is voor het ontwikkelen van hun competenties. Er moet gekeken worden of deze omgeving genoeg uitdagingen en ontmoeten biedt met betrekking tot werken. De vraag die mede hieruit voort vloeit is: Vind er voldoende vermaatschappelijking plaats wanneer de pubers (arbeidsmatige) dagbesteding volgen in een omgeving met andere mensen met psychiatrische problematiek?
- Wanneer de pubers de (arbeidsmatige) dagbesteding gaan volgen binnen de groepstijd van de pubergroep, moet er gekeken worden of er voldoende tijd is om de competenties van de puber te kunnen ontwikkelen. Er moet gekeken worden of er voldoende tijd is voor de voorbereiding en de uitvoering van de (arbeidsmatige) dagbesteding. Dit kan pas onderzocht worden, wanneer de pubers de (arbeidsmatige) dagbesteding aan het uitvoeren zijn. De vragen die hieruit voort vloeien zijn: Hoeveel tijd is er nodig om de competenties van de pubers te kunnen ontwikkelen? Hoeveel tijd is er nodig om de pubers goed te kunnen voorbereiden op de (arbeidsmatige)

dagbesteding? Daarnaast moet er gekeken worden, in welke frequentie de puber de (arbeidsmatige) dagbesteding moet volgen om resultaat te boeken ten aanzien van de ontwikkeling van de competenties.

Hoofdstuk 8: Aanbevelingen n.a.v. praktijkonderzoek

8.1. Inleiding

Na aanleiding van ons onderzoek naar gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis, hebben wij een aantal aanbevelingen voor De Buitenwereld op micro, meso en macro niveau. Deze aanbevelingen zijn voort gekomen uit ons literatuuronderzoek, interviews en werkbezoeken.

8.2. Aanbevelingen op micro niveau

Op micro niveau hebben wij de volgende aanbevelingen voor De Buitenwereld:

Puber- map:

Er wordt op De Buitenwereld reeds gewerkt met een pubermap. In deze map kunnen de startformulieren en de evaluatieformulieren worden opgenomen die in de handleiding 'arbeidsmatige dagbesteding voor pubers van de pubergroep' te vinden zijn. Het is handig om deze formulieren op te slaan in de eigen map van de puber, zodat de puber overzicht heeft van het geen dat hij/zij gaat doen en al heeft gedaan. Daarnaast geeft het de ouders de mogelijkheid om inzicht te krijgen in de werkzaamheden van de puber, wanneer deze zich bevinden in de eigen map van hun kind. De ouders hebben te allen tijde, het recht van inzage.

Voorbereiding (arbeidsmatige) dagbesteding:

Het is van belang dat de pubers goed voorbereid worden voordat zij aan hun (arbeidsmatige) dagbesteding beginnen. Het zal nuttig zijn, wanneer de pubers van te voren rollenspellen doen, waarbij sociale vaardigheden met betrekking tot (arbeidsmatige) dagbesteding aan de orde komen. Daarnaast kan door middel van visuele middelen zoals filmpjes en foto's, een beeld geschetst worden van de (arbeidsmatige) dagbesteding en wat de werkzaamheden inhouden. Tevens is het belangrijk om op de dag zelf, de pubers goed voor te bereiden. Dit kan door gebruik te maken van de puzzel van de methodiek 'Geef me de 5'. Door met de pubers de vragen te beantwoorden van de puzzelstukjes, wordt de (arbeidsmatige) dagbesteding duidelijk.

Overdracht:

De ouders van de puber gaven aan dat zij prefereren om regelmatig op de hoogte te worden gehouden van de werkzaamheden die puber gaat verrichten of verricht. Daarnaast stellen de ouders het op prijs dat zij betrokken worden bij de (arbeidsmatige) dagbesteding. Dat kan gebeuren door middel van een tussentijdse evaluatie en of een periodiek verslag met eventueel een foto of een filmpje. Wij hebben als aanbeveling om één keer in de twee maanden een tien minuten gesprek te voeren met de ouders, waarbij de begeleiding informatie geeft over het geen waar de puber mee bezig is en de evaluatieformulieren doorneemt. Tevens kan de begeleiding tijdens dit gesprek een foto of video aan de ouders tonen en dit direct na het gesprek wissen waar de ouders bijzijn zodat het niet bij derde terecht kan komen.

Schema (arbeidsmatige) dagbesteding:

Het is van belang dat de (arbeidsmatige) dagbesteding goed gepland wordt in verband met afspraken met de desbetreffende organisaties. Om een impressie te geven hoe het aankomende jaar van september 2013 tot en met juni 2014 eruit kan komen te zien is hieronder een schema gemaakt.

Maand:	Onderwerp:	(arbeidsmatige) dagbestedingen:	Aanvullende activiteiten:
September t/m oktober	Landbouw	Kas Klein Westland	Plantjes potten en verzorgen op de locatie
		Pluk! De Heemtuin	Filmpjes laten zien over de landbouw.
November t/m december	Detailhandel	Albert Heijn	Rollenspellen spelen
		Gamma	
		HEMA	
Januari t/m februari	Dieren	Kinderboerderij 'Bijldorp'	
		Dierenpension Parnassia	
		Vogelasiel De Wulp	
Maart t/m april	Sport	GDA (voetbalvereniging)	Zelf sport les bedenken
		HDS (hockeyvereniging)	Sponsorloop organiseren
Mei t/m juni	Eten	Mc Donalds	Gezond, ongezond spel spelen

8.3. Aanbevelingen op meso niveau

Op meso niveau hebben wij de volgende aanbevelingen voor De Buitenwereld.

Handleiding 'arbeidsmatige dagbesteding' op Giop:

De handleiding kan op de interne server Giop worden gezet, zodat deze voor medewerkers in te zien is. Wanneer de handleiding op Giop staat kan deze ingezet worden op alle locaties van De Buitenwereld. Tevens kunnen medewerkers een impressie krijgen van mogelijke organisaties die gepaste (arbeidsmatige) dagbesteding kunnen aanbieden.

(Arbeidsmatige) dagbesteding overeenkomst:

Wij denken dat het belangrijk is dat het management met de organisaties een overeenkomst opstelt, waarin is opgenomen welke afspraken er gelden tijdens het volgen van de (arbeidsmatige) dagbesteding. De afspraken kunnen inhouden wie waar verantwoordelijk voor

is, wat de verzekering wel en niet dekt en wat te doen bij conflicten. Het is van belang dat dit wordt opgesteld, zodat er duidelijk afspraken zijn tussen De Buitenwereld en de organisaties die (arbeidsmatige) dagbesteding aanbieden. Deze overeenkomst wordt getekend door De Buitenwereld en de organisaties.

Naamsbekendheid:

Om De Buitenwereld meer naamsbekendheid te geven, zal het dragen van de body warmer van De Buitenwereld een goede reclame zijn. De medewerkers dragen deze bodywarmer tijdens de (arbeidsmatige) dagbesteding. Hierdoor zullen meer mensen de naam ; De Buitenwereld gaan herkennen. Dit is van belang, in het kader van de WMO. De Buitenwereld moet concurreren tegenover grote, bekende zorginstellingen zoals Parnassia.

Meerde organisaties benaderen:

Wegens tijdgebrek hebben wij niet alle organisaties in de buurt van de locatie Ad van Emmenesstraat kunnen benaderen. Er zijn nog vele organisaties die nog niet benaderd zijn. Een paar van deze organisaties staan beschreven in de tabel in hoofdstuk 4.5.4. Door gebruik te maken van de handleiding, kunnen er in de toekomst meer organisaties worden toegevoegd aan de sociale kaart.

Training Triple C:

Het begeleiden van de pubers vraagt om een andere methode dan de methoden TEACCH en 'Geef me de 5'. De methode Triple C sluit meer aan bij de behoeften en begeleidingsstijlen met betrekking tot het omgaan met pubers. Om de medewerkers van De Buitenwereld kennis te laten maken en te leren omgaan met de methode moet er een training worden opgezet om de medewerkers bij te scholen op het gebied van het begeleiden van pubers met een psychiatrische stoornis.

Functieprofiel begeleider pubergroep:

Omdat van de begeleider van de pubergroep andere competenties worden gevraagd dan van een begeleider op de reguliere groep moet er een specifiek functieprofiel worden ontworpen. Door een specifiek functieprofiel te ontwerpen kan er gericht gekeken worden welke medewerkers geschikt zijn voor het begeleiden van de pubers.

8.4. Aanbevelingen op macro niveau

Op macro niveau hebben wij de volgende aanbevelingen voor De Buitenwereld.

Arbeidstraining als dienst toevoegen:

De Buitenwereld kan door middel van (arbeidsmatige) dagbesteding pubers arbeidstrainingen aanbieden. De Buitenwereld kan zo gehoor geven aan de WMO. Door middel van de (arbeidsmatige) dagbesteding participeren de pubers in de maatschappij waarbij enkele misschien kunnen doorstromen naar een reguliere bijbaan. Wanneer De Buitenwereld zich profileert als arbeidstraining bureau voor pubers van twaalf tot en met zestien jaar met een psychiatrische stoornis kan De Buitenwereld zich onderscheiden van andere instellingen die buitenschoolse opvang aanbieden. Dan zal de (arbeidsmatige) dagbesteding wel nog verder uitgebreid moeten worden door bijvoorbeeld sociale vaardigheidstrainingen aan te bieden ten aanzien van werken en voorbereidingstrainingen moeten ontwerpen.

Hoofdstuk 9: Begripsafbakening en literatuurlijst

9.1. Begripsafbakening:

Psychiatrische stoornis: In de DSM-IV-TR (APA,2000) staat beschreven dat wanneer iemand voldoet aan de criteria van het Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder, er sprake is van een psychiatrische aandoening of stoornis. Stoornissen zoals depressie, schizofrenie, ADHD en autisme vallen hieronder. Iemand kan gedurende een aantal jaren te maken hebben met een psychiatrische aandoening. De aandoening, de intensiteit en de duur van de symptomen verschillen van persoon tot persoon. Het verloop van het beloop van een psychiatrische stoornis laat zich vaak niet voorspellen. (begeleidernl, 2011)

In de buurt van: In dit stuk wordt bedoeld met in de buurt van, niet verder weg dan 3 km. De kinderen moeten, wanneer dat nodig is, op de fiets naar hun (arbeidsmatige) dagbesteding kunnen gaan. Wanneer 3 km niet voldoende is, is er de mogelijkheid deze uit te breiden tot 4 km. Echter is het van belang dat deze straal niet te groot wordt, omdat de pubers en de begeleiders de locatie goed moeten kunnen bereiken.

ASS (Autisme): “Autisme is een ontwikkelingsstoornis die een neurobiologische oorzaak heeft. Hierdoor werken je hersenen wanneer je autistisch bent, anders dan bij andere mensen. Geen autist is hetzelfde, maar als je autisme hebt, heb je over het algemeen problemen bij sociale interactie, communicatie, gedrag en spel. Volgens de officiële diagnose moeten deze kenmerken vóór het derde levensjaar aanwezig zijn. Autisme is niet altijd even stabiel. Het gedrag kan veranderen en het autisme kan in ernst toenemen of juist afnemen. Autisme is niet te genezen. Niet alleen als kind, maar ook als volwassene kun je dus last hebben van autistische kenmerken”.(H. Vrij-Mazee, 2012)

ADHD : “De afkorting ADHD staat voor Attention Deficit / Hyperactivity Disorder. Vrij vertaald betekent dat aandachttekort met hyperactiviteit. ADHD komt veel voor bij kinderen. Uit onderzoek blijkt dat 3% tot 5% van kinderen onder de 16 jaar ADHD heeft. Maar ADHD kan ook bij volwassenen voorkomen, al ligt dit percentage beduidend lager: 1% tot 3%. Kinderen en volwassenen die aan ADHD lijden hebben vaker dan anderen problemen met: aandacht en concentratie, hyperactiviteit, impulsiviteit, regulatie van hun acties.” (Drs. N.J.L. Buitelaar, 2012)

Pubers: Bij de Buitenwereld spreken wij van pubers wanneer 12 t/m 16 jaar zijn. Het ligt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling of kinderen van bijna 12 jaar worden toegelaten op de pubergroep. De toelating wordt bepaald, in een gesprek tussen de groepsleiding, de ouders en de puber.

Sociaal-emotionele ontwikkeling:“Sociaal-emotionele ontwikkeling wordt vaak onderverdeeld in sociale ontwikkeling en emotionele ontwikkeling. Sociale ontwikkeling bestaat uit het ontwikkelen van begrip voor anderen en over een positieve houding ten opzichte van anderen.

De sociale ontwikkeling kan weer onderverdeeld worden in sociaal gedrag of vaardigheden en sociale cognitie. Sociaal gedrag is gedrag van een individu dat gericht is op anderen, het kunnen uitvoeren en toepassen van een sociaal wenselijke handeling. Sociale cognitie is het denken over de sociale werkelijkheid, over personen, over relaties tussen personen en over regels in het intermenselijke verkeer. Met andere woorden: het kind heeft weet van opvattingen, wensen, gevoelens, gedachten bij zichzelf en anderen. Emotionele ontwikkeling bestaat uit het leren kennen, herkennen en begrijpen van de eigen en andermans gevoelens en de manier waarop men hiermee omgaat.” (Kijkopontwikkeling, 2012).

Checklist: “Lijst met aandachtspunten wordt gebruikt voor controle.” (Woorden-boek.nl, 2012).

Sociale kaart: “De Sociale kaart is een digitale kaartenbak van de organisaties die voor De Buitenwereld interessant kunnen zijn” (MEE, 2012)

(arbeidsmatige) dagbesteding: “mogelijkheid voor mensen met een beperking om (arbeidzaam) deel te nemen aan onze samenleving wanneer werken op de reguliere arbeidsmarkt of in sociale werkvoorzieningen niet mogelijk wordt geacht.” (Crombag, 2011)

Gepaste: Hiermee bedoelen wij dat de (arbeidsmatige) dagbesteding zinvol en ontwikkelingsgericht moet zijn, daarnaast is het van belang dat het aansluit bij de mogelijkheden van de pubers.

Kwalitatieve eisen: Aan de pubers worden geen eisen gesteld met betrekking tot het leveren van kwaliteit.

Kwantitatieve eisen: Aan de pubers worden geen eisen gesteld qua hoeveelheden of grote van hun werkzaamheden.

Vaardigheden: Intellectuele en fysieke handelingen (en reacties) die een persoon op deskundige wijze uitvoert om een doel te bereiken; niet alleen praktische, maar ook cognitieve, psychomotorische, interactieve en reactieve vaardigheden. (Welzijn, 2013)

Non-profit de organisaties: Organisaties die niet het doel hebben om winst te maken.

Intermediair: Een persoon die met meerdere disciplines overlegt en compromissen sluit.

ODD: ODD (oppositioneel-opstandige gedragsstoornis) is een afkorting van de Engelse term oppositional defiant disorder. Een kind met ODD heeft gedurende minimaal zes maanden een patroon van negatief, agressief en opstandig gedrag laten zien (Trimbos instituut, 2011).

9.2. Literatuurlijst

Boeken:

Barkley, R. (1997). *Diagnose ADHD; een gids voor ouders en hulpverleners*. Lisse.

Bos, e. K. (2005). *Eldering, Interventies in de orthopedagogiek*. Groningen.

Crombag, P. (2011, april 21). *Maak het samen, regie in dagbesteding*. n.b., n.b., Nederland.

E.a., M. d. (n.b.). *Een zinvol bestaan. Een eigen bestaan. In APCP, Wij zoal niet doen en moeten doen; Een onderzoek naar dagbesteding van mensen met psychische of psychiatrische problemen* (pp. 15-18). Amsterdam: APCP.

E.a., P. P. (1999). *ADHD een multi-modale behandeling. Praktijkreeks gedragstherapie*. Houten

e.a., Van de Pas, M. (2001). *Tum-Tum, een groepstraining voor sociaal incompetente kinderen met een ontwikkelingsachterstand*. Doetinchem: Graviant educatieve uitgaven.

Penninx, K. e.a., (2005). *De betekenis van welzijnswerk in de WMO*. In: Werken aan maatschappelijke ondersteuning (p. 33). Utrecht: Lemma BV.

Rigter, J. (2010). *Autisme Spectrum Stoornissen*. In J. Rigter, *Ontwikkelingspsychopathologie bij kinderen en jeugdigen* (pp. 207-235). Bussum: Coutinho.

Rigter, J. (2010). *Kernmerken van kinderen met ADHD*. In J. Rigter, *Ontwikkelingspsychopathologie bij kinderen en jeugdigen* (p. 296). Bussum: Coutinho.

William R. Miller & Stephan Rollnick (2008). *Motiverende gespreksvoering - Een methode om mensen voor te bereiden op verandering*. (p. 23.) Ekklesia.

Wing, L. (2000). *Leven met uw autistische kind. Een gids voor ouders en begeleiders*. Lisse.

Witte, R. v. (2008). *competenties*. In R. v. Witte, *Zo werk het. Begeleiding van jongeren van school naar werk*. (pp. 16-17). Bussum: Coutinho.

Witte, R. v. (2007). *Een Competentieprofiel voor Begeleiders*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.

Internet sites:

Arboportaal. (2013). *Rechten en plichten jongeren*. Opgeroepen op februari 08, 2013, van Arboportaal.nl: <http://www.arboportaal.nl/onderwerpen/arbowed-en-regelgeving/rechten-en-plichten/jongeren>.

Autisme-NoordHolland. (2013). Dagbesteding. Opgeroepen op februari 08, 2013, van Autisme Noord Holland: http://www.autisme-noordholland.nl/viewpage.asp?pag_id=780

begeleidleren.nl. (2011). Psychiatrische aandoeningen. Opgeroepen op 02 25, 2013, van begeleidleren.nl/psychiatrische-aandoeningen: <http://www.begeleidleren.nl/psychiatrische-aandoeningen/>

Centrum Loosduinen. (2013). winkels Loosduinen. Retrieved 01 18, 2013, from Website van winkelcentrum Loosduinen: http://www.centrumloosduinen.nl/pages/sub/3/27825/Winkels_per_branche.html

CIZ, C. i. (2013). levering van de zorg. Opgeroepen op maart 12, 2013, van CIZ.nl: <http://www.ciz.nl/awbz-zorg/awbz-wegwijzer/levering-van-de-zorg>

Drs. N.J.L. Buitelaar, p. D. (2012). ADHD. Opgeroepen op december 13, 2012, van gezondheidsplein.nl: <http://www.gezondheidsplein.nl/aandoeningen/71/adhd.html>

De Buitenwereld. (2013). Pedagogische doelen. Opgeroepen op februari 08, 2013, van De Buitenwereld: <http://www.buitenwereld.net/pedagogische-doelen>

Google Maps. (2013). Informatie over aantal winkels Waldeck. Retrieved 01 18, 2013, from Winkels Waldeck: http://maps.google.nl/maps?hl=nl&q=aantal+winkels+in+loosduinen&rlz=1R2SMSN_nl&bav=on.2,or_r_gc.r_pw.r_qf.&bvm=bv.41248874,d.d2k&biw=1024&bih=372&wrapid=tlif135867872245310&um=1&ie=UTF-8&sa=N&tab=wl

H. Vrij-Mazee. (2012). Autisme. Opgeroepen op 12 13, 2012, van gezondheidsplein.nl: <http://www.gezondheidsplein.nl/aandoeningen/281/autisme.html>

Invra. (2013). Samenvatting leermethodiek "Op Eigen Benen". Opgeroepen op mei 08 2013, van Invra.nl.: <http://www.invra.nl/methodiek>

Kijkopontwikkeling. (2012). Sociaal-Emotionele ontwikkeling, Wat is het? . Opgeroepen op december 13, 2012, van kijk op ontwikkeling: <http://www.kijkopontwikkeling.nl/problemen/sociaal-emotionele-ontwikkeling/wat-is-sociaal-emotionele-ontwikkeling.htm>

Maatschappelijke-Stage. (2011). Voorwaarden Arbo regels. Opgeroepen op maart 08, 2013, van Maatschappelijke stage: <http://www.maatschappelijkstage.nl/over-maatschappelijke-stage/voorwaarden/#arboregels>

MEE. (2012). Sociale kaart voor samenwerkingspartners en gemeenten. Opgeroepen op december 13, 2012, van MEE.nl: <http://www.mee.nl/sociale-kaart>

Onbekend. (2012). Begrippen. Opgeroepen op Februari 2013, van Begrippen: <http://www.studenten-cto.nl/meteninbeeldendetherapie/onderdeloep/begrippen.htm>

Per saldo. (2013). Begeleiding groep. Opgeroepen op maart 08, 2013, van PGB.nl: <http://www.pgb.nl/ik-zoek-hulp/begeleiding-groep>

Rijksoverheid. (2013). Welk werk mogen jongeren van 16 en 17 jaar doen. Opgeroepen op februari 09, 2013, van Rijksoverheid: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jongeren-en-werk/vraag-en-antwoord/welk-werk-mogen-jongeren-van-16-en-17-jaar-doen.html>

Rijksoverheid. (2013). Welk werk mogen kinderen van dertien, veertien en vijftien jaar doen tijdens hun maatschappelijke stage en hoe lang. Opgeroepen op februari 09, 2013, van

Rijksoverheid: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jongeren-en-werk/vraag-en-antwoord/welk-werk-mogen-kinderen-van-dertien-veertien-en-vijftien-jaar-doen-tijdens-hun-maatschappelijke-stage-en-hoe-lang.html>

Rijksoverheid. (2012). werkende jongeren. Opgeroepen op februari 09, 2013, van Rijksoverheid: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jongeren-en-werk/werkende-jongeren>

Talentiacasa (2012). Over de motivatie van pubers. Opgeroepen op mei 08, 2013, van Talentiacasa: <http://www.talentiacasa.nl/1/post/2012/12/over-de-motivatatie-van-pubers.html>

Trimbos instituut (2011). CD en ODD. Opgeroepen op april 29, 2013, van het Trimbos Instituut: <http://www.trimbos.nl/onderwerpen/psychische-gezondheid/cd-en-odd>

Welzijn, T. Z. (2013). Vaardigen. Opgeroepen op maart 18, 2013, van Thesaurus Zorg en Welzijn: <http://www.thesauruszorgenwelzijn.nl/vaardigheden.htm>

Woorden-boek.nl. (2013). Woorden-boek.nl. Opgeroepen op maart 08, 2013, van Woorden zoeken- woorden A-Z: <http://www.woorden-boek.nl/index.php?woord=nuttig>.

Woorden-boek.nl. (2012). Woorden-boek.nl. Opgeroepen op december 13, 2012, van Woorden-boek.nl: <http://www.woorden-boek.nl/index.php?woord=checklist>

Online documenten:

e.a. Van de Weerd, D. (2011, Maart). Triple C. Relationeel Competentiemodel. Opgeroepen op mei 01, 2013, van ASVZ: <http://www.asvz.nl/documenten/TripleCfolder.pdf>

Gemeente Den Haag, D. O. (2011, mei). 'Zorg voor elkaar'. Den Haag, Zuid-Holland, Nederland.

GGZNederland. (2012). Vermaatschappelijking van de zorg. Opgeroepen op december 13, 2012, van GGZNederland.nl: http://www.ggz nederland.nl/persberichten/ggz_agoog_def_web.pdf

L.Dielis. (2000). Werk aanpassing bij psychische beperkingen. Maandblad geestelijke volksgezondheid, pp. 336-348.

Onderwijsraad. (2011, december). Verkenning Maatschappelijke achterstanden van de toekomst. Opgehaald van <http://www.onderwijsraad.nl/>: <http://www.onderwijsraad.nl/upload/publicaties/650/documenten/maatschappelijke-achterstanden-van-de-toekomst.pdf>

Psychologie; Mens en Samenleving. (2011, maart 20). Piramide van Maslow. Psychologie; Mens en Samenleving .

Psychologie; Mens en Samenleving.(2013). Motiverende gespreksvoering. Psychologie; Mens en samenleving. <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/psychologie/44474-motiverende-gespreksvoering-motivational-interviewing-mi.html>

Rene Kragten. (2012). Vermaatschappelijking van de GGZ. Opgehaald van Qualiteit: <http://www.qualiteit.nl/vermaat.htm>

Vree, S. v. (2006, februari 16). Een verkennend onderzoek naar arbeidsmatige dagbesteding, Eindrapport. Leiden, Zuid-Holland, Nederland.

overige bronnen:

Buitenwereld, D. (2012, maart). Pedagogisch Beleidsplan. Waddinxveen, Nederland.

R.B. Adriaensen, G.-p. (2012, maart). Pedagogisch beleidsplan . Waddinxveen, Nederland: De Buitenwereld.

**WAAROM
MOEILIJK DOEN
ALS
HET SAMEN KAN**

Loesje

POSTBUS 1045

6801 BA ARNHEM

GIRO3254768

Bijlagen:

Bijlage 1: Duo verantwoording

Wij hebben dit onderzoek naar (arbeidsmatige) dagbesteding voor pubers met een psychiatrische stoornis, samen verricht omdat wij in het derde jaar beide stage hebben gelopen bij De Buitenwereld. In dat jaar zijn wij erachter gekomen dat wij goed kunnen samenwerken en elkaar aanvullen. Tevens beschikken wij over verschillende kwaliteiten die bruikbaar zijn geweest om dit onderzoek te kunnen verrichten. Merel is verbaal sterk en Jessica kan dit goed vertalen op papier. Daarnaast hebben wij bij elkaar ondersteuning gevonden en zijn wij in staat geweest om elkaar te motiveren. Merel is meer een denker en Jessica meer een doener. Dit is een goede combinatie geweest omdat de creatieve ideeën van Merel door Jessica tot uitvoering zijn gebracht. Het was noodzakelijk om dit onderzoek met zijn tweeën te verrichten, omdat er veel interviews moesten worden afgenomen, veel theoretisch onderzoek gedaan moest worden en wij het van belang vonden dat het uit meerdere perspectieven werd bekeken. Daarnaast had De Buitenwereld aangegeven dat het onderzoek zodanig groot was, dat het van belang was dat het door meer dan één persoon werd uitgevoerd.

Tijdens het onderzoek hebben wij elkaar voortdurend feedback gegeven, niet alleen op de schriftelijke stukken die wij elkaar hadden aandragen maar ook tijdens het brainstormen. Tijdens ons stage jaar hadden wij elkaar al meerdere malen feedback gegeven, hieruit hadden wij opgemaakt dat wij beiden in staat zijn om feedback te geven en feedback te ontvangen.

Onze samenwerking zijn wij gaan evalueren, door middel van gesprekken. Wij zijn minimaal twee keer in de week bij elkaar gekomen, om af te spreken wat wij in die week gingen doen. Wij hebben de opdrachten zo verdeeld, dat ieder zijn competenties gelijkwaardig heeft ontwikkeld. Daarnaast hebben wij een lijst bij gehouden met activiteiten en ondernemingen die ieder van ons heeft gedaan, om zo goed de uren te kunnen verantwoorden.

Wij hebben zoveel mogelijk samen gewerkt aan de opdrachten. Waar het kon, hebben wij de taken verdeeld zoals bij het literatuuronderzoek. Wij zijn minimaal twee keer per week samen gekomen, om de resultaten en voortgang te bespreken. Van te voren hebben wij de stukken naar elkaar gemaïld waardoor wij beide op de hoogte waren van wat er al gedaan was en wat er nog gedaan moest worden. Zodat wij wanneer wij bij elkaar kwamen, elkaar mondelinge feedback konden geven op de stukken die wij van te voren naar elkaar hadden gemaïld. Wij hebben daarnaast een uren en activiteiten lijst bijgehouden, om zo vast te kunnen stellen wie wat deed en wanneer. Door middel van deze lijst, hebben wij bijgehouden welke competenties ieder al had ontwikkeld en welke meer aan bod moesten komen per individu.

Wij hebben per week bekeken, wanneer wij het nodig vonden om een gesprek te hebben met onze afstudeerbegeleider. Omdat hij maar 20 uur beschikbaar was, moesten wij van zijn tijd gebruik maken wanneer dat echt nodig was. We hebben tijdens deze bijeenkomsten onze samenwerking besproken.

Van onze afstudeerbegeleider en van de opdrachtgever hadden wij als feedback gekregen dat Jessica meer de mogelijkheid moest krijgen om het woord te nemen omdat Merel verbaal sterker overkwam. Hierdoor kon de indruk ontstaan, dat Jessica minder af wist van het geen waar het gesprek over ging. Hier hebben wij aan gewerkt door tijdens de interviews, om de beurt de gespreksvoerder te zijn. Daarnaast heeft Jessica de meestede organisaties telefonisch benaderd, waardoor zij meer aan het woord kwam.

Onze samenwerking hebben wij beide als plezierig ervaren. Wij hebben goed gebruik kunnen maken van onze vaardigheden en elkaar kunnen aanvullen waar dat nodig was. Daarnaast hebben wij elkaar goed kunnen steunen i.v.m. de moeilijke periode waarin wij zaten door het overlijden van onze vaders. Hierdoor hebben wij laten zien, dat ondanks lastige thuis situaties wij ons kunnen profileren als professionals. Wij konden beide een knop omzetten waardoor wij ons volledig konden richten op het onderzoek.

Beide zijn wij er van overtuigd dat wij dit onderzoek niet individueel hadden kunnen verrichten. Het onderzoek was zodanig groot en variërend, dat er verschillende competenties nodig waren om dit onderzoek te verrichten. Omdat wij geen van beide, alle competenties tot onze beschikking hadden was het noodzakelijk dat wij dit samen deden. Hierdoor hebben wij tevens veel van elkaar geleerd en hebben wij onze competenties verder kunnen ontwikkelen.

In het schema is duidelijk af te lezen welke competenties wij beide hebben ontwikkeld door middel van ons onderzoek.

Activiteit	Verantwoordelijk	Competentie
Onderzoeksopzet	Merel en Jessica	Kunnen inspelen en anticiperen op ontwikkelingen in de samenleving en daarbij initiatieven te nemen of te stimuleren tot een nieuw aanbod of nieuwe werkwijzen.
Literatuuronderzoek	Merel en Jessica	Kritisch gebruik maken van (wetenschappelijke) kennis. Procesmatig en methodisch werken.
Praktijkonderzoek: Interviewen Oriënterende gesprekken	Merel en Jessica	Samenwerken met professionals en andere betrokkenen. Werken in en namens de organisatie. Oriënteren en contact onderhouden. Kansen omzetten in mogelijkheden. Optreden als sociaal cultureel ondernemer.

Product:	Merel en Jessica	Kunnen inspelen en anticiperen op ontwikkelingen in de samenleving en daarbij initiatieven te nemen of te stimuleren tot een nieuw aanbod of nieuwe werkwijzen. Vernieuwing van de beroepspraktijk. Aanbod ontwikkelen.
Discussie:		Reflecteren en verantwoorden.
Aanbevelingen:	Merel en Jessica	Bijdrage leveren aan de vernieuwing van de beroepspraktijk.

Individuele reflectie Jessica:

Tijdens dit onderzoek heb ik van Merel geleerd out of the box te denken. Voor het onderzoek was ik meer gewend om op micro niveau te denken, Merel was juist meer in staat om dit ook op meso en macro niveau te betrekken. Hierdoor heb ik geleerd om dingen in een breder perspectief te bekijken en dit toe te passen tijdens het onderzoek. Merel is de denker en ik ben de doener. Tijdens dit onderzoek heb ik van Merel geleerd langer na te denken voordat ik iets op papier zet. Daarnaast heb ik van Merel geleerd om altijd positief te blijven ook al kwamen we ergens niet uit. Wanneer wij vast liepen was Merel instaat om mij af te remmen en mij in te laten zien dat het juist verstandig is om het te laten rusten en er op een ander moment op terug te komen. Zonder Merel was ik net zo lang doorgegaan tot ik er uit was gekomen. Hierdoor zou ik veel tijd hebben verloren.

Individuele reflectie Merel:

Door de samenwerking met Jessica heb ik geleerd om mijn ideeën concreet te verwoorden in formele taal. Zoals hiervoor al is aangegeven ben ik een denker en Jessica een doener. Doordat Jessica in staat was om mijn ideeën te verwoorden, waren wij samen in staat om dit op papier te zetten. Daarnaast was Jessica van het micro niveau, waardoor ik heb geleerd om dicht bij de cliënt te blijven. Voor dit onderzoek was ik meer gericht op meso en macro niveau. Tevens heb ik door Jessica geleerd om professioneel over te komen, door Jessica haar werk op HBS heeft zij meer ervaring met het benaderen van organisaties als vertegenwoordiger van een instelling. Jessica heeft de eerste telefoongesprekken gevoerd waardoor ik kon 'afkijken' hoe zij dit aanpakte. Ondanks dat ik verbaal sterker ben dan Jessica heb ik van haar geleerd hoe je op formele wijze organisaties benaderd.